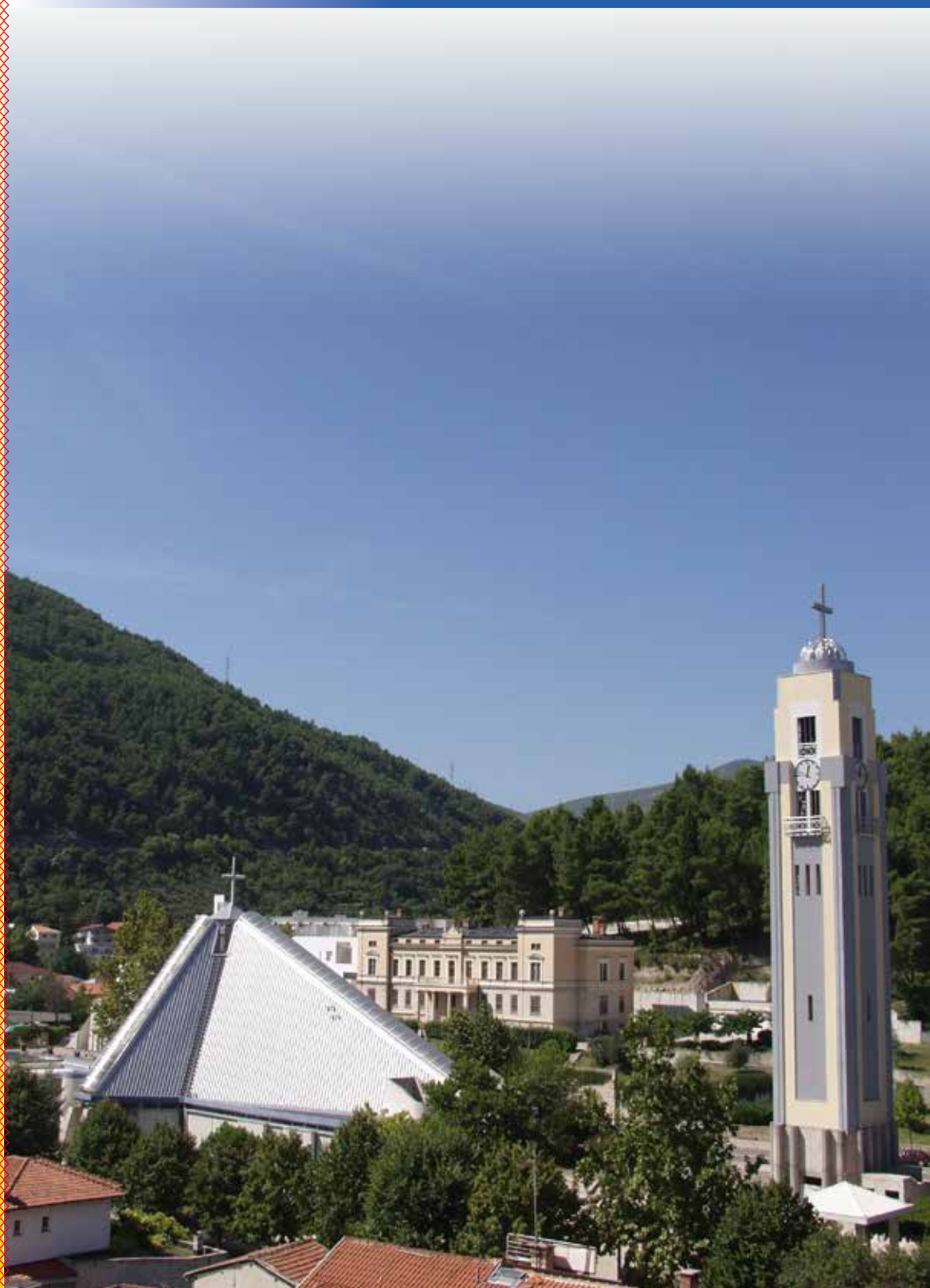

SLUŽBENI VJESNIK

Broj 3/2020.

BISKUPIJÂ
MOSTARSKO-DUVANJSKE
I TREBINJSKO-MRKANSKE

SLUŽBENI VJESNIK

Biskupijâ
Mostarsko-duvanjske i
Trebinjsko-mrkanske

Nakladnik

Biskupski ordinarijat Mostar
Ulica nadbiskupa Čule b.b., 88000 Mostar

Glavni urednik

Don Željko Majić
generalni vikar

Grafička obrada

Crkva na kamenu

Tisak

Suton, Široki Brijeg

Slika na naslovnici

Katedrala i Biskupski ordinarijat u Mostaru

Slika na zaslovnici

Katedrala u Trebinju

Sadržaj

Biskupova božićna čestitka	179
I. DOKUMENTI SVETE STOLICE	181
Apostolsko pismo u obliku <i>motu proprio</i> svetog oca Franje <i>Authenticum charismatis</i> kojim se mijenja kanon 579 Zakonika kanonskoga prava	182
Apostolsko pismo <i>Patris corde</i> svetog oca Franje u povodu 150. obljetnice proglašenja svetoga Josipa zaštitnikom sveopće Crkve	183
Poruka pape Franje za 54. Svjetski dan mira	190
II. BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	195
Poruka Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine za "Godinu Božje riječi"	196
Priopćenje sa 79. redovitog zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine	197
XV. susret biskupa Biskupske konferencije BiH s članovima Konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica BiH	199
Poziv članova Biskupske konferencije BiH potpisnicima i svjedocima Daytonskoga sporazuma ..	200
Poruka predsjednika Caritasa BiH kardinala Vinka Puljića uz Nedjelju caritasa u BiH	202
III. MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA	205
Imenovanja i razrješenja	206
OKRUŽNICE	208
O doprinosu Crkve u sprječavanju širenja zaraze korona virusa	208
O terminima za podjeljivanje sv. krizme u školskoj godini 2020./2021.	209
O slavlju zornica, božićnoj ispovijedi i blagoslovu kuća	210
Odredba o postupku za ženidbu u slučaju odgode uslijed pandemije	210
Pismo biskupa Petra svećenicima i redovnicima u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji	212
Božićna čestitka biskupa Petra	216
Obveze župnih ureda prema Ordinarijatu	217
<i>Calendarium missarum pro iuventute et familia christiana anno 2021.</i>	218
Raspored dijeljenja sv. krizme u 2021. godini	219
Tečajevi priprave za sakramentalni brak	221
PRIMOPREDAJA BISKUPSKE SLUŽBE I USTOLIČENJE	
NOVOGA BISKUPA MSGR. PETRA PALIĆA	222
Svečana akademija, 13. rujna 2020.	222
Sveta Misa	225
Biskup Ratko Perić na početku svete Mise	226
Homilija biskupa Petra	227
Govor predsjednika HBK, zadarskoga nadbiskupa Želimira Puljića	229
Pozdravni govor vrhbosanskoga nadbiskupa kardinala Vinka Puljića	230
Pozdravni govor generalnoga vikara don Željka Majića	231
Pozdravni govor provincijala Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM dr. fra Miljenka Šteke	233

Pozdravni govor Borislave Kamšigovski-Šarić u ime vjernika laika	234
Zahvalna riječ biskupa Petra	234
Đakonsko ređenje	236
VIJESTI KATOLIČKOG INFORMATIVNOG UREDA	238
Blagoslov Biskupijskoga centra	238
USNUŠE U NADI USKRSNUĆA	242
Don Slavko Maslač	242
Don Niko Luburić	243
Msgr. Ante Brajko.....	243
Don Milenko Majić.....	245
Fra Vendelin Karačić.....	245
Fra Viktor Kosir	246
Biskupova kratka kronika.....	247

BISKUPOVA BOŽIĆNA ČESTITKA

Glasonoše radosti

Svake godine na Božićnoj danjoj misi odjekuju isti odlomci Božje Riječi: "*Kako su ljupke po gorama noge glasonoše radosti koji navješćuju mir, oglašuju sreću, navješćuju spasenje...*" (Iz 53,7).

Noge onih, koji žure po gorama, sve su drugo, samo ne ljupke. One su prljave i prašnjave, jer su ljudi bili bos ili u sandalama. Te su noge pune rana, s pokojim trnom, a ipak prorok Izaija govori o ljupkim nogama. Međutim, u središtu promišljanja je glasonoša i poruka koju on nosi. A ta poruka hrabri srce, čini dušu radosnom i izaziva sjaj u očima. Poruka koju glasonoša nosi je poruka mira, utjehe i spasenja. Nekoliko stoljeća kasnije bit će to poruka anđela pastirima: "Ne bojte se! Evo, javljam vam blagovijest, veliku radost za sav narod! Danas vam se u gradu Davidovu rodio spasitelj - Krist Gospodin! I evo vam znaka: naći ćete novorođenče povijeno gdje leži u jaslama." (Lk 2,10-12)

I ove ćemo godine taj prošli događaj na novi način navijestiti i o njemu slušati. Stajat ćemo pred jaslama i promatrati novorođenče. Vjerojatno se negdje uopće neće moći slaviti božićna polnočka i neće biti uobičajeno raspjevana. Različiti sadržaji po gradovima, kojima je ovaj blagdan bio zaogrnut i koji su odvlačili naš pogled od glavnog sadržaja ovoga blagdana, izostat će. U poznatoj priči "Carevo novo ruho" jedino je dijete u svojoj iskrenosti i nevinosti imalo hrabrosti i reklo istinu: "Car je gol!"

Božić je gol! Pandemija je pomogla da Božićno otajstvo bude oslobođeno mnogih usputnih sadržaja, koji zadnjih godina svojim blještavilom zamračuju njegovu bit i odvlače pozornost od bitnog. Ostaje nam zaustaviti se pred Riječju koja je Tijelom postala u Isusu iz Nazareta i vjerom ispovjediti da je to novorođeno dijete naš Spasitelj - Krist Gospodin.

Nisu ove godine samo uvjeti i okolnosti slavlja drukčiji. Ljudi, naša braća i sestre trebali su proći i proživjeti toliko toga: brige, strahovi, možda čak i smrt rođaka ili prijatelja. Svi smo se našli ogoljeni. I upravo u toj ogoljenosti, bespomoćnosti, strahu odjekuje poruka anđela: Ne bojte se! Spasitelj vam se rodio!

Maleno Dijete u jaslama sa svojim djetinjim, nemoćnim pogledom naš je Bog i izvor je naše nove snage i radosti. Prepoznamo i posvjedočimo bližnjima pravoga Boga u Božiću.

Sretan Božić i Božjim blagoslovom ispunjena nova 2021. godina!

† Petar Palić, biskup

I.
DOKUMENTI SVETE STOLICE

APOSTOLSKO PISMO U OBLIKU MOTU PROPRIJA SVETOG OCA FRANJE AUTHENTICUM CHARISMATIS

KOJIM SE MIJENJA KANON 579 ZAKONIKA KANONSKOGA PRAVA

"Jasni znak autentičnosti neke karizme njezina je crkvenost, njezina sposobnost da se skladno uklopi u život svetoga Božjeg naroda za dobro svijetu" (Ap. pobudnica *Evangelii gaudium*, 130). Vjernici imaju pravo biti upozoreni od pastira glede autentičnosti karizmi i pouzdanosti onih koji se predstavljaju kao utemeljitelji.

Razlučivanje crkvenosti i autentičnosti karizmi crkvena je odgovornost pastira partikularnih Crkava. Izražava se u pažljivoj brizi za sve oblike posvećenoga života, a posebno u ozbiljnoj zadaći procjenjivanja potrebe osnivanja novih ustanova posvećenoga života i novih družbi apostolskoga života.

Dolikuje odgovoriti na darove koje Duh pobuđuje u partikularnoj Crkvi, prihvaćajući ih velikodušno sa zahvaljivanjem, izbjegavajući pritom "da ne bi nesmotreno nastajale beskorisne ili za život nesposobne ustanove" (Drugi vatikanski sabor, Dekret *Perfectae caritatis*, 19).

Zadaća je Apostolske Stolice pratiti pastire u procesu razlučivanja koje vodi do crkvenog priznavanja nove ustanove ili družbe dijecezanskog prava. Apostolska pobudnica *Vita consecrata* potvrđuje da životnost novih ustanova i družbi "treba procijeniti vlast Crkve, koja je nadležna za odgovorno ispitivanje kako bi se provjerila vjerodostojnost nadahnjujuće svrhe i izbjeglo pretjerano umnožavanje međusobno sličnih institucija, iz čega proizlazi rizik štetnog razbijanja u premale skupine" (br. 12). Stoga nove ustanove posve-

ćenoga života i nove družbe apostolskoga života moraju službeno biti priznate od Apostolske Stolice, kojoj jedino pripada konačni sud.

Odluka o kanonskom osnivanju od strane biskupa nadilazi područje biskupije i čini ga relevantnim u širem horizontu sveopće Crkve. Zapravo, *po svojoj naravi*, svaka ustanova posvećenoga života ili družba apostolskoga života, čak i ako je nastala u kontekstu partikularne Crkve, "kao dar Crkvi, nije izdvojena ili marginalna stvarnost, već joj intimno pripada, u samom je srcu Crkve kao odlučujući čimbenik njezina poslanja" (*Pismo posvećenim osobama*, III., 5).

U tom smislu, određujem da se promijeni kan. 579 koji je zamijenjen sljedećim tekstom:

Dijecezanski biskupi mogu, svaki na svojem području, službenom odlukom valjano osnovati ustanove posvećenoga života, uz prethodno pismeno odobrenje Svete Stolice.

Propisujem da, ono što je određeno ovim Apostolskim pismom u obliku Motu proprija, ima čvrstu zakonsku snagu, unatoč bilo kojoj suprotnoj stvari koja bi bila dostojna posebnog spominjanja, i neka se proglasi objavljivanjem u *L'Osservatore Romano*, stupajući na snagu 10. studenoga 2020., a potom neka se objavi u službenom glasilu *Acta Apostolicae Sedis*.

Dano u Lateranu, dana 1. studenoga 2020., na svetkovinu Svih Svetih, osmu godinu moga pontifikata.

Franjo

APOSTOLSKO PISMO *PATRIS CORDE* SVETOG OCA FRANJE U POVODU 150. OBLJETNICE PROGLAŠENJA SVETOGA JOSIPA ZAŠTITNIKOM SVEOPĆE CRKVE

Očevim srcem (*Patris corde*): tako je Josip volio Isusa, kojega sva četiri Evanđelja nazivaju "sinom Josipovim".¹

Matej i Luka, dvojica evanđelista koja ističu njegovu osobu, govore malo, ali dovoljno kako bi se jasno vidjelo kakav je otac bio i koje mu je poslanje povjereno od Providnosti.

Znamo da je bio skromni stolar (usp. Mt 13,55), zaručen s Marijom (usp. Mt 1,18; Lk 1,27); "čovjek pravedan" (Mt 1,19), uvijek spreman izvršiti volju Božju očitovanu u njegovom Zakonu (usp. Lk 2,22.27.39) i kroz četiri sna (usp. Mt 1,20; 2,13.19.22). Nakon dugog i zamornog putovanja od Nazareta do Betlehema, svjedočio je Mesijinu rođenju u staji, jer drugdje "za njih nije bilo mjesta" (Lk 2,7). Svjedok je štovanja pastira (usp. Lk 2,8-20) i mudraca (usp. Mt 2,1-12), koji su predstavljali izraelski narod i poganske narode.

Imao je hrabrosti postati zakoniti Isusov otac i dao mu je ime koje mu je otkrio anđeo: "A ti ćeš mu nadjenuti ime Isus jer će on spasiti narod svoj od grijeha njegovih" (Mt 1,21). Kao što je poznato, davanje imena osobi ili stvari među drevnim narodima značilo je uspostavljanje odnosa, kao što je to učinio i Adam, kako čitamo u Knjizi Postanka (usp. 2,19-20).

U Hramu, četrdeset dana nakon Isusova rođenja, Josip i Marija prinose Dijete Gospodinu i s čuđenjem slušaju Šimunovo proročanstvo o Isusu i njegovoj Majci (usp. Lk 2,22-35). Kako bi obranio Isusa od Heroda, Josip ostaje kao stranac u Egiptu (usp. Mt 2,13-18). Vrativši se u domovinu, živi skrovito u malom i nepoznatom selu Nazaret u Galileji - odakle, kako se govorilo, "ne ustaje prorok" i "ne dolazi nešto dobro" (usp. Iv 7,52; 1,46) - daleko od njegovoga rodnog grada Betlehema i od grada Jeruzalema, gdje je nekada

bio Hram. Kad su tijekom hodočašća u Jeruzalem izgubili dvanaestogodišnjeg Isusa, Josip i Marija tražili su ga u mucu i pronašli su ga u Hramu dok je razgovarao s učiteljima (usp. Lk 2,41-50).

Nakon Marije, Majke Božje, nijedan svetac se toliko ne spominje u papinskom Učiteljstvu kao Josip, njezin muž. Moji prethodnici produbili su poruku sadržanu u nekoliko podataka koje su donijela Evanđelja kako bi dodatno istaknuli njegovu središnju ulogu u povijesti spasenja. Blaženi papa Pio IX. proglasio ga je "zaštitnikom Katoličke Crkve".² Časni papa Pio XII. predstavio ga je kao "zaštitnika radnika",³ a sveti Ivan Pavao II. kao "čuvara Otkupiteljevog".⁴ Narod ga pak zati-va kao "zaštitnika sretne smrti".⁵

Stoga bih sada, 150 godina nakon što ga je papa Pio IX., 8. prosinca 1870., proglasio zaštitnikom Katoličke Crkve, želio podijeliti neka osobna razmišljanja o ovoj izvanrednoj osobi, toliko bliskoj našem ljudskom iskustvu. Jer, kako Isus kaže, "iz obilja srca usta govore" (usp. Mt 12,34). Ta želja dodatno se produbila tijekom ovih mjeseci pandemije, kada smo, usred krize, iskusili "kako su naši životi istkani i podržani od običnih - u pravilu zaboravljenih - ljudi koji se ne pojavljuju na naslovnica novina i časopisa ili na televizijskim ekranima, ali, bez sumnje, danas pišu presudne događaje naše povijesti: to su liječnici, medicinske sestre i tehničari, zaposlenici u veletrgovinama, zaposlenici u djelatnostima čišćenja, njegovatelji, prijevoznici, ljudi koji rade na pružanju osnovnih usluga i javne sigurnosti, volonteri, svećenici, redovnici i redovnice, i mnogi, ali zaista mnogi drugi koji su shvatili da se nitko ne spašava sam [...] Koliko je onih koji svakodnevno pokazuju strpljivost i ulijevaju nadu, pazeći da ne siju paniku, nego suodgovornost. Koliki očevi,

¹ Lk 4,22; Iv 6,42; cf. Mt 13,55; Mk 6,3.

² Sv. Kongregacija za obrede, *Quemadmodum Deus* (8. prosinca 1870.), u: ASS 6 (1870./1871.), 194.

³ Cf. Pismo ACLI na svetkovinu sv. Josipa Radnika (1. svibnja 1955.), u: AAS 47 (1955.), 406.

⁴ Cf. Apostolska pobudnica *Redemptoris Custos* (15. kolovoza 1989.), u: AAS 82 (1990.), 5-34.

⁵ Katekizam Katoličke Crkve, 1014.

majke, djedovi i bake, učitelji malim i svakodnevnim gestama pokazuju našoj djeci kako se suočiti i nositi s krizom prilagođavajući svoje navike, dižući glavu gore i potičući na molitvu. Koliko je onih koji mole, stavljaju se na raspolaganje i zalažu se za dobro svijetu".⁶ Svatko može u svetom Josipu - čovjeku koji prolazi nezapaženo, čovjeku svakodnevnog, diskretne i skrovite prisutnosti, pronaći zagovornika, oslonac i vodiča u vrijeme poteškoća. Sveti Josip nas podsjeća da svi oni koji djeluju u skrovitosti ili u sjeni imaju neusporedivu ulogu u povijesti spasenja. Svima njima ide riječ priznanja i zahvalnosti.

1. Voljeni otac

Veličina svetog Josipa leži u činjenici što je bio muž Marijin i Isusov otac. Kao takav, riječima svetog Ivana Zlatoustog, "stavio se u službu cjelokupnog plana spasenja".⁷

Sveti Pavao VI. ističe kako je Josip konkretno izrazio svoje očinstvo "činivši svoj život požrtvovnim služenjem otajstvu Utjelovljenja i njegovom otkupiteljskom poslanju; u tomu što je upotrijebio zakonsku ovlast nad Svetom obitelji kako bi joj se u potpunosti posvetio u svom životu i radu; pretvorivši svoj ljudski poziv prema domaćoj ljubavi u nadljudski obol sebe, svog srca i svih sposobnosti, ljubavi stavljenom u službu Krista koji je odrastao do zrelosti u svom domu".⁸

Zbog svoje uloge u povijesti spasenja, sveti Josip je otac kojega je kršćanski narod oduvijek volio, što dokazuje činjenica da su mu posvećene brojne crkve u cijelom svijetu; da su mnogi vjerski instituti, bratstva i crkvene skupine nadahnuti njegovom duhovnošću i nose njegovo ime; te da se u njegovu čast već stoljećima razvijaju mnogi izrazi pobožnosti. Mnogi su mu sveci i svetiće bili jako odani, među kojima se ističe Terezija Avilska, koja ga je izabrala za svog zagovornika i posrednika, često mu se preporučujući i tako zadobivajući i sve milosti koje je od njega tražila.

Ohrabrena vlastitim iskustvom, svetica je uvjerala i druge da njeguju istu odanost.⁹

U svakom molitveniku pronaći ćete neke molitve svetom Josipu. Posebni zazivi upućuju mu se svake srijede, a posebno tijekom cijelog mjeseca ožujka, koji je tradicionalno posvećen njemu.¹⁰

Povjerenje puka u svetog Josipa sažima se u izrazu *Ite ad Ioseph* (Idite k Josipu), koji se odnosi na vrijeme gladi u Egiptu kada su ljudi pitali faraona za kruh, a on je odgovorio: "Idite k Josipu i što god vam rekne, činite!" (Post 41,55). To je bio Josip, sin Jakovljević, kojeg su njegova braća prodati iz zavisti (usp. Post 37,11-28) i koji je - prema biblijskoj pripovijesti - nakon toga postao upraviteljem Egipta (usp. Post 41,41-44).

Kao potomak Davidov (usp. Mt 1,16,20), iz čijeg je korijena Isus trebao niknuti prema obećanju koje je Davidu dao prorok Natan (usp. 2 Sam 7), i kao suprug Marije iz Nazareta, sveti Josip stoji na razmeđu Starog i Novog Zavjeta.

2. Nježan otac pun ljubavi

Josip je gledao kako Isus iz dana u dan raste "u mudrosti, dobi i milosti kod Boga i ljudi" (Lk 2,52). Kao što je Gospodin učinio s Izraelom, tako je Josip Isusa "hodati učio, držeći ga za ruke njegove; bio je poput oca koji dijete podiže na obraz, nagnut nad njega da ga nahrani" (usp. Hoš 11,3-4).

Isus je u Josipu vidio Božju nježnost: "Kako se otac smiluje dječici, tako se Gospodin smiluje onima što ga se boje" (Ps 103,13).

Tijekom molitve psalama u sinagogi Josip je zasigurno čuo kako sinagogom iznova odjekuje da je Bog Izraelov Bog nježnosti,¹¹ koji je dobar prema svima i "milosrdan svim djelima svojim" (Ps 145,9).

Povijest spasenja ispunjava se "u nadi protiv svake nade" (Rim 4,18) kroz naše slabosti. Previše puta mislimo da Bog djeluje samo kroz ono dobro u nama, no većina njegovih planova ostvaruje se u i unatoč našoj slabosti. Stoga sveti Pa-

⁶ Meditacija u vrijeme pandemije (27. ožujka 2020.), u: *L'Osservatore Romano*, 29. ožujka 2020., str. 10.

⁷ In *Matthaeum Homiliae*, V, 3: PG 57,58.

⁸ *Homilija* (19. ožujka 1966.), u: *Insegnamenti di Paolo VI*, IV (1966.), 110.

⁹ Cf. *Autobiografija*, 6,6-8.

¹⁰ Svakodnevno, više od četrdeset godina, nakon Jutarnje, molio sam molitvu svetom Josipu preuzetu iz francuskog molitvenika iz 19. stoljeća izdanim od Kongregacije sestara od Isusa i Marije. Izražava odanost i povjerenje, pa čak i postavlja određeni izazov svetom Josipu: "Slavni patrijarše, sveti Josipe, čija snaga čini nemoguće mogućim, priskoči mi u pomoć u ovim vremenima tjeskobe i teškoće. Uzmi pod svoju zaštitu ozbiljne i zabrinjavajuće situacije koje ti preporučujem kako bi mogle imati sretan ishod. Moj voljeni oče, sve moje povjerenje je u tebi. Neka se ne kaže da sam te uzalud zazivao, a budući da sve možeš s Isusom i Marijom, pokaži mi da je tvoja dobrota velika kao i tvoja snaga. Amen."

¹¹ Cf. Pnz 4,31; Ps 69,16; 78,38; 86,5; 111,4; 116,5; Jer 31,20.

vao kaže: "I da se zbog uzvišenosti objavâ ne bih uzoholio, dan mi je trn u tijelu, anđeo Sotonin, da me udara da se ne uzoholim. Za to sam triput molio Gospodina, da odstupi od mene. A on mi reče: *Dosta ti je moja milost jer snaga se u slabosti usavršuje*" (2 Kor 12,7-9).

Budući da je ovo dio cjelokupne povijesti spasenja, moramo naučiti prihvaćati svoju slabost s dubokom nježnošću.¹²

Zli nas tjera da svoju slabost gledamo negativno, dok je Duh nježnom ljubavlju iznosi na vidjelo. Nježnost je najbolji način da dodirujemo ono krhko u nama. Upiranje prstom i osuđivanja, što često koristimo u odnosu prema drugima, znak su nesposobnosti da u sebi prihvatimo vlastitu slabost, vlastitu krhkost. Samo nježnost spasit će nas od zamki Tužitelja (usp. Otk 12,10). Zbog toga je važno susresti se s Božjim milosrđem, posebno u sakramentu pomirenja, gdje doživljavamo njegovu istinu i nježnost. Paradoksalno, čak nam i Zli može reći istinu, ali to čini samo kako bi nas osudio. Međutim, znamo da nas Istina koja dolazi od Boga ne osuđuje, već nas prihvaća, grli, podržava, oprašta. Istina nam se uvijek prikazuje kao milosrdni Otac u prisposodbi (usp. Lk 15,11-32): dolazi nam u susret, vraća nam dostojanstvo, postavlja nas na noge, raduje nam se jer "sin mi ovaj bijaše mrtav i oživje, izgubljen bijaše i naše se" (r. 24).

Čak su i kroz Josipove strahove djelovale Božja volja, njegova povijest i njegov plan. Josip nas tada uči da vjera u Boga uključuje i vjeru u to da može djelovati čak i kroz naše strahove, ranjivosti i slabosti. Također, uči nas da se usred životnih oluja nikada ne smijemo bojati dopustiti Gospodinu da upravlja našim putem. Ponekad želimo imati potpunu kontrolu, ali Bog uvijek vidi širu sliku.

3. Poslušni otac

Slično onomu što je učinio s Marijom kad joj je objavio svoj plan spasenja, Bog je otkrio svoje planove Josipu; i to je učinio kroz snove, koji su se u Bibliji, kao i kod svih drevnih naroda, smatrali jednim od sredstava kojima Bog očituje svoju volju.¹³

Josipa jako muči Marijina tajanstvena trudnoća: on ju ne želi "javno optužiti",¹⁴ već ju odlučuje "potajno napustiti" (Mt 1,19).

U prvom snu anđeo mu pomaže riješiti njegovu tešku dvojbu: "Ne boj se uzeti k sebi Mariju, ženu svoju. Što je u njoj začeto, doista je od Duha Svetoga. Rodit će sina, a ti ćeš mu nadjenuti ime Isus jer će on spasiti narod svoj od grijeha njegovih" (Mt 1,20-21). Njegov je odgovor bio trenutčan: "Kad se Josip probudi oda sna, učini kako mu naredi anđeo Gospodnji" (Mt 1,24). Poslušnošću je nadvladao svoju poteškoću i spasio Mariju.

U drugom snu anđeo zapovijeda Josipu: "Ustani, reče, uzmi dijete i majku njegovu te bježi u Egipat i ostani ondje dok ti ne rekнем jer će Herod tražiti dijete da ga pogubi" (Mt 2,13). Josip se nije ustručavao poslušati, ne pitajući se o poteškoćama s kojima će se suočiti: "On ustane, uzme noću dijete i majku njegovu te krene u Egipat. I osta ondje do Herodova skončanja" (Mt 2,14-15).

U Egiptu je Josip s povjerenjem i strpljenjem čekao anđelov glas da se sigurno može vratiti u svoju zemlju. Čim mu božanski glasnik, u trećem snu, nakon što ga je obavijestio da su oni koji su pokušavali ubiti dijete mrtvi, naređuje da ustane, povede dijete i njegovu majku sa sobom i vrati se u zemlju izraelsku (usp. Mt 2,19-20), Josip još jednom bez oklijevanja poslušao: "On ustane, uzme dijete i njegovu majku te uđe u zemlju izraelsku" (Mt 2,21).

No tijekom povratka, "saznavši da Arhelaj vlada Judejom namjesto svoga oca Heroda, bojao se poći onamo pa, upućen u snu, ode u kraj galilejski. Dođe i nastani se u gradu zvanu Nazaret" (Mt 2,22-23).

Evangelist Luka nas pak izvještava kako je Josip poduzeo dug i težak put od Nazareta do Betlehema, da bi se, prema zakonu cara Cezara Augusta, podvrgnuo popisu stanovništva u rodnom gradu. Tamo se Isus rodio (usp. 2,1-7) i bio upisan u registar Carstva, kao i sva druga djeca. Sveti Luka posebno naglašava da su Isusovi roditelji poštivali sve propise Zakona: obrede njegova obrezivanja, Marijinog očišćenja nakon poroda, prinošenja prvorođenca Bogu (usp. r. 24).¹⁵

U svim okolnostima svog života Josip je znao izgovoriti svoj *fiat* (Neka mi bude), poput Marije prigodom Anđelova navještenja i Isusa u Getsemanskom vrtu.

Josip, u ulozi glave obitelji, naučio je Isusa da bude poslušan roditeljima (usp. Lk 2,51), prema Božjoj zapovijedi (usp. Izl 20,12).

¹² Cf. Apostolska pobudnica *Evangelii Gaudium* (24. studenoga 2013.), 88, 288. u: AAS 105 (2013.), 1057, 1136-1137.

¹³ Cf. Post 20,3; 28,12; 31,11.24; 40,8; 41,1-32; Br 12,6; 1 Sam 3,3-10; Dn 2,4; Job 33,15.

¹⁴ U takvim slučajevima, predviđeno je kamenovanje (cf. Pnz 22,20-21).

¹⁵ Cf. Lev 12,1-8; Izl 13,2.

Tijekom skrivenih godina života u Nazaretu Isus je u Josipovoj školi naučio vršiti volju Očevu. Ta je oporuka postala njegova svakodnevna hrana (usp. Iv 4,34). Čak i u najtežem trenutku svog života, u Getsemanskom vrtu, Isus je radije odlučio vršiti volju Očevu, negoli svoju¹⁶ i tako je postao "poslušan sve do smrti [...] na križu" (Fil 2,8). Iz tog razloga, autor Poslanice Hebrejima zaključuje da Isus "iz onoga što prepati, naviknu slušati" (5,8).

Iz svih tih događaja proizlazi da je Josipa "Bog pozvao da izravno služi Isusovoj osobi i poslanju kroz vršenje očinstva: na taj način u punini vremena surađuje u velikoj tajni Otkupljenja i uistinu je služitelj spasenja".¹⁷

4. Otac koji prihvaća

Josip prima Mariju bezuvjetno. Vjeruje Anđelovim riječima. "Plemenitost Josipova srca takva je da je ono što je naučio iz Zakona učinio ovisnim o dobročinstvu; i danas, u ovom svijetu u kojem je toliko očito psihološko, verbalno i fizičko nasilje nad ženama, Josip se predstavlja kao osoba poštovanja i osjećaja. Iako nema ispred sebe širu sliku, donosi odluku da zaštititi dobro Marijina imena, njezino dostojanstvo i život. U oklijevanju kako postupiti, Bog mu pomaže prosvjetljujući njegove sudove."¹⁸

Mnogo puta se u našem životu događaju stvari čije značenje ne razumijemo. Naša prva reakcija često je razočaranje i pobuna. Josip ostavlja svoja razmišljanja po strani kako bi prihvatio stvaran tijek događaja i, koliko god tajanstveno izgledalo njegovim očima, on to prihvaća, preuzima odgovornost i čini ih dijelom osobne povijesti. Ako se ne pomirimo sa svojom poviješću, nećemo biti u mogućnosti poduzeti ni sljedeći korak, jer ćemo uvijek ostati taoci svojih očekivanja i posljedičnih razočaranja.

Duhovni put koji nam Josip pokazuje nije put objašnjavanja, već prihvaćanja. Tek polazeći od prihvaćanja, od pomirenja, možemo početi nazirati širu povijest i njezino dublje značenje. Gotovo da možemo čuti odjek Jobova jakog odgovora svojoj supruzi koja ga je nagovarala da se pobuni za sve zlo koje mu se dogodilo: "Kad od Boga primamo do-

bro, zar da onda i zlo ne primimo?" (Job 2,10).

Josip nije pasivno rezigniran čovjek već hrabro i čvrsto proaktivan. Prihvaćanje je izraz dara snage Duha Svetoga koji se očituje u našem životu. Samo nam Gospodin može dati snagu da prihvatimo život kakav jest, sa svim njegovim kontradiktornostima, frustracijama i razočaranjima.

Isusov dolazak među nas Očev je dar koji nam omogućuje da se pomirimo s tijekom vlastite povijesti, čak i kad ju ne razumijemo u potpunosti.

Kao što je Bog rekao našem Svecu: "Josipe, sine Davidov, ne boj se" (Mt 1,20), čini se da i nama ponavlja: "Ne boj se!". Potrebno je ostaviti po strani ljutnju i razočaranje i prihvatiti ih - čak i kad se nešto dogodi kako nismo željeli - ne pasivnom rezignacijom, već nadom i hrabrošću. Prihvaćanje života na ovaj način uvodi nas u njegov skriveni smisao. Život svakoga od nas može se čudesno ponovno pokrenuti ako nađemo hrabrosti živjeti prema onomu što nam govori Evanđelje. Nije važno čini li se da je sve pošlo po zlu ili da se neke stvari ne mogu popraviti. Bog može učiniti da cvijeće nikne među kamenjem. Čak i ako nam srce nešto prigovara, On je "veći od našega srca i znade sve" (1 Iv 3,20).

Ovdje se još jednom susrećemo s onim kršćanskim realizmom koji ne odbacuje ništa što postoji. Stvarnost je u svojoj tajanstvenosti i nesvodivoj složenosti nositelj osjećaja postojanja sa svojim svijetlima i sjenama. To je ono što apostol Pavao kaže: "Znamo pak da Bog u svemu na dobro surađuje s onima koji ga ljube, s onima koji su odlukom njegovom pozvani" (Rim 8,28). A sveti Augustin dodaje: "čak i ono što se naziva zlom (*etiam illud quod malum dicitur*)".¹⁹ U ovoj široj perspektivi vjera daje smisao svakom sretnom ili tužnom događaju.

Ne bismo trebali nikada pomisliti da vjerovati znači pronaći lagana i utješna rješenja. Vjera koju nas je naučio Krist je ona koju vidimo kod svetog Josipa, koji ne traži prečace, već se "otvorenih očiju" suočava s onim što mu se događa, preuzimajući za to osobnu odgovornost.

Josipovo prihvaćanje poziva nas da i mi prihvaćamo druge onakvima kakvi jesu, bez iznimke, i da posebnu brigu posvetimo slabima, jer Bog bira ono što je slabo (usp. 1 Kor 1,27), on je "otac

¹⁶ Cf. Mt 26,39; Mk 14,36; Lk 22,42.

¹⁷ Sv. IVAN PAVAO II., Apostolska pobudnica *Redemptoris Custos* (15. kolovoza 1989.), 8, u: AAS 82 (1990.), 14.

¹⁸ Homilija na Misi i Betaifikacije, Villavicencio, Kolumbija (8. rujna 2017.), u: AAS 109 (2017), 1061.

¹⁹ *Enchiridion de fide, spe et caritate*, 3.11: PL 40,236.

sirota i branitelj udovica" (Ps 68,6) i zapovijeda da volimo tuđinca u svojoj sredini.²⁰ Volim misliti da je Isus od svetog Josipa crpio nadahnuće za prisposobu o izgubljenom sinu i milosrdnom ocu (usp. Lk 15,11-32).

5. Kreativno hrabar Otac

Ako je prva faza bilo kojeg istinskog unutar-njeg ozdravljenja prihvaćanje osobne povijesti te prihvaćanje stvari koje nismo željeli, onda njima treba dodati još jednu bitnu značajku: kreativnu hrabrost. Pojavljuje se posebno kad se naiđe na poteškoće. Odnosno, suočeni s poteškoćama, možemo ili odustati i otići, ili se nekako suočiti s njima. Povremene poteškoće donose nam resurse za koje nismo ni mislili da ih imamo.

Čitajući Evanđelja o Isusovu djetinjstvu, često se pitamo zašto Bog nije intervenirao na izravni i jasniji način. No, Bog djeluje kroz događaje i ljude. Josip je čovjek izabran od Boga, preko kojega se Bog brine o počecima povijesti otkupljenja. On je pravo "čudo" kojim Bog spašava Dijete i njegovu majku. Nebo intervenira s povjerenjem u kreativnu hrabrost ovog čovjeka koji, stigavši u Betlehem i ne pronašavši smještaj u kojem Marija može roditi, uređuje staju i preuređuje ju, tako da ona postane što je više moguće mjesto dobrodošlice Sinu Božjem koji dolazi na svijet (usp. Lk 2,6-7). Suočen s neposrednom opasnošću Heroda, koji želi ubiti Dijete, još jednom je u snu Josip upozoren braniti Dijete, a usred noći organizira bijeg za Egipat (usp. Mt 2,13-14).

Pri površnom čitanju ovih priča može se steći dojam da je svijet u milosti i nemilosti snažnih i moćnih, ali "dobra vijest" Evanđelja leži u pokazivanju kako, unatoč bahatosti i nasilju zemaljskih vladara, Bog uvijek pronalazi način da izvrši svoj plan spasenja. Čak se i naš život ponekad čini kao da je prepušten na milost i nemilost moćnika, ali Evanđelje nam govori da ga Bog uvijek uspije spasiti pod uvjetom da koristimo istu kreativnu hrabrost kao tesar iz Nazareta, koji zna kako problem preobraziti u mogućnost pouzdajući se uvijek najprije u božansku providnost.

Ako se ponekad čini da nam Bog ne pomaže, to ne znači da nas je napustio, već da nam vjeruje,

da budemo kreativni i da sami pronalazimo rješenja. To je ista kreativna hrabrost koju su pokazali prijatelji paraličara koji su ga, da bi ga predstavili Isusu, spustili s krova (usp. Lk 5,17-26). Teškoća nije zaustavila odvažnost i tvrdoglavost tih prijatelja. Bili su uvjereni da Isus može izliječiti bolesnika i "budući da zbog mnoštva nisu našli kuda bi ga unijeli, popnu se na krov te ga između crjepova s nosiljkom spuste u sredinu pred Isusa. Vidjevši njihovu vjeru reče on: *Čovječe, otpušteni su ti grijesi!*" (r. 19-20). Isus prepoznaje kreativnu vjeru s kojom ti ljudi pokušavaju dovesti k njemu svoga bolesnog prijatelja.

Evanđelje nam ne govori koliko su dugo Marija, Josip i Dijete ostali u Egiptu. Ali sigurno su morali jesti, pronaći dom, posao. Ne treba puno mašte da se popune detalji koji nedostaju. Sveta obitelj morala se suočiti s konkretnim problemima poput svih ostalih obitelji, poput mnoge naše braće migranata koji i danas riskiraju svoje živote da bi izbjegli nesreću i glad. U tom smislu vjerujem da je sveti Josip doista poseban zaštitnik onih koji moraju napustiti svoju zemlju zbog ratova, mržnje, progona i bijede.

Na kraju svake priče koja Josipa vidi kao glavnog junaka, Evanđelje napominje da ustaje, vodi Dijete i majku sa sobom i čini ono što mu je Bog zapovjedio (usp. Mt 1,24; 2,14.21). Doista, Isus i Marija, njegova majka, najdragocjenije su blago naše vjere.²¹

U božanskom planu spasenja Sin je nerazdvojiv od Majke Marije, od one koja je "koračala naprijed u hodu vjere te je svoju sjedinjenost sa Sinom vjerno održala sve do križa".²²

Uvijek se moramo zapitati štitimo li i mi svom snagom Isusa i Mariju, koji su tajanstveno povjereni našoj odgovornosti, brizi i skrbništvu. Sin Sve-mogućega došao je na svijet u velikoj ranjivosti. Njega je Josip trebao braniti, štititi, čuvati, odgajati. Bog vjeruje ovom čovjeku, kao i Marija, koja u Josipu pronalazi onoga koji ne samo da joj želi spasiti život, već će uvijek ostati uz nju i Dijete. U tom smislu, sveti Josip ne može ne biti Čuvar Crkve, jer je Crkva produljenje Kristova Tijela u povijesti, kao što se i Marijino majčinstvo odražava na majčinstvo Crkve.²³ Josip, nastavljaajući štititi Crkvu, nastavlja štititi Dijete i njegovu Majku, a i mi ljubeći Crkvu, ljubimo Dijete i njegovu Majku.

²⁰ Cf. Pnz 10,19; Izl 22,20-22; Lk 10,29-37.

²¹ Cf. Sv. KONGREGACIJA ZA OBREDE, *Quemadmodum Deus* (8. prosinca 1870.), u: ASS 6 (1870./1871.), 193; BLAŽENI PIO IX., Apostolsko pismo *Inclytum Patriarcham* (7. lipnja 1871.): l.c., 324 - 327.

²² DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen Gentium*, 58.

²³ KKC, 963-970.

Ovo Dijete je ono koje će reći: "Što god učinite jednomu od ove moje najmanje braće, meni učinite" (Mt 25,40). Prema tomu, svaki siromah, potrebiti, onaj koji pati ili umire, svaki stranac, svaki zatvorenik, svaka nemoćna osoba je "dijete" koje Josip nastavlja štiti. Zbog toga se sveti Josip zaziva kao zaštitnik nesretnika, potrebitih, prognanika, nevoljnika, siromaha i umirućih. Prema tomu, Crkva ne može ne pokazati posebnu ljubav prema našoj najmanjoj braći i sestrama, jer je Isus pokazivao osobitu brigu za njih i osobno se poistovjećivao s njima. Od svetog Josipa moramo naučiti tu istu brigu i odgovornost. Moramo naučiti voljeti dijete i njegovu majku, voljeti sakramente i milosrđe, voljeti Crkvu i siromašne. Svaka od tih stvarnosti uvijek je dijete i njegova majka.

6. Otac koji radi

Aspekt koji karakterizira svetog Josipa i koji je istaknut još od vremena prve socijalne enciklike *Rerum novarum* pape Lava XIII., jest njegov odnos prema radu. Sveti Josip bio je tesar koji je pošteno radio da bi osigurao egzistenciju za svoju obitelj. Od njega je Isus naučio vrijednost, dostojanstvo i radost onoga što znači jesti kruh koji je plod nečijeg rada.

Danas, kada je pitanje zaposlenja još jednom postalo goruće društveno pitanje, a nezaposlenost pak dostiže rekord i u zemljama koje desetljećima uživaju određeni stupanj blagostanja, javlja se ponovna potreba za vrednovanjem dostojanstvenog rada, čiji je zaštitnik sveti Josip.

Rad je sredstvo sudjelovanja u djelu spasenja, prilika da se ubrza dolazak Kraljevstva, da se razviju darovi i sposobnosti te da ih tako možemo staviti u službu društva i zajedništva. Tako rad postaje prilika za ostvarenje ne samo sebe samih, već i one izvorne jezgre društva u kojoj prepoznajemo obitelj. Obitelj bez posla posebno je izložena poteškoćama, napetostima, otuđenosti, pa čak i tjeskobnom i očajničkom iskušenju raspada. Kako možemo govoriti o ljudskom dostojanstvu, a da ne radimo na tomu da svi mogu pristojno zaraditi za život?

Čovjek koji radi, bez obzira na vrstu zaposlenja, surađuje sa samim Bogom i tako postaje, na neki način, stvoritelj svijeta oko nas. Kriza našeg vremena, koja je ekonomska, socijalna, kulturna

i duhovna, može svima nama poslužiti kao poziv da ponovno otkrije vrijednost, važnost i potrebu rada za stvaranje nove "normalnosti" iz koje nitko nije isključen. Djelo svetog Josipa podsjeća nas da sam Bog, postajući čovjekom, nije prezirao raditi. Gubitak posla koji pogađa toliku braću i sestre i koji se u posljednje vrijeme povećao zbog pandemije koronavirusne bolesti, mora biti podsjetnik na preispitivanje naših prioriteta. Preklinjemo svetog Josipa radnika da bismo mogli pronaći načine koji nas obvezuju izraziti čvrsto uvjerenje da nijedna mlada osoba, ni jedan čovjek, ni jedna obitelj ne smije biti bez posla.

7. Otac u sjeni

Poljski književnik Jan Dobraczyński u svojoj knjizi "Sjena oca"²⁴ ispričao je život svetog Josipa u obliku romana. Uzbudljivom slikom sjene definira lik Josipa, koji je u svom odnosu prema Isusu, bio zemaljska sjena nebeskog Oca: čuvao ga je, štiti, nikada ga nije ostavio da ide svojim putem. Zamislimo ono na što Mojsije podsjeća Izrael: "U pustinji [...] vidio si gdje te Gospodin, Bog tvoj, cijeloga puta što ste ga prevalili, nosio kao što čovjek nosi svoga sinčića" (usp. Pnz 1,31). Tako je i Josip cijelog života djelovao u službi oca.²⁵

Očevi se ne rađaju, već stvaraju. Čovjek ne postaje otac jednostavno rođenjem djeteta, već preuzimanjem odgovornosti da se brine za to dijete. Kad god čovjek prihvati odgovornost za život drugoga, na neki način toj osobi postaje otac.

U današnjem društvu djeca se često čine kao siročad, kao da su bez oca. Također, Crkva danas treba očeve. Opomena koju je sveti Pavao uputio Korinćanima uvijek je aktualna: "Jer da imate u Kristu i deset tisuća učitelja, ipak ne biste imali više otaca" (1 Kor 4,15); a svaki bi svećenik ili biskup trebao poput Apostola dodati: "Ta u Kristu Isusu po evanđelju ja vas rodih!" (*Isto*). A Galaćanima kaže: "Dječice moja, koju ponovno u trudovima rađam dok se Krist ne oblikuje u vama" (4,19).

Biti otac podrazumijeva upoznavanje djece sa životom i stvarnošću. Ne sputavati ih, biti previše zaštitnički nastrojeni ili posesivni, već ih učiniti sposobnima da sami odlučuju, uživaju u slobodi i istražuju nove mogućnosti. Možda je iz tog razloga, uz očev naziv, tradicija također pripisala Josipu i naziv "Prečisti Otac". Taj naslov nije samo

²⁴ Originalno izdanje: *Cień Ojca*, Varšava, 1977. (Hrvatsko izdanje: *Snaga ljubavi*, Split, 2014.)

²⁵ Sv. IVAN PAVAO II., Apostolska pobudnica *Redemptoris Custos*, 7-8, u: AAS 82 (1990), 12-16.

znak naklonosti, već zbroj ponašanja suprotnih posesivnosti. Čistoća je sloboda od posesivnosti u svim područjima života. Samo kad je ljubav čista, ona je uistinu ljubav. Posesivna ljubav u konačnici postaje opasna; ona zarobljuje, guši, čini nas nesretnima. Sam Bog volio je čovjeka čistom ljubavlju, ostavljajući ga slobodnim čak i da pogriješi i da se postavi protiv njega. Logika ljubavi uvijek je logika slobode, a Josip je znao voljeti na izvanredno slobodan način. Nikad se nije stavljao u središte. Nije mislio na sebe, već se usredotočio na Marijin i Isusov život.

Josip sreću nije pronašao u samopožrtvovnosti već u samodarivanju. U njemu nikada ne vidimo frustraciju, već samo povjerenje. Njegova strpljiva šutnja ne uključuje prigovore, već konkretne geste povjerenja. Svijet danas treba očeve, nema koristi od tirana koji žele dominirati nad drugim kako bi ispunili vlastite potrebe; odbacuje one koji miješaju autoritet s autoritarnošću, služenje sa servilnošću, sučeljavanje s ugnjetavanjem, dobročinstvo s dobrobiti, silu s uništenjem. Svako istinsko zvanje rođeno je iz dara samoga sebe, a to je plod žrtve. Ova vrsta zrelosti također je potrebna u svećeništvu i posvećenom životu. Bez obzira na poziv, bilo na brak, bilo celibat, bilo djevičanstvo, dar samoga sebe neće se ostvariti ako se zaustavi na žrtvi; tada umjesto da se učini znakom ljepote i radosti ljubavi, riskira da se iskaže nesreća, tuga i frustracija.

Kada očevi odbiju živjeti život svoje djece, uvijek se otvaraju novi i neočekivani vidici. Svako dijete nositelj je jedinstvene tajne koja se na vidjelo može iznijeti samo uz pomoć oca koji poštuje slobodu svog djeteta. Otac shvaća da je u potpunosti dovršio svoju odgojnu ulogu i živio očinstvo tek kad postane "beskoristan", kad vidi da se njegovo dijete osamostalilo i da ono može hodati životnim stazama bez pratnje, kad se dovede u situaciju Josipa, koji je uvijek znao da Dijete nije njegovo, već je samo bilo povjereno njegovoj skrbi. U osnovi, to je ono što Isus predlaže kad kaže: "Ni ocm ne zovite nikoga na zemlji jer jedan je Otac vaš - onaj na nebesima" (Mt 23,9).

U svakom ostvarenju očinstva, uvijek bismo trebali imati na umu da ono nema nikakve veze s posjedovanjem, već je "znak" koji upućuje na

veće očinstvo. U određenom smislu, svi smo poput Josipa: sjena jedinoga nebeskog Oca koji daje da "sunce njegovo izlazi nad zlima i dobrima i da kiša pada pravednicima i nepravednicima" (Mt 5,45); i sjena koja slijedi Sina.

***

"Ustani, uzmi dijete i majku njegovu" (Mt 2,13), rekao je Bog svetom Josipu.

Svrha ovog Apostolskog pisma je porast ljubavi prema ovom velikom Svecu, da budemo ohrabreni moleći njegov zagovor i da nasljeđujemo njegove vrline i njegovu revnost.

Doista, istinsko poslanje svetaca nije samo postizanje čuda i milosti, već da nas zagovaraju pred Bogom, poput Abrahama²⁶ i Mojsija,²⁷ poput Isusa, "jedinog posrednika" (1 Tim 2,5), koji je naš "zagovornik" kod Oca (1 Iv 2,1) i koji je "uvijek živ da se za [nas] zauzima" (Heb 7,25; usp. Rim 8,34).

Sveci pomažu svim vjernicima "da idu putem svetosti i savršenstva vlastitog staleža".²⁸ Njihov život konkretan je dokaz da je moguće primijeniti Evanđelje u praksi.

Isus nam je rekao: "Učite se od mene, jer sam krotka i ponizna srca" (Mt 11,29). Životi svetaca također su primjeri koje treba nasljedovati. Sveti Pavao izričito kaže: "Nasljedovatelji moji budite!" (1 Kor 4,16).²⁹ Svojom rječitom šutnjom sveti Josip kaže isto.

Prije primjera tolikih svetih muževa i žena, sveti se Augustin zapitao: "Što su oni mogli, zar ne možete i vi?" I tako se približio svom konačnom obraćenju, kad je mogao uskliknuti: "Kasno sam te uzljubio, ljepoto tako stara, i tako nova!"³⁰

Samo trebamo moliti svetog Josipa za milost milosti: naše obraćenje.

Obratimo mu se molitvom:

Zdravo, Čuvaru Otkupiteljev, Zaručniče Blažene Djevice Marije. Tebi je Bog povjerio svoga jedinorođenog Sina; u tebe se je Marija pouzdala; s tobom je Krist postao čovjekom. Blaženi Josipe, i nama podari svoje očinstvo i vodi nas na životnomu putu. Izmolj nam milost, milosrđe i hrabrost, i brani nas od svakog zla. Amen.

U Rimu, u svetom Ivanu Lateranskom, 8. prosinca, na svetkovinu Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije, godine 2020., osme našega pontifikata.

Franjo

²⁶ Cf. Post 18,23-32.

²⁷ Cf. Izl 17,8-13; 32,30-35.

²⁸ DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen Gentium*, 42.

²⁹ Cf. 1 Kor 11,1; Fil 3,17; 1 Sol 1,6.

³⁰ *Ispovijesti*, VIII., 11,27: PL 32,761; X, 27,38: PL 32,795.

PORUKA PAPE FRANJE ZA 54. SVJETSKI DAN MIRA, 1. SIJEČNJA 2021.

Kultura skrbi kao put do mira

1. Na pragu nove godine, srdačno pozdravljam šefove država i vlada, voditelje međunarodnih organizacija, duhovne vođe i sljedbenike različitih religija te muškarce i žene dobre volje. Svima upućujem najbolje želje da ova godina omogući čovječanstvu napredovati na putu bratstva, pravde i mira između pojedinaca, zajednica, naroda i država.

Godinu 2020. obilježila je velika zdravstvena kriza Covid-19, koja je postala globalni fenomen kojim su zahvaćeni mnogi sektori dodatno pogoršavši duboko međusobno povezane krize kao što su klimatska, prehrambena, ekonomska i migracijska i prouzročivši velike patnje i nevolje. U mislima su mi prije svega svi oni koji su izgubili članove obitelji ili drage osobe i sve koji su ostali bez posla. Posebno želim spomenuti liječnike i medicinske sestre i tehničare, farmaceute, znanstvenike, volontere, kapelane i osoblje bolnica i zdravstvenih centara. Oni su ulagali i nastavljaju ulagati silne napore i podnositi velike žrtve samo kako bi bili uz bolesnike, ublažili im patnje ili spasili im život, neke je od njih to čak stajalo života. Odajući počast tim osobama, ponavljam svoj apel političkim čelnicima i privatnom sektoru da poduzmu odgovarajuće mjere kako bi se osigurao pristup cjepivima protiv Covid-19 i osnovnim tehnologijama potrebnim za zbrinjavanje bolesnih, siromašnih i onih koji su najugroženiji.¹

Žalosno je konstatirati da su, uz brojna svjedočanstva ljubavi i solidarnosti, ponovno uzeli maha različiti oblici nacionalizma, rasizma i ksenofobije, kao i ratovi i sukobi koji sa sobom nose smrt i razaranje.

Ti i drugi događaji koji su obilježili put čovječanstva u godini koja je za nama naučili su nas koliko je važno brinuti jedni za druge i za stvoreni svijet kako bismo izgradili društvo utemeljeno na bratskim odnosima. Zbog toga sam za ovogodišnju Poruku izabrao temu: *Kultura skrbi kao put do mira*. Kultura skrbi kao način borbe protiv

kulture ravnodušnosti, odbacivanja i sukoba koja je danas tako dominantna.

2. Bog Stvoritelj - izvor ljudskog poziva na skrb

U mnogim religijskim tradicijama postoje priče koje se odnose na porijeklo čovjeka, na njegov odnos sa Stvoriteljem, prirodom i svojim bližnjima. U Svetome pismu Knjiga Postanka već od prvih stranica pokazuje važnost brige ili čuvanja u Božjem naumu za čovječanstvo, naglašavajući odnos između čovjeka ('*adam*') i zemlje ('*adamah*') te među braćom. U biblijskom izvješću o stvaranju, Bog povjerava Adamu vrt "zasađen u Edenu" (usp. Post 2,8) sa zadatkom da ga "*obrađuje i čuva*" (usp. Post 2,15). To, s jedne strane, znači učiniti zemlju plodnom, a, s druge, zaštititi je i očuvati njezinu sposobnost održavanja života.² Glagoli "obrađivati" i "čuvati" opisuju Adamov odnos s njegovim domom - vrtom, ali i povjerenje koje mu je Bog ukazao učinivši ga gospodarom i čuvarom svega stvorenog.

Rođenjem Kajina i Abela započinje povijest braće i sestara čiji će odnos Kajin protumačiti - na negativan način - u smislu *zaštite* ili *čuvanja*. Nakon što je ubio svoga brata Abela, Kajin na Božje pitanje odgovara na sljedeći način: "Zar sam ja *čuvar* brata svoga?" (Post 4,9).³ *Dà*, naravno! Kajin jest "*čuvar*" svog brata. "U tim tako starijim pripovijestima, bogatima dubokim simbolizmom, već je prisutna svijest koja nam je danas zajednička: da je sve međusobno povezano i da je istinska briga za same naše živote i naše odnose s prirodom neodvojiva od bratstva, pravедnosti i vjernosti u odnosu prema drugima".⁴

3. Bog Stvoritelj - uzor skrbi

U Svetome pismu Boga se ne predstavlja samo kao Stvoritelja, nego i kao Onoga koji se brine za svoja stvorenja, posebno za Adama, Evu i njihovu djecu. I sâm Kajin, iako je udaren prokletstvom

¹ Usp. Videoporuka u prigodi 75. zasjedanja Generalne skupštine Ujedinjenih naroda, 25. rujna 2020.

² Usp. Enc. *Laudato si'* (24. svibnja 2015.), 67.

³ Usp. "*Bratstvo, temelj i put za mir*", *Poruka za 47. Svjetski dan mira 1. siječnja 2014.* (8. prosinca 2013.), 2.

⁴ Enc. *Laudato si'* (24. svibnja 2015.), 70.

zbog zločina koji je počinio, prima od Stvoritelja na dar *znak zaštite* kako bi njegov život ostao sačuvan (usp. Post 4,15). Ova činjenica, istodobno dok potvrđuje *nepovredivo dostojanstvo* osobe, stvorene na Božju sliku i priliku, također otkriva Božji naum za očuvanje sklada stvaranja, jer "mir i nasilje ne mogu prebivati pod istim krovom".⁵

Upravo je briga za stvoreni svijet u temelju ustanovljenja subote koja je, osim reguliranja bogostovlja, imala za cilj obnavljanje društvenog reda i brigu za siromašne (usp. Post 1,1-3; Lev 25,4). Na jubilej koji se obilježavao svake sedme, subotnje (šabatne) godine omogućavao se predah zemlji, robovima i dužnicima. U toj se godini milosti brinulo za najslabije, dajući im novu životnu perspektivu, tako da u narodu ne bude nijednoga siromaha (usp. Pnz 15,4).

Vrijedi spomenuti i proročku tradiciju u kojoj se vrhunac biblijskog shvaćanja pravde očituje u načinu na koji se zajednica odnosi prema najslabijima u svojoj sredini. To je razlog zašto Amos (2,6-8; 8) i Izaija (58), napose, neprestano podižu svoj glas za pravdu prema siromašnima koje, zbog njihove ranjivosti i nemoći, čuje samo Bog koji brine o njima (usp. Ps 34,7; 113,7-8).

4. Skrb u Isusovoj službi

Isusov život i poslanje uosobljuju vrhunac Očeve ljubavi prema ljudskom rodu (usp. Iv 3,16). U sinagogi u Nazaretu Isus se očitovao kao Onaj kojega Gospodin pomaza i "posla blagovjesnikom biti siromasima, proglasiti sužnjima oslobođenje, vid slijepima, na slobodu pustiti potlačene" (Lk 4,18). Takva mesijanska djela, karakteristična za jubileje, najrječitije su svjedočanstvo poslanja koje mu je Otac povjerio. U svojoj samilosti, Krist se približava bolesnima u tijelu i duhu te ih ozdravlja; oprašta grešnicima i daje im novi život. Isus je Dobri pastir koji se brine za ovce (usp. Iv 10,11-18; Ez 34,1-31); on je dobri Samaritanac koji se priginje nad ranjena čovjeka, vida mu rane i brine se o njemu (usp. Lk 10,30-37).

Na vrhuncu svojega poslanja Isus zapečaćuje svoju brigu za nas prinoseći samoga sebe na križ i oslobađajući nas tako ropstva grijeha i smrti. Tako nam je darom svojega života i svojom žrtvom otvorio put ljubavi i kaže svakom od nas: "Slijedi me. I ti čini tako!" (usp. Lk 10,37).

5. Kultura skrbi u životu Isusovih sljedbenika

Duhovna i tjelesna djela milosrđa predstavljaju srž dobrotvorstva Crkve iz prvih stoljeća. Prvi su kršćana dijelili ono što su imali kako nitko od njih ne bi bio u potrebi (usp. Dj 4,34-35) i trudili su se zajednicu učiniti gostoljubivim domom, otvorenim za sve ljude u kojoj god da se situaciji nalazili, spremnim preuzeti na sebe brigu za najslabije. Tako se uvriježio običaj davanja dobrovoljnih priloga kako bi se nahranilo siromašne, pokopalo mrtve i hranilo siročad, starije osobe i žrtve nesreća, poput brodoloma. A kad je velikodušnost kršćana u kasnijim vremenima pomalo popustila, neki su crkveni oci insistirali na tome da vlasništvo prema Božjem shvaćanju služi općem dobru. Sv. Ambrozije je tvrdio da "priroda je iz svoga krila izlila dobra svim ljudima da se njima zajedno služe [...] iznjedrila je zajedničko pravo za sve, ali pohlepa je to učinila pravom samo za nekolicinu".⁶ Nakon što je prebrodila progon iz prvih stoljeća, Crkva je iskoristila novostečenu slobodu da nadahnjuje društvo i njegovu kulturu. "Potrebe vremena budile su novu snagu u službi kršćanske ljubavi (*charitas*). U povijesti su ostala zapisana mnoga dobrotvorna djela. [...] Podizane su brojne ustanove za pružanje utjehe i okrijepe onima koji trpe: *bolnice, ubožnice, sirotišta i domovi za napuštenu djecu, gostinjski i dr.*"⁷

6. Načela socijalnog nauka Crkve kao temelj kulture skrbi

Dijakonija iz vremena prve Crkve, obogaćena razmišljanjima otaca i oživljavana, tijekom mnogih stoljeća, djelotvornom ljubavlju mnogih svijetlih svjedoka vjere, postala je živo srce socijalnog nauka Crkve, nudeći se svim ljudima dobre volje kao dragocjena baština načelâ, kriterijâ i smjernicâ koji mogu poslužiti kao "gramatika" te skrbi: promicanje dostojanstva svake ljudske osobe, solidarnost sa siromašnima i bespomoćnima, briga za opće dobro, zaštita stvorenog svijeta.

* Skrb kao promicanje dostojanstva i prava osobe.

"Ideja osobe, koja je nastala i razvila se u kršćanstvu, pomaže postići potpuno ljudski razvoj zato što osoba uvijek znači odnos, a ne individualizam, ukazuje na uključivanje, a ne na isključivanje, na jedinstveno i nepovredivo dostojanstvo,

⁵ Papinsko vijeće "Iustitia et Pax", *Kompendij socijalnog nauka Crkve*, br. 488.

⁶ *De officiis*, I, 28, 132: PL 16,67.

⁷ K. BIHLMAYER - H. TÜCHLE, *Storia della Chiesa, vol. I, L'antichità cristiana*, Morcelliana, Brescia 1994, 447-448.

a ne na izrabljivanje".⁸ Svaka je osoba svrha u sebi samoj, a nikada puko oruđe koji treba cijeliti isključivo zbog njegove korisnosti, i stvorena je za zajednički život u obitelji, zajednici, društvu u kojem su svi članovi jednaki po dostojanstvu. Iz tog dostojanstva proizlaze čovjekova prava jednako kao i obaveze kao, na primjer, zadaća da se prihvati i pruži pomoći siromašnima, bolesnima, marginaliziranim, svim našim "bližnjima, bili oni bliski ili daleki u vremenu i prostoru".⁹

* Skrb za opće dobro.

Svaki vid društvenog, političkog i ekonomskog života pronalazi svoje ispunjenje kada služi općem dobru, to jest "skupu onih uvjeta društvenog života koji skupinama i pojedincima omogućuje potpunije i lakše postizanje vlastitog savršenstva".¹⁰ Stoga u svojim planovima i naporima koje činimo moramo uvijek voditi računa o tome koje će to imati učinke za čitavu ljudsku obitelj i uzeti u obzir moguće posljedice za sadašnji čas i za buduće naraštaje. Koliko je to istinito i aktualno zorno nam pokazuje pandemija Covid-19. U susretu s njom "shvatili smo da se nalazimo na istoj lađi, svi krhki i dezorijentirani, ali istodobno važni i potrebni, svi pozvani veslati zajedno",¹¹ jer "nitko se ne spašava sâm"¹² i nijedna izolirana nacionalna država ne može zajamčiti opće dobro svojih stanovnika.¹³

* Skrb kroz solidarnost.

Solidarnost izražava ljubav prema drugoj osobi na konkretan način, ne kao nejasan osjećaj, nego kao "čvrstu i postojanu odlučnost zauzeti se za opće dobro, to jest za dobro svih i svakoga, jer svi smo mi uistinu za sve odgovorni".¹⁴ Solidarnost nam pomaže promatrati drugoga - bilo kao osobu, bilo, u širem smislu, kao narod ili naciju - ne kao statistiku ili sredstvo koje treba iskoristiti, a zatim baciti kad više nije korisno, nego kao našeg bližnje-

ga, suputnika, pozvana sudjelovati, baš kao i mi, na gozbi života na koju Bog sve jednako poziva.

* Skrb i očuvanje stvorenoga svijeta.

U enciklici *Laudato si'* itekako je prisutna svijest o međusobnoj povezanosti cjelokupne stvarnosti te se ističe potreba da se sluša istodobno i vapaj potrebitih i vapaj stvorova. Iz tog pažljivog i stalnog osluškivanja može se roditi učinkovita briga za zemlju, naš zajednički dom, kao i za siromašne. U vezi s tim, želio bih potvrditi da "ne može biti istinskog osjećaja dubokog jedinstva s drugim bićima u prirodi ako istodobno u srcu nema nježnosti, suosjećanja i brige za ljudska bića".¹⁵ "Mir, pravda i očuvanje stvorenog svijeta tri su potpuno međusobno povezana pitanja, koja se ne mogu odvajati i obrađivati pojedinačno a da se ne padne u redukcionizam".¹⁶

7. Kompas koji pokazuje pravac kojim nam je zajedno ići

U vremenima u kojima dominira kultura odbacivanja, suočeni sa sve dubljim nejednakostima unutar i između država,¹⁷ želio bih, dakle, pozvati čelne ljude međunarodnih organizacija i vlada, ekonomskog i znanstvenog svijeta, društvenih komunikacija i obrazovnih institucija da uzmu u svoje ruke "kompas" gore spomenutih načela kako bi se procesu globalizacije dao zajednički pravac, "stvarno... ljudski put".¹⁸ To će nam omogućiti da cijesimo vrijednost i dostojanstvo svake osobe, zajednički djelujemo solidarno za opće dobro i pružimo olakšanje onima koji pate od siromaštva, bolesti, ropstva, oružanih sukoba i diskriminacije. Molim sve da uzmu ovaj kompas u ruke i postanu proročki svjedoci kulture skrbi, radeći na prevladavanju mnogih postojećih društvenih nejednakosti. To se može postići samo snažnim i značajnim isticanjem uloge žena, kako

⁸ Govor sudionicima konferencije koju je priredio Dikasterij za promicanje cjelovitog ljudskog razvoja na 50. godišnjicu enciklike "Populorum progressio", (4. travnja 2017.).

⁹ Poruka sudionicima 22. zasjedanje Konferencije država potpisnica Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama (COP22), 10. studenoga 2016. Usp. Interdikasterijalni okrugli stol Svete Stolice o cjelovitoj ekologiji, Na putu prema skrbi za zajednički dom. Pet godina nakon *Laudato si'*, LEV, 31. svibnja 2020.

¹⁰ Drugi vatikanski koncil, Past. konst. *Gaudium et spes*, 26.

¹¹ Izvanredna molitva u vremenu epidemije, 27. ožujka 2020.

¹² *Ibid.*

¹³ Usp. enc. *Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), 8; 153.

¹⁴ Sv. IVAN PAVAO II., Enc. *Sollicitudo rei socialis* (30. prosinca 1987.), 38.

¹⁵ Enc. *Laudato si'* (24. svibnja 2015.), 91.

¹⁶ Dominikanska biskupska konferencija, Past. pismo *Sobre la relación del hombre con la naturaleza* (21. siječnja 1987.); usp. Enc. *Laudato si'* (24. svibnja 2015.), 92.

¹⁷ Usp. enc. *Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), 125.

¹⁸ *Ibid.*, 29.

u obitelji tako i na svim socijalnim, političkim i institucionalnim područjima.

Kompas ovih socijalnih načela, prijeko potrebnih za promicanje kulture skrbi, također je pokazatelj za odnose među narodima koji bi trebali biti nadahnuti bratstvom, uzajamnim poštivanjem, solidarnošću i poštivanjem međunarodnog prava. U vezi s tim, moramo prepoznati potrebu za obranom i promicanjem temeljnih ljudskih prava koja su neotuđiva, sveopća i nedjeljiva.¹⁹

Također je važno spomenuti poštivanje humanitarnog prava, posebno u vrijeme kada se sukobi i ratovi stalno nižu jedan za drugim. Nažalost, mnoge se regije i zajednice više ni ne sjećaju vremena kada su živjele u miru i sigurnosti. Brojni su gradovi postali epicentri neizvjesnosti: njihovi stanovnici bore se ne bi li kako tako održali uobičajeni ritam života jer su neprestano metom napada i neselektivnog bombardiranja, topništva i lakog oružja. Djeca ne mogu učiti. Muškarci i žene ne mogu raditi na uzdržavanju obitelji. Glad pušta korijenje tamo gdje je nekada bila nepoznata. Ljudi su prisiljeni bježati, ostavljajući za sobom ne samo svoje domove, već i obiteljsku povijest i kulturne korijene.

Uzroci sukoba su mnogi, ali rezultat je uvijek isti: uništenje i humanitarna kriza. Moramo se zaustaviti i zapitati se što je dovelo do toga da naš svijet na sukob gleda kao na nešto uobičajeno i, nadasve, kako se naša srca mogu obratiti i kako možemo promijeniti svoj način razmišljanja da bismo zaista tražili mir u solidarnosti i bratstvu.

Kolika se sredstva samo rasipa na oružje, posebno nuklearno oružje,²⁰ a mogla bi se upotrijebiti za značajnije prioritete kao što su osiguranje sigurnosti pojedinaca, promicanje mira i cjelovitog ljudskog razvoja, borba protiv siromaštva i zadovoljavanje zdravstvenih potreba. Globalni problemi poput aktualne pandemije Covid-19 i klimatskih promjena samo su ove izazove učinili još očiglednijima. Kakva bi hrabra odluka bila "novcem koji se troši na oružje i druge vojne izdatke uspostaviti "Globalni fond", kako bi se traj-

no uklonilo glad i dao doprinos razvoju najsiromašnijih zemalja!"²¹

8. Odgoj i obrazovanje za kulturu skrbi

Promicanje kulture skrbi zahtijeva odgojno-obrazovni proces, a kompas socijalnih načela predstavlja, u tu svrhu, pouzdano oruđe u različitim međusobno povezanim kontekstima. Želio bih navesti nekoliko primjera.

- Odgoj za skrb rađa se u *obitelji*, koja je prirodna i temeljna stanica društva, u kojoj osoba uči živjeti u odnosu i u uzajamnom poštivanju. Obitelji treba omogućiti da ispuni tu vitalnu i nezaobilaznu zadaću.

- Za odgoj i obrazovanje odgovorni su također *škole i sveučilišta* - ali uvijek u suradnji s obitelji - i, u nekim aspektima, *sredstva društvene komunikacije*.²² Oni su pozvani prenositi sustav vrijednosti utemeljen na priznavanju dostojanstva svake osobe, svake jezične, etničke i vjerske zajednice i svakog naroda, kao i temeljnih prava koja iz toga proizlaze. Obrazovanje je jedan od stupova pravednijeg i solidarnijeg društva.

- *Religije* općenito, a posebno *vjerski vođe*, mogu imati nezamjenjivu ulogu u prenošenju vjernicima i društvu vrijednosti solidarnosti, poštivanja različitosti, prihvaćanja i brige o najranjivijoj braći i sestrama. U vezi s tim podsjećam na riječi pape Pavla VI. izrečene u Ugandskom parlamentu 1969. godine: "Ne bojte se Crkve; ona vas poštuje, obrazuje vam poštene i odane građane, ne potiče suparništva i podjele i pokušava promicati zdravu slobodu, socijalnu pravdu i mir. Ako i ima nešto čemu daje prednost onda su to siromašni, obrazovanje najmlađih i puka te briga za one koji trpe i koji su napušteni".²³

- One koji obavljaju javne službe ili rade u međunarodnim, vladinim i nevladinim, organizacijama s obrazovnom misijom i sve one koji na razne načine djeluju na polju obrazovanja i istraživanja, još jednom potičem da se zalažu oko postizanja cilja obrazovanja "otvorenijeg i uključivijeg, sposobna za strpljivo slušanje, konstruktivan

¹⁹ Usp. *Poruka sudionicima međunarodne konferencije "Ljudska prava u suvremenom svijetu: postignuća, propusti, poricanja"*, Rim, 10.-11. prosinca 2018.

²⁰ Usp. *Poruka sudionicima UN-ove Konferencije usmjerena na pregovore o pravno obvezujućem instrumentu o zabrani nuklearnog oružja koji će dovesti do njegova potpunog uklanjanja*, 23. ožujka 2017.

²¹ Videoporuka u prigodi Svjetskog dana prehrane 2020., 16. listopada 2020.

²² Usp. Benedikt XVI., *"Odgajati mlade za pravdu i mir"*, *Poruka za 45. svjetski dan mira, 1. siječnja 2012.* (8. prosinca 2011.), 2; *"Pobijedi ravnodušnost i osvoji mir"*, *Poruka za 49. svjetski dan mira, 1. siječnja 2016.* (8. prosinca 2015.), 6.

²³ *Govor zastupnicima i senatorima Ugande, Kampala, 1. kolovoza 1969.*

dijalog i međusobno razumijevanje".²⁴ Nadam se da će ovaj poticaj, upućen u sklopu *Globalnog pakta o obrazovanju*, naići na široko prihvaćanje.

9. *Nema mira bez kulture skrbi*

Kultura skrbi, kao zajednički, solidarni i sudionički predani rad na zaštiti i promicanju dostojanstva i dobrobiti svijetu, kao spremnost da se zanimamo, posvećujemo pažnju, spremnost na suosjećanje, pomirenje i iscjeljenje, uzajamno poštivanje i uzajamno prihvaćanje, povlaštenu je način izgradnje mira. "U mnogim dijelovima svijeta potrebni su putovi mira koji vode ozdravljenju, potrebni su mirotvorci koji su spremni kreativno i hrabro pokretati procese ozdravljenja i novih susreta".²⁵

U ovom vremenu kad se o lađu čovječanstva bjesomučno razbijaju valovi krize dok se s teškom

mukom probija kroz oluju tražeći mirniji i spokojniji horizont, kormilo ljudskog dostojanstva i "kompas" temeljnih socijalnih načela može nam omogućiti da slijedimo siguran i zajednički pravac. Kao kršćani upiremo svoj pogled u Djevicu Mariju, Zvijezdu mora i Majku nade. Svi zajedno radimo na tome da napredujemo prema novom obzoru ljubavi i mira, bratstva i solidarnosti, uzajamne podrške i prihvaćanja. Ne smijemo podlegći napasti da zanemarimo druge, posebno najslabije, ne navikavajmo se okretati glavu na drugu stranu,²⁶ nego se svakodnevno, na konkretne i praktične načine, zalažimo za "oblikovanje zajednice sastavljene od braće i sestara koji se uzajamno prihvaćaju i brinu jedni za druge".²⁷

Iz Vatikana, 8. prosinca 2020.

Franjo

---

²⁴ *Poruka prigodom pokretanje Pakta o obrazovanju*, 12. rujna 2019.: *L'Osservatore Romano*, 13. rujna 2019., str. 8.

²⁵ *Enc. Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), 225.

²⁶ *Usp. ibid.*, 64.

²⁷ *Ibid.*, 96; *usp. "Bratstvo, temelj i put ka miru". Poruka za 47. svjetski dan mira 1. siječnja 2014.* (8. prosinca 2013.), 1.

II.
BISKUPSKA KONFERENCIJA
BOSNE I HERCEGOVINE

PORUKA BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE ZA "GODINU BOŽJE RIJEČI"

S Riječju Božjom kroza život

Draga braćo i sestre!

Ove godine navršava se 1600 godina od smrti crkvenoga naučitelja sv. Jeronima (347.-420.), prevoditelja i tumača Svetoga Pisma. Potaknuti ovom značajnom obljetnicom, mi biskupi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, na svom 78. redovitom zasjedanju u Banjoj Luci, koje je održano 13. i 14. srpnja 2020., odlučili smo za područje naše Biskupske konferencije proglasiti "Godinu Božje Riječi". Ona će započeti na liturgijski spomendan sv. Jeronima, 30. rujna 2020., i završiti na isti dan 2021. godine.

Stridon rodno mjesto sv. Jeronima

Prema jednoj od znanstvenih teorija, rodno mjesto sv. Jeronima, Stridon, nalazilo se na području današnjega Grahovskog Polja. Početna podloga za tu tvrdnju, koja je prisutna u ozbiljnim studijama o ovom svecu, jest tekst samoga sv. Jeronima, koji se u jednomu svom djelu 392./393. godine (*De viris illustribus*) predstavlja kao "Jeronim rođen od oca Euzebija u mjestu (lat. oppidum - selo, sajmište, utvrda, grad) Stridonu koji, razoren od Gota, nekoć bijaše granica Dalmacije i Panonije".

Naša nakana nije baviti se pitanjem: Gdje je bio Stridon? na koje znanost do danas nije dala siguran odgovor. Stoga samo podsjećamo da je u stručnoj literaturi vrlo zastupljena i teza, prema kojoj je Stridon bio negdje na širem području današnjega Grahovskog Polja. Ta teorija ima svoje razloge i zastupnike i u svjetskoj znanstvenoj literaturi vrlo je prisutna.

Naša je nakana pastoralna. Odnosno, nama je 1600. obljetnica smrti sv. Jeronima, koji je 420. godine umro u Betlehemu, i koji je rođen u Stridonu, gdje god da je on bio, neposredan povod da Crkva u svom dušobrižništvu kroz narednu godinu s još većim marom i pobožnošću širi, čita i razmatra poruku Božju sadržanu u Svetom Pismu.

Sv. Jeronim prevoditelj i tumač Svetoga Pisma

Jeronimove zasluge u tumačenju i prevođenju Svetoga Pisma iznimno su velike pa se za njega obično kaže, da je bio najbolji naučitelj u tumačenju Biblije. On se, na poticaj pape Damaza, 382. godine, posvetio popravljajući postojećega prijevoda Svetoga Pisma na latinski jezik, jer taj stariji prijevod - *Italu* - trebalo je uskladiti s hebrejskim i grčkim izvornicima. I otada pa do kraja svoga života sv. Jeronim najviše se bavio tumačenjem i prijevodom Svetoga Pisma, a njegova verzija popravljena prijevoda na latinski prešla je s vremenom u opću uporabu u Katoličkoj Crkvi te je potom prozvana *Vulgata*.

Velik je u starini bio utjecaj duhovnosti sv. Jeronima, prema kojoj on svakog Isusova učenika, a posebice monaha, vidi kao čovjeka u hodu prema Kristu po čitanju, proučavanju i meditaciji Svetoga Pisma. Štoviše, smatrao je da Krista može upoznati samo onaj tko poznaje Pismo. I obratno, neznanje Pisma smatrao je glavnim razlogom nepoznavanja Krista. O tomu je u proslavu za Knjigu Izaije proroka napisao legendaran odlomak: "Pokoravam se Kristovoj zapovijedi kada kaže: 'Istražite Pisma' (Iv 5,39). Također reče; 'Tražite pa ćete naći' (Mt 7,7). Inače bih čuo sa Židovima: 'Lutate jer ne poznate Pisma ni Božju istinu' (Mt 22,29). Po apostolu Pavlu, Krist je Božja snaga i Božja mudrost. Zato tko ne zna Pisma, ne pozna Božju snagu ni Božju mudrost. Neznanje Pisama jest nepoznavanje Krista" (In Isaiam, Prologus, PL 24,17).

Jeronimova rečenica: "Neznanje Pisama jest nepoznavanje Krista" nadahnula je i papu Franju. On je navodi u svom apostolskom pismu "Aperuit illis" kojim je, na spomendan sv. Jeronima 30. rujna 2019., Treću nedjelju kroz godinu za cije-

lu Katoličku Crkvu proglasio "Nedjeljom Božje Riječi". Učinio je to radi proslave, razmatranja i širenja Svetoga Pisma, ali i radi jačanja veza sa židovskim narodom i molitve za jedinstvo kršćana.

Tko zna Pisma, poznaje Krista, Božju snagu i Božju mudrost

Uvjereni smo da "Krista, Božju snagu i Božju mudrost" (1 Kor 1,24) pozna samo onaj tko zna Pisma. Ta misao sv. Jeronima i njegovo velezaslušno djelo u prevođenju i tumačenju Svetoga Pisma potaknuli su i nas biskupe da, u povodu 1600. obljetnice njegove smrti, za područje naše Biskupske konferencije proglasimo "Godinu Božje Riječi".

Prvoga dana "Godine Božje Riječi", 30. rujna 2020., organizira se svečano Misno slavlje u župi Bosansko Grahovo. Istoga dana u župi Skopaljska Gračanica, kojoj je sv. Jeronim drugi nebeski zaštitnik, također se obilježuje početak Godine Riječi Božje. Naravno, i jedno i drugo Euharistijsko slavlje održava se sa svećenicima i vjernicima uz poštovanje propisa mjerodavnih crkvenih i državnih vlasti u vezi s pandemijom koje budu na snazi u tom trenutku.

Kršćanski se vjernici duhovno hrane Božjom Riječju. Čitaju je i razmatraju. Rastu u njezinu razumijevanju. Ponizno joj služe. Stalno oslušuju Božji govor. Znaju da je uvijek velika potreba za glasom s Nebesa. Svjedoče i naviještaju poruku Pisma. I tako se posvećuju. To je uvijek važno, a posebice u vrijeme u kojemu se sve više širi pojava relativizma.

Pozivamo sve članove naših biskupija, župnike i vjernike, ostale svećenike, redovnike i redovni-

ce, bogoslove i sjemeništare da se tijekom "Godine Božje Riječi" još više posvete čitanju, proučavanju, širenju i razmatranju Svetoga Pisma. Neka se, gdje je to moguće, organiziraju kateheze i drugi oblici pouke o Bibliji, što vrijedi osobito za župne i redovničke zajednice. U nekima od tih zajednica bit će moguće, možda kroz Došašće i Korizmu, u vrijeme koje bude najprikladnije, za skupine vjernika prirediti kontinuirano čitanje svetih tekstova, pri čemu se svaki put može uvesti prikladnom poukom i tumačenjem. Bilo bi pastoralno vrlo korisno, ako bi se u svakoj obitelji našao primjerak Biblije, ili barem Novi Zavjet, tako da se također u obiteljskom krugu mogu čitati sveti tekstovi. Pozivamo i sve vjeroučitelje i nastavnike vjeronauka u školama, kao i one koji okupljaju studente, učenike, drugu mladež, duhovne pokrete i staleške grupe: neka tijekom sljedeće godine u njihovim katehezama, propovjedima, seminarima i duhovnim obnovama Sveto Pismo bude najvažnija tema i sadržaj.

Po zagovoru sv. Jeronima, kojega katolički vjernici u hrvatskom narodu rado štiju te su ga izabrali za zaštitnika mnogih ustanova, župa, udruga ili mu posvetili crkve, kapelice, oltare, na sve vas zazivamo Božji blagoslov sa željom, da proučavajući i razmatrajući Pisma, još više svi upoznamo Krista, Božju snagu i Božju mudrost.

Sarajevo, na blagdan sv. Mateja apostola i evanđelista, 21. rujna 2020.

Biskupi Biskupske konferencije BiH

PRIOPĆENJE SA 79. REDOVITOG ZASJEDANJA BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine održala je 4. i 5. studenog 2020. u prostorijama Nadbiskupske rezidencije u Sarajevu, svoje 79. redovito zasjedanje. Predsjedao je nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić, predsjednik BK BiH, a sudjelovali su svi članovi Biskupske konferencije BiH. Ograničenja u vrijeme aktualne pandemije koronavirusa bila su, između ostalog, razlog nedolaska delegata Hrvatske, Austrijske i Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda.

Biskupima se u prvom dijelu zasjedanja obratio apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini mons. Luigi Pezzuto i dao svoju potporu projektu Đakonske pastoralne godine koji su pokrenuli biskupi BK BiH zajedno s franjevačkim provincijalima u BiH. Pošto je iznio pojedine naglaske iz enciklike pape Franje "Fratelli tutti" (Svi smo braća), objavljene 4. listopada 2020., razgovarao je s biskupima kako u vremenu odlaska velikog broja, posebno mladih ljudi, pomoći u izgradnji svijesti o evanđeoskom pozivu "na ljubav prema

drugima kao braći i sestrama" u duhu spomenute enciklike.

Osvrnuvši se na Godinu Božje Riječi u biskupijskim zajednicama u Bosni i Hercegovini, koja je, 30. rujna 2020. započela Euharistijskim slavljinama u Bosanskom Grahovu i u Skopaljskoj Gračanici, biskupi i ovom prigodom pozivaju sve članove svojih biskupijskih zajednica da, između ostalog, rado čitaju Sveto Pismo i o njemu razmišljaju osobno, unutar obitelji i u okviru župnih zajednica.

Biskupi su razmotrili i pojedine važnije dokumente naslovljene na BK BiH među kojima je i Okružno pismo o liturgijskim slavljinama za vrijeme i poslije COVID-a 19 koje je uputio prefekt Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata kardinal Robert Sarah pod naslovom: "Vratimo se radosno Euharistiji!".

Biskupi su odlučili uputiti javnosti svoj osvrt u povodu 25. obljetnice potpisivanja Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH poznatog kao Daytonski sporazum. S bolju u srcu prisjećaju se poruka koje je Biskupska konferencija BiH upućivala potpisnicima spomenutog sporazuma ili međunarodnim i domaćim predstavnicima vlasti svih ovih godina tijekom kojih je nastavljeno legaliziranje nemalog broja nepravdi koje svoj korijen imaju u tom sporazumu, ali i u brojnim njegovim kasnijim izmjenama, najčešće na štetu onih slabijih i manje brojnih.

Nakon što je usvojen Pravilnik i druge odredbe te imenovani voditelj i njegov zamjenik, biskupi su još jednom razmotrili pojedina praktična pitanja u vezi s predstojećom Đakonskom pastoralnom godinom koju će, nakon đakonskog ređenja, pohađati budući svećenici iz svih biskupija i franjevačkih provincija u Bosni i Hercegovini.

Razmišljajući o dušobrižništvu u uvjetima pandemije koronavirusa, biskupi zahvaljuju svećenicima, redovnicima, redovnicama, katehetama, vjeroučiteljima, volonterima i drugim djelatnicima koji u ovo vrijeme s još više ljubavi skrbe za svoje vjernike. Potiču ih da se pridržavaju mjera koje u vrijeme pandemije donose mjerodavne vlasti, ali i da nastoje uvijek biti blizu vjernicima

koji, kao i svi stanovnici ne samo ove zemlje nego i cijeloga svijeta, trpe posljedice spomenute pandemije. Pozivaju ih da posebno u ovom vremenu smanjenih pastoralnih aktivnosti više vremena posvete proučavanju dokumenata Svetog Oca i Svete Stolice te da svojim vjernicima pomognu zauzeti trezven evanđeoski stav ne šireći paniku, ali i čuvajući svoje bližnje i sebe same. Svjesni važnosti misnih slavlja i okupljanja župnih i drugih zajednica posebno nedjeljom, biskupi također podsjećaju na važnost obiteljske molitve u skladu s Kristovim riječima: "Gdje su dvojica ili trojica sabrana u moje ime, tu sam i ja među njima" (Mt 18,20) kao i na veliku vrijednost Božanskog časoslova, kao zajedničke molitve sveopće Crkve. Zahvalni su svim odgovornim osobama u bolnicama koji pronalaze način da omoguće svećenicima pohoditi teške bolesnike uz poštivanje svih potrebnih epidemioloških mjera. Posebno hvale vrijednom i Bogu ugodnim služenjem smatraju skrb brojnih medicinskih djelatnika koji, unatoč opasnosti po vlastito zdravlje, u ovom teškom vremenu skrbe za bolesne i stare osobe.

Dogovoreni su sljedeći termini zasjedanja Biskupske konferencije BiH tijekom 2021. godine: 18. i 19. ožujka u Mostaru koje će završiti večernjim Misnim slavljem na svetkovinu sv. Josipa 19. ožujka u katedrali Marije Majke Crkve; 13. i 14. srpnja u Banjoj Luci koje će završiti 15. srpnja Euharistijskim slavljem u katedrali sv. Bonaventure te 4. i 5. studenog u Sarajevu koje će započeti 3. studenog zajedničkom Euharistijom u katedrali Srca Isusova.

U utorak, 3. studenog 2020. biskupi su slavili Svetu misu u katedrali Srca Isusova. Predsjedao je kardinal Puljić, a propovijedao je biskup banjolučki mons. Franjo Komarica. U srijedu, 4. studenog biskupi su slavili Euharistiju u kapeli Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa i susreli se s bogoslovnom zajednicom. Predsjedao je kardinal Puljić, a prigodnu propovijed uputio je biskup Semren.

Sarajevo, 5. studenog 2020.

Tajništvo BK BiH

XV. SUSRET BISKUPA BISKUPSKE KONFERENCIJE BIH S ČLANOVIMA KONFERENCIJE VIŠIH REDOVNIČKIH POGLAVARA I POGLAVARICA BIH

Petnaesti susret biskupa Biskupske konferencije BiH s članovima Konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica BiH održan je, 6. studenog 2020. u prostorijama Nadbiskupskog ordinarijata vrhbosanskog u Sarajevu. Predsjedao je kardinal Vinko Puljić, a sudjelovali su i svi članovi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine: nadbiskup koadjutor vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tomo Vukšić, biskup banjolučki mons. Franjo Komarica, biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. Petar Palić te pomoćni biskup banjolučki mons. Marko Semren.

Na zasjedanju također su sudjelovale: s. M. Ana Marija Kesten, provincijska glavarica Sarajevske provincije Bezgrješnog začeca BDM sestara Služavki Maloga Isusa, s. M. Kata Karadža, provincijska predstojnica Školskih sestara franjevkica Krista Kralja Bosansko-hrvatske provincije Prečistog srca Marijina (Sarajevo), s. M. Julijana Djaković, provincijalna poglavarica sestara Milosrdnica sv. Vinka Paulskog Provincije Majke Divine (Sarajevo), fra Iko Skoko, delegat provincijala Hercegovačke franjevačke provincije fra Miljenka Šteke, s. Davorica Šarić, predstavnik sestara Kćeri Božje ljubavi u BiH Provincije Božje providnosti (Zagreb), s. Klara Puljić, predstavnik sestara Klanjateljica Krvi Kristove u BiH Regije Zagreb, s. Elvira Krišto, predstavnik zajednice u Zenici sestara Uršulinki Hrvatske provincije (Zagreb) i p. Mato Anić, predstavnik zajednice u Sarajevu Hrvatske pokrajine Družbe Isusove (Zagreb).

Pozdravljajući sve nazočne, kardinal Puljić zahvalio je svima koji su i u ovom "vremenu zaraze" došli na susret svjesni da su u svakom vremenu pozvani ostvarivati svoje poslanje. Izrazio je žaljenje zbog izostanka većeg broja članova redovničke Konferencije zbog ograničenja u vrijeme pandemije ili drugih razloga. Istaknuo je da je svaka crkvena, a posebno redovnička zajednica pozvana biti oaza molitve te škola kreposti i života s drugima posebno u ovom vremenu sve veće izolacije od svijeta i upućenosti jednih na druge unutar obiteljske, župne, redovničke i drugih zajednica. Potaknuo je sve, a posebno Bogu posvećene osobe da čitaju i razmatraju posebno

novozavjetne biblijske tekstove kako bi evanđeoski sadržaj bio prepoznatljiv po njihovu življenju i ostvarenju vlastite karizme.

Nakon što su se osvrnuli na svoj prošlogodišnji susret na temu posvećenu misijama, misionarima i misijskom djelovanju u duhu Misijske godine za krajevnu Crkvu u BiH koja je završila Izvanrednim misijskim mjesecom listopadom 2019. godine, sudionici su se složili da treba nastaviti zauzimati se trajno za misije i misionare i biti im trajna potpora te poticati misijska zvanja unutar biskupijskih i redovničkih zajednica.

Biskupi, redovnici i redovnice saslušali su izlaganje pomoćnog biskupa banjolučkog mons. Marka Semrena o apostolskom pismu u obliku motu proprija pape Franje od 19. ožujka 2019. pod naslovom *Communis vita* (Zajednički život). Napominjući da je život u zajednici temeljni element redovničkog života, kazao je da ovaj dokument štiti redovničku zajednicu i poziva na osobnu odgovornost redovnike i redovnice kao i poglavare. Progovorio je o vrijednosti i značenju zajedničkog života te podsjetio na opis kršćanske zajednice, kako ju opisuju Djela apostolska, čiji su "članovi su bili postojani u učenju apostola, u lomljenju kruha, u molitvi, u zajedništvu braće" (Dj 2,42-47). Istaknuo je da je redovničkoj zajednici zajedničko pristajanje uz Isusa Krista koje neprestano vodi prema dubinskom unutarnjem zajedništvu te da članove redovničke zajednice zbližava njihov poziv na izgradnju istog evanđeoskog ideala. Spomenuo je i da je papa Franjo ovim pismom učinio nekoliko promjena u kanonima Zakonika kanonskog prava koji se tiču otpuštanja Bogu posvećenih osoba iz redovničke zajednice kojoj pripadaju. Na kraju je rekao da je papa Franjo, vođen željom da zaštiti redovničku zajednicu, donio ovim motu proprijem zaštitne mjere koje treba umetnuti u postojeće važeće dokumente za svaku zajednicu.

Tijekom plodne diskusije biskupi, redovnici i redovnice izmijenili su razmišljanja o stanju u redovničkim zajednicama u krajevnoj Crkvi u Bosni i Hercegovini u duhu spomenutog apostolskog pisma iznoseći i pojedine nedoumice u konkretnim situacijama. Bilo je riječi i o potrebi

ljudske, emotivne i duhovne formacije osoba koje žele stupiti u pojedinu redovničku zajednicu, ali i kasnijem trajnom rastu koji uključuje sazrijevanje u vjeri i trajnu spremnost da se osoba, odričući se sebe, ugrađuje u zajednicu u duhu Kristova evanđelja. Spomenute su i dobri primjeri i inicijative kojima se redovnicima i redovnicama

omogućuju duhovne obnove, zajednički susreti i duhovno vodstvo te razmišljano o novim sličnim inicijativama.

Sarajevo, 6. studenoga 2020.

Tajništvo BK BiH

POZIV ČLANOVA BISKUPSKE KONFERENCIJE BIH POTPISNICIMA I SVJEDOCIMA DAYTONSKOGA SPORAZUMA

Članovi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, 20. studenog 2020. u Sarajevu uputili su "Poziv potpisnicima i svjedocima Daytonskoga sporazuma i svima zaduženima za njegovo provođenje u povodu njegove 25. obljetnice" pod naslovom: "Poradite konačno odlučnije na uspostavi pravednog mira". Spomenuti poziv prenosimo u cijelosti na hrvatskom, engleskom, talijanskom i njemačkom jeziku:

Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine

P O Z I V

potpisnicima i svjedocima Daytonskoga sporazuma i svima zaduženima za njegovo provođenje u povodu njegove 25. obljetnice

PORADITE KONAČNO ODLUČNIJE NA USPOSTAVI PRAVEDNOG MIRA

1. Prošlo je 25 godina otkako je Međunarodna zajednica, predvođena SAD-om, nametnula tri- ma narodima, i pripadnicima nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini Opći okvirni sporazum za mir, poznatiji kao Daytonski sporazum. Taj je sporazum zaustavio višegodišnji rat, ali nije stvorio stabilan i pravedan mir.

Nije u praksi omogućio:

- ravnopravnost među pripadnicima tri naroda i nacionalnih manjina na području cijele zemlje;
- zagantirani održivi povratak mnogim prognanim i izbjeglim ljudima;
- nadoknadu uništene i opljačkane imovine brojnim građanima i vjerskim zajednicama u zemlji.

Nažalost, omogućio je da se tijekom svih ovih 25 godina održavaju i podržavaju međusobni sukobi - drugim sredstvima - osobito među političarima, pravnicima, predstavnicima medija te na području obrazovanja mladih generacija, s višestrukim pogubnim učincima po građane i cjelokupno društvo u našoj zemlji.

2. Mi članovi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, kao građani ove zemlje, smatramo

svojom moralnom obvezom konstruktivno doprinostiti općem dobru svih njenih žitelja.

A kao službeni predstavnici svih katolika u zemlji imamo i dodatnu dužnost izvršavati nalog, dobiven od svetog pape Ivana Pavla II. u Sarajevu 1997.:

- propovijedati poštivanje svih bez izuzetka;
- razvijati međusobno praštanje krivnji kao pretpostavku za rast uljuđenog življenja;
- boriti se djelima ljubavi za suradnju na pro-maknuću zajedničkog općeg dobra;
- dizati svoj proročki glas i ukazivati na nasilja;
- prokazivati nepravde;
- nazivati zlo pravim imenom;
- svim zakonitim sredstvima braniti povjerene nam vjernike i zajednice - osobito od zastrašivanja i
- ne dopuštati da nas zastraši ni jedna ovozemaljska vlast.

Također nam je dužnost "ustrajnim i temeljitim dijalogom održavati odnose s braćom pravoslavicima i s drugom braćom kršćanima" te "susrete razumijevanja sa sljedbenicima islama", drugih religija i uvjerenja, a sve u korist "izgrađi-

vanja miroljubivog suživota u uzajamnom poštivanju pravâ svakoga pojedinca i svakoga naroda".

Praksu javnog očitovanja, dosljedno smo provodili tijekom ratnih i poratnih godina. S obzirom na Daytonski mirovni sporazum, mi smo njegovim potpisnicima i svjedocima, u svom "Otvorenom pismu" od 8. prosinca 1995. iznijeli i ove svoje bojazni:

"Ovaj mirovni sporazum... umjesto silno željena mira unosi novi nemir i nedoumice u pogledu povratka i zaštite osnovnih ljudskih prava i sloboda, u kojima su sadržana vjerska i etnička prava i slobode svih stanovnika Bosne i Hercegovine. Kao biskupi katoličkih vjernika, o čijoj se budućnosti također radi u ovom sporazumu, s pravom očekujemo da se svi odgovorni faktori i institucije i međunarodni i domaći - koji su sudjelovali u kreiranju ovog mirovnog sporazuma za Bosnu i Hercegovinu, odlučno obvežu na ispravljanje nepravdi i ostvarenje što pravednijeg mira za sve miroljubive stanovnike ove zemlje."

3. Sada, nakon 25 godina, sa žalošću i opravdanim negodovanjem moramo ustvrditi da se ovaj Sporazum, nažalost - kroza sve protekle godine - više koristio kao opravdanje i alibi za očuvanje i ozakonjenje raznih ranijih i novijih nepravdi, a mnogo manje za izgradnju istinskog, trajnog mira, utemeljenog na pravdi i jednakim pravima za sve.

Također, nakon svih ovih godina možemo ustvrditi sljedeće:

- izostala je od domaćih i stranih dužnosnika, zaduženih za provođenje Sporazuma, nužno potrebna dostatna politička, pravna i materijalna pomoć povratku i održivom ostanku čak nekoliko stotina tisuća domaćih katolika - uglavnom pripadnika konstitutivnog (barem na papiru!) hrvatskog naroda;

- skoro cijela katolička populacija u jednoj polovini zemlje - u entitetu Republika Srpska - je iskorištena, a u drugoj polovini, u entitetu Federacija BiH ona se kontinuirano smanjuje, poglavito zbog odlaska mladih iz zemlje pa i cijelih obitelji - najčešće zbog kriminala, korupcije, političkih sebičnih nadmudrivanja u zemlji i slabog vrednovanja stručnog rada.

Nazočnost međunarodnih predstavnika i institucija svih poratnih godina, zbog njihove ne-

dovoljne učinkovitosti na planu napretka zemlje prema stabilnom miru i uključivanju u poželjne europske integracije, nužno nas tjera na pitanje: Što se kani s ovom zemljom, njezinim narodima i stanovnicima?

4. I ovaj put, u ime općeprihvaćenih načela međunarodnih konvencija, tražimo - osobito od predstavnika država potpisnica i svjedoka Daytonskog sporazuma, da zajedno s domaćim političkim dužnosnicima - koji imaju presudnu ulogu u izgradnji dugotrajnog pravednog mira i poželjnog svekolikog razvoja naše zemlje - konačno odlučnije nego do sada - porade na pravednom i svrsishodnom unutarnjem uređenju zemlje. To uređenje treba biti po mjeri njena sva tri konstitutivna naroda, nacionalnih manjina i svakog njezinog građanina, a osobito onih, najslabijih i u ratu i poraću najoštećenijih! To uređenje mora pratiti donošenje pravednih zakona koji će osigurati stvarno poštivanje svih pojedinačnih i kolektivnih prava, bez mogućnosti dominacije jačega ili brojnijega, te omogućiti ispravljanje svih starih i sprječavanje novih nepravdi.

Katolička Crkva u Bosni i Hercegovini će i dalje nastojati - dosljedno i neumorno - ispunjavati svoj dužnost dobivenu od svoga Vrhovnog poglavara - pape i prije 25 godina dano obećanje - da će "pomagati u ostvarivanju svih konstruktivnih i provedivih rješenja u uspostavljanju istinskog mira na području naše Biskupske konferencije, tj. na području cijele Bosne i Hercegovine".

U Sarajevu, 20. studenog 2020.

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup metropolit vrhbosanski
predsjednik BK BiH, s.r.*

*Mons. Tomo Vukšić
nadbiskup koadjutor vrhbosanski
apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH
Mons. Franjo Komarica
biskup banjolučki, s.r.*

*Mons. Petar Palić
biskup mostarsko-duvanjski
apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski, s.r.
Mons. Marko Semren
pomoćni biskup banjolučki, s.r.*

PORUKA PREDsjedNIKA CARITASA BIH KARDINALA VINKA PULJIĆA UZ NEDJELJU CARITASA U BIH

Treća nedjelja došašća: Dan Caritasa, 13. prosinca 2020.

*Ljubav i briga za zajednički dom!
(Enciklika pape Franje "Laudato si', mi' Signore" - "Hvaljen budi, moj Gospodine")*

Dragi prijatelji i dobročinitelji Caritasa!

Papa Franjo uputio je, 24. svibnja 2015. god., Crkvi i svijetu encikliku o brizi za zajednički dom pod naslovom *Laudato si', mi' Signore* - Hvaljen budi, moj Gospodine! To nam je nadahnuće kako bismo danas ponovno prihvatili papin poziv i prigodom ovogodišnje Nedjelje Caritasa u BiH, koju obilježavamo na Treću nedjelju došašća, i kako bismo dali svoj doprinos ljubavi i brizi za zajednički dom. U ovom kratkom pozivu i poticaju nije cilj razmišljati o papinoj enciklici, nego tražiti put buđenja svijesti i odgovornosti za sve stvoreno koje je Bog povjerio čovjeku i čovječanstvu. To razmišljanje našeg odnosa prema stvorenom, pomaže čovjeku u pronalasku svoga mjesta u svemu stvorenom i uređenju svoga odnosa prema Bogu koji nam je sve darovao kako bismo se time služili i Njemu jedinome klanjali.

1. Osloboditi se pritiska tehnokracije i egocentričnosti uz mijenjanje stila života

Živimo u vremenu ubrzanog razvoja elektronike i tehnokracije u kojem čovjek gubi prirodan odnos prema stvorenom. U javnosti se svim sredstvima nameće kultura koristoljublja i potrošnje. Sve se usmjerava prema tome što više steći, sve upotrijebiti, sve potrošiti za svoje vlastite ciljeve. Gubi se sposobnost čitati te divne darove Božjih stvorova. Time se gubi i sposobnost otkrivanja Boga Stvoritelja uz isticanje prava kako je čovjek gospodar svega stvorenog. "Boga vidi tko mu gleda stvore", kaže P. Preradović! Kako je izgubio tu dimenziju "čitanja prirode" u koju je Bog utkao svoju stvoriteljsku ljubav prema čovjeku, čovjek se sve više udaljuje od Boga i tako počinje gubiti sebe, uništavajući Božje darove zbog vlastitih i sebičnih motiva. Zato je poziv enciklike početak mijenjanja stila života, mijenjanja svoga odnosa prema stvorenome uz otkrivanja svoga odnosa prema Bogu i otkrivanje svoga mjesta i dostojanstva u svemu stvorenom.

2. Ponovo zavoljeti Božja stvorenja i čuvati Božje darove

Ne možemo mnogo učiniti na svjetskoj razini, a što je zadaća moćnika ovoga svijeta koji ima-

ju moć upravljanja cjelokupnim gospodarstvom, koje je postalo prvotni cilj u međunarodnim odnosima. Ali mi možemo u sredini svoga ovomezaljskog življenja doprinijeti unošenju ljubavi prema stvorenome. Probuditi svijest čuvanja našeg okoliša i čuvati naše izvore, potoke i rijeke taj veliki dar vode koji je izvor života. Moramo izgrađivati svijest da ne zagađujemo taj divni dar. Odgajati školsku mladež, a posebno mlade i odrasle kako bi izgradili kulturu življenja zaštite okoliša, nebacanja smeća prema vlastitom htijenju uz čuvanje brojnih izvora pitke vode koja je jedan od najvećih Božji darova. Nije dovoljno donijeti zakon, nego izgrađivati i nositi stalnu brigu, ljubav i odgovornost unijeti u svoje svakodnevno življenje. Tu zemlju papa Franjo naziva majkom. Vidimo kako je ta majka napuštena i zapuštena. Toliko je neobrađene zemlje u našem okruženju koja je sposobna radati i život održavati. Tko nam je ogadio tu majku, da smo postali tako bezdušni prema toj grudi na kojoj smo nikli i koja je tolike generacije othranila? Tužni smo kako se službena vlast odnosi prema ovom velikom daru, ali smo još tužniji odnosa brojnih vlasnika uz nebrigu za majku zemlju. Brojni su povici o potrebi ekološke hrane, a mi se trudimo raznim otrovima uz čuđenje kako se to na nas prenosi. Duboko smo povrijeđeni, nakon etničkog čišćenja pod okriljem svjetskih sila, kako sada počinje i grundocid, otiimanje prava na imovinu onima koji su protjerani sa svoje grude. Teško nam pada uništavanje tlikih šuma poradi profitabilnih ciljeva, a još više smo zahvaćeni nebrigom za "pluća" pojedinih mjesta i gradova uz uništavanje parkova i travnjaka poradi gradnje velikih betonskih zdanja.

3. Ljubav prema stvorenom je ljubav prema dostojanstvu čovjeka

Bog je sve stvorio, a vrhunac je bio stvaranje čovjeka. Čovjeka je stvorio iz ljubavi, a sve stvoreno Božja ljubav je povjerila čovjeku: "Bog je stvorio svijet da očituje i saopći svoju slavu. Da stvorenja imaju udjela u njegovoj istini, dobroti i ljepoti, to je slava za koju ih je Bog stvorio"

(Katekizam Katoličke Crkve 319). Uništavajući te darove, čovjek niječe Božju ljubav i Božje darove. Nije čudno što se donose zakoni koji zahvaćaju i Božju stvoriteljsku moć uništavajući ljudski život, ozakonjujući smrt i gurajući napredak koji uništava sve stvoreno. Boga se izbacuje iz javnog života i odgovornosti kod donošenja zakona, a što budi našu zabrinutost za zajednički dom i za čovjeka u tom domu. "Božja providnost jest određenje kojim Bog mudro i s ljubavlju vodi sva stvorenja prema njihovoj konačnoj svrsi" (Katekizam Katoličke Crkve 321). Prigodom Nedjelje Caritasa u našoj ovozemaljskoj domovini, želimo probuditi svijest kako mi nismo gospodari ovog "zajedničkog doma", nego prolazni stanari koji putujemo prema vječnosti. Pozvani smo da se s ljubavlju odnosimo prema Božjim darovima s kojima se treba tako služiti kako bi to bio odsjaj služenja Bogu uz obvezu kvalitetnog življenja koje ostavljamo budućim generacijama. Nikada ne zaboravimo svoju ljubav prema majci zemlji i našeg odgovornog hoda prema vječnosti.

4. Budućnost našeg zajedničkog doma traži poštenje i dijalog

Graditi i čuvati naš zajednički dom može se jedino na poštenju, dijalogu i uzajamnoj solidarnosti. To je posebno važno u kriznim vremenima kao što je ova prisutna pandemija COVID-19, koja je ljudsku bahatost bacila na zemlju kako

čovjek ima svoju ograničenost. Bez suradnje, u koju će se ugraditi ljudski odnosi na temelju poštenja, dijaloga i solidarnosti, teško možemo nadilaziti krizne trenutke za obitelj, za društvo i za svakog pojedinca. Sve je manje iskrenog dijaloga, koji omogućuje čuvanje i izgradnju zajedničkog doma. Neka ovogodišnja Nedjelja Caritasa pokrene to ozračje nastojanjem kako pojedinca tako i cijele zajednice. Osobnom i zajedničkom molitvom izmolimo odgovornu savjest i odgovornost u životu svake osobe i cijelog društva.

Zaključak

Neka nam ovo poticajno razmišljanje pomogne kako bismo pristupili osobnim i zajedničkim zauzimanjem za ozdravljenje oboljelog okruženja kako bi iz dana u dan postajalo sve plemenitije i radosnije za život današnjeg čovjeka, a koji je u središtu svega stvorenoga. Ljubav prema domu i Bogu neka bude snaga naših današnjih nastojanja koja će pobijediti negativno ozračje poglavito našeg zajedničkog doma. U toj želji i razmišljanju na sve zazivam obilje Božjeg blagoslova želeći radosno zauzimanje za sve ono što nam je Bog povjerio iz ljubavi prema Njemu i bratu čovjeku.

*Vinko kardinal Puljić,
nadbiskup metropolit vrhbosanski
i predsjednik Caritasa BiH*

III.
MOSTARSKO-DUVANJSKA
I
TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA

IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA

Dekretima biskupa i apostolskog upravitelja msgr. Petra Palića, izvršena su sljedeća razrješenja i imenovanja:

- **Don Ante Luburić**, imenovan kancelarom Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, br. 1062/2020., od 22. rujna 2020.

- **Don Domagoj Markić**, imenovan osobnim biskupovim tajnikom i vicekancelarom Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, br. 1063/2020., od 22. rujna 2020.

- **Don Željko Majić**, potvrđen u službi generalnoga vikara Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, br. 1064/2020., od 22. rujna 2020.

- **Don Nikola Menalo**, potvrđen u službi sudskoga vikara Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, te kao sudac pojedinac u parnicama ništavnosti ženidbe i kao sudac istražitelj u stvarima tvrde, a neizvršene ženidbe, i za oprost od ženidbe u korist vjere *quod universitatem casuum*, br. 1065/2020., od 22. rujna 2020.

- **Don Ivo Šutalo**, potvrđen u službi biskupskoga vikara za Trebinjsko-mrkansku biskupiju, sa svim ovlastima koje po pravu pripadaju biskupskom vikaru, br. 1066/2020., od 22. rujna 2020.

- **Fra Stipan Klarić**, razriješen službe župnoga upravitelja u župi sv. Ilije proroka u Veljacima, br. 1190./2020., od 23. listopada 2020.

- **Fra Goran Čorluka**, razriješen službe župnoga vikara u istoj župi i imenovan župnim upraviteljem u župi sv. Ilije proroka u Veljacima, br. 1191/2020., od 23. listopada 2020.

- **Fra Ivan Boras**, imenovan župnim vikarom u župi sv. Ilije proroka u Veljacima, br. 1192/2020., od 23. listopada 2020.

- **Fra Ljubo Lebo**, imenovan župnim vikarom u župi sv. Petra i Pavla u Mostaru, br. 1193/2020., od 23. listopada 2020.

- **Fra Mladen Sesar**, produljenje u službi župnoga vikara u župi Uznesenja BDM - Široki Brijeg, br. 1194/2020., od 23. listopada 2020.

- **Fra Marko Bandić**, određen za obavljanje đakonskoga praktikuma u župi sv. Ante Padovanskoga na Humcu, br. 1340/2020., od 24. studenoga 2020.

- **Fra Tomislav Crnogorac**, određen za obavljanje đakonskoga praktikuma u župi sv. Petra i Pavla u Mostaru, br. 1341/2020., od 24. studenoga 2020.

- **Fra Džoni Dragić**, određen za obavljanje đakonskoga praktikuma u župi Uznesenja BDM na Širokom Brijegu, br. 1342/2020., od 24. studenoga 2020.

- **Don Ivan Aničić**, određen za obavljanje đakonskoga praktikuma u župi Blagaj-Buna, br. 1346/2020., od 25. studenoga 2020.

- **Don Branimir Bevanda**, određen za obavljanje đakonskoga praktikuma u župi Marije Marke Crkve - Katedrala, Mostar, br. 1347/2020., od 25. studenoga 2020.

- **Don Vinko Nenadić**, određen za obavljanje đakonskoga praktikuma u župi Dračevo, br. 1348/2020., od 25. studenoga 2020.

- **Don Tomislav Rajič**, određen za obavljanje đakonskoga praktikuma u župi sv. Tome apostola u Mostaru, br. 1349/2020., od 25. studenoga 2020.

- **Don Josip Radoš**, razriješen službe župnoga vikara u župi Gradina, te imenovan župnim vikarom u katedralnoj župi Marije Majke Crkve u Mostaru, br. 1351/2020., od 25. studenoga 2020.

Dekretima biskupa i apostolskog upravitelja msgr. Petrla Palića, podijeljene su kanonske misije:

- **Mariji Kozina**, za poučavanje vjeronauka u školskoj godini 2019./2020. u Osnovnoj školi Ivane Brlić Mažuranić na Gračinama (Ljubuški), br. 1022/2020., od 15. rujna 2020.

- **Ruži Knezović**, za poučavanje vjeronauka u školskoj godini 2019./2020. u Osnovnoj školi fra Ilije Vrljića u Sovićima, br. 1021/2020., od 15. rujna 2020.

- **Josipi Šimović**, za poučavanje vjeronauka u školskoj godini 2019./2020. u Osnovnoj školi Ivane Brlić Mažuranić na Gračinama (Ljubuški), br. 1084/2020., od 28. rujna 2020.

- **Mariji Kozina**, za poučavanje vjeronauka u školskoj godini 2019./2020. u Osnovnoj školi Tina Ujevića u Vitini, br. 1083/2020., od 28. rujna 2020.

- **Gabrijeli Pinjuh**, za poučavanje vjeronauka u školskoj godini 2019./2020. u Osnovnoj školi Vladimira Pavlovića i Osnovnoj školi Bijakovići, br. 1142/2020., od 7. listopada 2020.

- **Kristini Zeljko**, za poučavanje vjeronauka u školskoj godini 2019./2020. u Osnovnoj školi

za djecu s posebnim potrebama u Mostaru, br. 1333/2020., od 20. studenoga 2020.

- **Kristini Soldo**, za poučavanje vjeronauka u skladu s odredbama Zakonika kanonskoga prava i člankom 16. § 3. Temelnog ugovora između Svete Stolice i BiH, u Osnovnoj školi fra Didaka Buntića u Čitluku, br. 1332/2020., od 20. studenoga 2020.

- **Željku Bušiću**, u skladu s odredbama Zakonika kanonskoga prava i člankom 16. § 3. Temelnog ugovora između Svete Stolice i BiH, na službu savjetnika vjerskog odgoja u predškolskim ustanovama i katoličkog vjeronauka u osnovnim i srednjim školama pri Zavodu za školstvo Hercegovačko neretvanske županije u Mostaru, br. 1331/2020., od 20. studenoga 2020.

OKRUŽNICE

O DOPRINOSU CRKVE U SPRJEČAVANJU ŠIRENJA ZARAZE KORONA VIRUSA

Mostar, 31. listopada 2020.
Prot. br.: 1233/2020.

SVEĆENICIMA, REDOVNICIMA, REDOVNICAMA I VJERNICIMA U MOSTARSKO-DUVANJSKOJ I TREBINJSKO-MRKANSKOJ BISKUPIJI

Braćo svećenici, redovnici, redovnice, dragi vjernici!

Svjedočimo kako iz dana u dan situacija s pandemijom korona virusa postaje sve teža. Sve je više zaraženih, a onda posljedično tomu teško oboljelih i preminulih. Ono što se događa na svjetskoj razini, ne mimoilazi ni naše prostore. Nemali je broj naših vjernika, svećenika, redovnika i redovnica, koji su morali u raznim oblicima iskusiti ovu "kugu" 21. stoljeća. Na području za koje pastoralno skrbi i kojim kanonski upravlja ovaj Ordinarijat do sada je (od ožujka ove godine) ukupno oboljelo više od 8.000 osoba te umrlo oko 130 osoba. Ono što zabrinjava jest da u posljednje vrijeme broj oboljelih ubrzano raste, a i broj smrtnosti se uvećava. Bolnički kapaciteti sve su manji, a zdravstveni djelatnici sve umorniji i na rubu izdržljivosti.

K tomu dolaze nam hladniji dani kada će se većina aktivnosti odvijati u zatvorenim prostorima, pa tako i mogućnost liturgijskih slavlja i pastoralnih čina ne će se moći obavljati na otvorenom kao što je to bio slučaj počevši od proglašenja pandemije kod nas, tj. od polovice mjeseca ožujka.

Ove nas činjenice, poštovana braćo svećenici, redovnici i redovnice, dragi Božji narode, potiču na ozbiljnost i odgovornost u našem ponašanju.

Krizni stožer Federacije BiH u ponedjeljak je donio propise o ponašanju u ovim okolnostima. Propise stožera treba držati svaki vjernik, a osobito svećenik, redovnik i redovnica. A to u našoj

crkvenoj stvarnosti i poslanju i konkretnom ponašanju znači:

S obzirom na dozvoljeni broj osoba na liturgijskim i drugim crkvenim slavljinama. Dužnost je župnika i svakoga svećenika upozoriti vjernike na dopušteni broj nazočnih osoba u zatvorenom prostoru i osigurati način da se taj broj poštuje, uz pridržavanje propisanoga fizičkoga odstojanja.

S obzirom na nošenje maske. Krizni stožer odredio je da se maske nose u zatvorenom i na otvorenom prostoru, pogotovo kada se ne može poštovati propisani fizički razmak. Stoga je dužnost župnika i svakoga svećenika, ali i katehete u župnoj katehezi, da zahtijevaju od sudionika, kako misnih slavlja, tako i vjeronaučnih i drugih pouka, da upotrebljavaju maske. Isto tako, svaki svećenik pri podjeli bilo kojega sakramenta gdje se ne može osigurati propisani razmak, dužan je nositi masku. Sakramente koji zahtijevaju kontakt rukom - npr. bolesničko pomazanje, svećenik ne će dijeliti u rukavicama nego umakanjem pamuka u sv. ulje i nanošenjem na čelo i na ruke, a sv. Pričest neka se dijeli, dok traje ova pandemija, isključivo na ruke. Sv. ispovijed, gdje god je to moguće, neka se obavlja u većim prostorijama u kojima se može osigurati fizički razmak i privatnost. U svim drugim slučajevima neka to bude s maskama; pa i kada se radi o ispovijedi u klasičnoj ispovjedaonici gdje se nerijetko stavlja plastika kao zaštita od virusa. Dok traje pandemija neka za vrijeme misnih slavlja ne pjevaju zborovi.

S obzirom na vjeronaučnu pouku. Neka župnici i vjeroučitelji vjeronaučnu pouku usklade s propisima Ministarstava prosvjete, znanosti, kulture i športa. Kada djeca idu na redovitu nastavu, neka se održava i vjeronaučna pouka. Isto tako treba uskladiti propisani broj vjeroučenika u isto vrijeme u zatvorenom prostoru, kao i poštivanje odredaba s obzirom na upotrebu maske.

S obzirom na ostale pastoralne aktivnosti. Neka župnici i pastoralni djelatnici i suradnici nastoje, jasno koliko je to u ovim vremenima i okolnostima moguće, organizirati pastoralni rad, uvijek imajući na umu da nam je život od

Boga darovan i da nemamo pravo ugrožavati ni vlastiti život ni živote onih kojima smo poslani.

Na pitanja koja se dotiču slavlja svetih vremena Došašća i Božića te blagoslova kuća, oglasit ćemo se na vrijeme, prateći razvoj pandemije.

U molitvi Trojedinomu Bogu da nas, po zagovoru naših nebeskih zaštitnika sv. Josipa i sv. Mihovila, oslobodi od ove kušnje i svakog drugog zla, sve vas s poštovanjem pozdravljamo.

† Petar Palić
biskup

O TERMINIMA ZA PODJELJIVANJE SV. KRIZME U ŠKOLSKOJ GODINI 2020./2021.

Mostar, 13. studenoga 2020.
Prot.: 1279/2020.

ŽUPNIM UREDIMA HERCEGOVAČKIH BISKUPIJA

Predmet: *Određivanje termina za podjeljivanje sv. krizme u školskoj godini 2020./2021.*

Velečasni župniče!

Pozivamo vas da dostavite prijedloge termina podjeljivanja sakramenta svete krizme, i to prema sljedećim smjernicama:

1. Župnik koji želi da se u njegovoj župi podijeli sakrament sv. krizme tijekom 2021. godine, treba najkasnije **do 30. studenoga 2020.** napismeno (poštom, faksom ili elektroničkom poštom) **dostaviti** na Ordinarijat datume (tri različita termina) koji bi mu, kao i vjernicima, pastoralno najviše odgovarali. Predloženi termini trebaju biti u različitim mjesecima, a ne kako neki običavaju sve staviti u jedan mjesec.

2. Ako župnici ne dostave termine do navedenoga datuma, smatrat će se da u tim župama ne će biti krizme tijekom ove školske godine, odnosno u 2021.

3. Ordinarijat će, imajući u vidu i župnikove prijedloge i opće pastoralno stanje, nastojati **do**

Božića složiti raspored datuma krizama i poslati župnicima na znanje i ravnanje, a sve će biti objavljeno i u Službenom vjesniku. Tako bi svi svećenici i vjernici mogli znati kada će i gdje biti podjeljivanje sv. krizme tijekom godine. Daj Bože da i ovaj raspored zbog korona virusa ne budemo trebali mijenjati.

4. I dalje ostaju na snazi Odredbe o sv. krizmi, a koje je ovaj Ordinarijat poslao na sve župne urede, 12. siječnja 2001. godine (prot. br. 26/2001.), a objavljene u *Vrhbosni*, 1/2001., str. 80-82. Napose: S obzirom na **kandidate, kumove i priručnik** ovog Ordinarijata: *Primi pečat dara Duha Svetoga*. Najniža dob je završni razred osnovne škole.

Srdačno vas pozdravljam i želim obilje Božjega blagoslova i plodova Duha Svetoga.

Don Željko Majić
generalni vikar

O SLAVLJU ZORNICA, BOŽIĆNOJ ISPOVIJEDI I BLAGOSLOVU KUĆA

Mostar, 20. studenoga 2020.
Prot.: 1334/2020.

Velečasni župniče!

Na Ordinarijat su već počeli pristizati upiti kako u pogoršanoj epidemiološkoj situaciji organizirati liturgijska slavlja u "jakim vremenima" Liturgijske godine, koja nam nadolaze, posebno s obzirom na adventske Mise zornice, veliku božićnu ispovijed kao i na slavlje blagoslova obitelji.

Već smo u prošloj Okružnici naveli da ćemo pratiti epidemiološku situaciju i sukladno njoj javno se oglašavati. Svjedočimo, na žalost, da pandemija koronavirusa ne jenjava, nego se iz dana u dan brojčano pojačava. Velik je broj zaraženih te nemali broj s težom kliničkom slikom i, posljedično tomu, sa smrtnim ishodom. Sve nas to poziva na najveću ozbiljnost i odgovornost ne samo prema vlastitu zdravlju i poslanju nego i prema zdravlju tolikih osoba s kojima se pastoralno i duhovno susrećemo.

Kroz sve vrijeme pandemije, od 25. veljače ove godine, posebno u tzv. "prvom valu", iskusili smo da se Crkva u svom poslanju ne treba zatvarati; da napose u ovim teškim vremenima mora biti svjesna svoje snage koju ima od Boga, ali i odgovornosti koja se očituje u razboritu pristupu postojećim okolnostima, nikada ne dovodeći u pitanje snagu vjere u Krista Gospodina, ozdravitelja tjelesnih bolesti i spasitelja naših duša.

1. Mise zornice

Nema potrebe dokidanja Misa zornica. Međutim, dužnost nam je poštivati odredbe kriznoga stožera koje se donose radi našega zdravlja i pozvani smo ih se pridržavati.

2. Sveta ispovijed

Nema potrebe dokidati svetu ispovijed, ali je obvezatno držati se propisane mjere fizičkoga razmaka i uporabe maske, jednako ispovjednik i penitent. Neka se vjernike pozove da kroz cijelo vrijeme Došašća, svaki dan dolaze na ispovijed, ne čekajući dane pred sam blagdan. Svećenici neka daju do znanja vjernicima kojim su danima kroz tjedan tijekom vremena Došašća na raspolaganju za svetu ispovijed.

3. Blagoslov kuća

Blagoslov kuća u tradicionalnom obliku valja odgoditi. Stoga, neka se na svetkovinu Bogojavljenja ili Sveta Tri Kralja (u našim krajevima poznatu kao Vodokršće) blagoslovi sol i voda koju će vjernici sa sobom donijeti u crkvu. Prije završna misnoga blagoslova neka se izmoli blagoslovna molitva nad obiteljima te pozove vjernike da sami, uz obiteljsku molitvu (Vjerovanje, Oče naš, Zdravo Marijo, Slava Ocu...) vodom poškrope svoje domove. Može se nabaviti i tom im prigodom ponuditi i prigodna spomen-sličica. Kada prođe vrijeme pandemije, vjernici mogu pozvati svoje župnike u pastoralni pohod obitelji i on će u toj prigodi izmoliti propisanu blagoslovnu molitvu.

Želeći svima obilje Božjega dara zdravlja i svaikovrsna blagoslova u svetom vremenu Došašća, iskreno vas i s poštovanjem pozdravljam.

† Petar, biskup

ODREDBA O POSTUPKU ZA ŽENIDBU U SLUČAJU ODGODE USLIJED PANDEMIJE

Mostar, 4. prosinca 2020.
Prot.: 1382/2020.

Poštovana braćo svećenici i redovnici!

Budući da pojedini svećenici postavljaju pitanja s obzirom na administrativni dio oko sklapanja sakramenta kršćanske ženidbe, odnosno je li potrebno voditi novi postupak za vjenčanja

i prikupljati iznova dokumente ako su zaručnici odgodili svoje vjenčanje uslijed pandemije COVID-19, ovime donosim sljedeću Odredbu za postupanje u takvim slučajevima:

1. Ukoliko je za vjenčanje administrativni dio bio u potpunosti završen, nije potrebno voditi

novi postupak za ženidbu, niti prikupljati nove dokumente (krsni list i ostalo).

2. Kako bi se stekla moralna sigurnost, zaručnici i svećenik su dužni dati Prisegu da se "**ništa ne protivi valjanom i dopuštenom sklapanju namjeravane ženidbe i da nisu nastupile nikakve nove promjene ili okolnosti u odnosu na ranije obavljene izvide koji su potrebni prije sklapanja ženidbe**". Pojam "*Nove promjene i okolnosti*" odnosi se na sve odredbe i uvjete oko valjanosti i dopuštenosti ženidbe, bilo općega, bilo partikularnoga prava. Tekst Prisega se dostavlja u pravitku.

3. Potpisana Prisega od strane zaručnika i onoga koji je vodio postupak neka se priloži po-

stupku za ženidbu i neka se čuva kako se inače čuvaju dokumenti o slavljenoj ženidbi.

4. Ukoliko je nastupila bilo kakva promjena ili okolnost u odnosu na već obavljenu postupak, mora se napraviti novi postupak za ženidbu i pribaviti nove dokumente.

5. Ova Odredba ostaje na snazi dok traju posebni uvjeti zbog pandemije COVID-19. Za sve ostalo ostaje na snazi i dalje Okružnica o slavljenju kršćanske ženidbe od 30. svibnja 2016., Prot.: 625/2016., objavljena u Službenom vjesniku 2/2016., str. 145-148.

Uz blagoslov i pozdrav u Gospodinu,

† *Petar, biskup*

P R I S E G A

(u situaciji kad je ženidba odgođena radi okolnosti uzrokovanih pandemijom COVID-19)

Ovime prisežem i izjavljujem da se ništa ne protivi valjanom i dopuštenom sklapanju namjeravane ženidbe i da nisu nastupile nikakve nove promjene ili okolnosti u odnosu na ranije obavljene izvide koji su potrebni prije sklapanja ženidbe.

**Tako mi pomogao Bog i ovo sv. Evanđelje,
koje svojom rukom dotičem!**

_____
Zaručnik

_____
Zaručnica

Pređa mnom:

_____
čitljiv potpis i služba

_____
Mjesto i datum

PISMO BISKUPA PETRA SVEĆENICIMA I REDOVNICIMA U MOSTARSKO-DUVANJSKOJ I TREBINJSKO-MRKANSKOJ BISKUPIJI

"USPRAVITE SE I PODIGNITE GLAVE, JER SE PRIBLIŽUJE VAŠE OTKUPLJENJE!" (Lk 21,28)

Draga braćo svećenici i redovnici!

Prošlo je nešto više od dva mjeseca, kako sam na svetkovinu Uzvišenja sv. Križa preuzeo "predsjedanje u ljubavi" Crkvama Kristovim Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj.

Na dan preuzimanja službe u homiliji sam, između ostaloga, kazao: "U ovom našem slavju danas svima se nama, braćo i sestre, obnavlja poziv da izvezemo na pučinu i bacimo mreže, da se radikalno povjerimo snazi Kristove ljubavi, da ga pažljivije slijedimo u službi Bogu i ljudima. Upravo tu skromnu i istovremeno veoma veliku službu Isus povjerava svojoj Crkvi, a u Crkvi na poseban i jedinstven način apostolu i biskupu. Danas se to poslanje, nakon služenja biskupa Ratka Perića, povjerava mojoj krhkoj osobi. Svjestan sam činjenice da trenuci poteškoća i kušnje ne nedostaju ili neće nedostajati na momemu i na vašem putu, a možda i - ne daj Bože! - trenuci umora i izdaje. I jer smo slabi, često nam ruke i koljena zadrhte pred zahtjevom za darivanjem, vjernošću i velikodušnom ljubavlju. Mnoge su osobe tijekom povijesti spasenja, pa sve do Isusovih učenika, pokazale to svojim životom."

I mi se svojim služenjem, draga braćo svećenici i redovnici, svrstavamo u red onih koji su povjerovali Gospodinu, koji su ga krenuli nasljedovati i na Njegovu riječ bacamo mreže u raznim okolnostima i poslanju koje nam Crkva povjerava. Istovremeno, svjesni smo poteškoća, kušnji, ali i trenutaka umora i drhtavih koljena u svome služenju.

Živimo u posebno izazovnom vremenu, čija je jedna od oznaka i zahtjev za fizičkom distancom, čime pokazujemo i vlastitu odgovornost u ovoj situaciji pandemije koronavirusa. Opasnost i širenje zaraze koronavirusa potreslo je sigurnost u svijetu, poljuljalo mnoga naša uvjerenja i bez odgovora ostavilo brojna naša pitanja. Zbunjeni, osjećamo se nemoćni i izgubljeni, tim više što sve to djeluje na nas te nam ugrožava duševno i tjelesno zdravlje. Unatoč svemu, i u ovim okolnostima još snažnije odjekuju Isusove riječi ohrabrenja: "Uspravite se i podignite glave jer se približuje vaše otkupljenje." (Lk 21,28)

Upravo radi situacije i okolnosti u kojima živimo, a u nemogućnosti osobnoga susreta sa sva-

kim od vas i sa zajednicama koje su vam povjerenе, odlučio sam ovim pismom doći do svakoga od vas i s vama podijeliti svoja promišljanja na početku svoje biskupske službe u našim biskupijama. Nadam se da će u skoroj budućnosti doći do promjena uvjeta i okolnosti, te da ćemo se polako početi vraćati redovitom načinu pastoralnoga djelovanja.

Vjerujem kako ćete, unatoč pastoralnim obvezama, izdvojiti dio svoga vremena i pročitati i uzeti k srcu ove riječi.

Bez ikakve iluzije i pretenzija izložiti cjelovitu analizu pastoralnih okolnosti i potreba naših partikularnih Crkava ili teologiju biskupske i svećeničke službe, dajem sebi i vama na poticaj i razmišljanje riječi ovoga pisma.

1. Biskupi - pravi i autentični učitelji vjere, svećenici i pastiri i prezbiteri, biskupovi suradnici

Drugi Vatikanski sabor u dogmatskoj konstituciji *Lumen gentium* na konkretan i jasan način progovara o otajstvu Crkve. Kad govori o službama u Crkvi, a među njima o biskupskoj službi, onda naglašava: "Biskupsko posvećenje sa službom posvećivanja daje također službe poučavanja i upravljanja... Biskupi na odličan i vidljiv način imaju ulogu samoga Krista Učitelja, Pastira i Svećenika, te djeluju u njegovoj osobi... Biskupi su prema tome, po Duhu Svetomu koji im je dan, postali pravi i autentični učitelji vjere, svećenici i pastiri." (*Lumen gentium* 21)

Isti Sabor naglašava u dokumentu o službi i životu prezbitera da su prezbiteri poslani "da bi bili suradnici biskupskog reda, kako bi se pravilno izvršavalo apostolsko poslanje povjereno od Krista." (*Presbyterorum ordinis* 2)

U svome poslanju i promišljanju ne zaboravljamo ni činjenicu i nauk da se na krstu, potvrdi i euharistiji zasniva opći poziv i odgovornost svih Kristovih učenika, poziv na svetost i na poslanje evangeliziranja svijeta. (usp. *Katekizam Katoličke Crkve* 1533) Zajedničko dostojanstvo krštenika oblikuje zajedništvo posvećenih službenika i zauzetih vjernika laika u čitavom poslanju Crkve. Sve službe u Crkvi imaju svoj korijen u sakramentu krsta. Svećenička služba i poslanje nalazi svoj smisao u službi krštenika i usmjerena je k spasenju drugih,

a po tom služenju drugima pridonosi i osobnom posvećenju. (usp. *Katekizam Katoličke Crkve* 1534)

Razumljivo je i logično da se dolaskom novoga biskupa u biskupiju rađaju različita očekivanja od njega. Legitimno je i da svaki novi biskup dolaskom u biskupiju slobodno procjenjuje okolnosti u kojima se biskupija nalazi i poduzima potrebne radnje, svojim stilom i osobnošću daje "pečat" poslanju i vođenju biskupije, te slobodno vrši izbor svojih suradnika. Međutim, niti biskup, niti prezbiteri, kao biskupovi suradnici, a niti svaki vjernik koji je povjeren biskupovoj pastirskoj službi ne smiju izgubiti iz vida da je prvi i osnovni cilj i orijentir Isus Krist i naviještanje Radosne vijesti. S druge strane, biskup ima pravo i dužnost iz odgovornosti koja mu je dana, očekivati od svećenika, redovnika i vjernika laika otvorenost i spremnost na suradnju u ostvarenju različitih pastoralnih aktivnosti, a sve u cilju svjedočenja i naviještanja Radosne vijesti.

2. Biti svećenik danas

U teologiji svećeništva Drugog vatikanskog sabora otkrivamo **bitne dimenzije svećeničke službe**: navjestiteljska, slavlje euharistije i sakramenata i dušobrižničko-dijakonijska dimenzija. Svi znamo i doživljavamo prednosti i izazove svećeničkoga života danas. Untarcrkvene i društvene promjene, novi načini dušobrižništva i s tim povezane i naše svećeničke obveze i zadaće, naš način života, suradnja s mnogima, nisu samo apstraktna ili strukturalna pitanja. Te promjene dotiču i našu ljudsku i svećeničku dimenziju.

I stoga, čini se da idemo ususret vremenima kada će naši zajednički susreti, razmjena iskustava, zajednički hod na putu, međusobno duhovno i ljudsko jačanje biti nama svećenicima sve važniji. Svjedoci smo, također, da naši vjernici očekuju od nas da budemo pastiri i dušobrižnici, a manje menadžeri ili upravitelji, iako imamo i zadaću odgovornog upravljanja.

Svećeništvo i način života svećenika može se razumjeti jedino ako počiva na postojećem temelju svećeničke službe, odnosno **na dogmatsko-teološkom poimanju svećeničke službe**. Bit poimanja se sastoji u onome što je Tradicija označila kao djelovanje svećenika "*in persona Christi*", odnosno preciznije izrazila kao djelovanje "*in persona Christi capitis*", to jest u osobi Isusa Krista kao Gospodina i Glave svoje Crkve.

Govor o Kristu kao Glavi upućuje nas i na drugu važnu dimenziju kršćanskoga života i Crkve: mi ljudi i uz najbolju volju ne možemo vla-

stitom snagom dati puno. Isus Krist je onaj koji nam se jednom darovao i uvijek iznova daruje: svoje Evanđelje, svoj životni primjer, svoju predanost do smrti na križu i po njemu smo pomireni s Bogom. Daruje nam i snagu svoga Duha. Sve to Crkva nije sama proizvela ili zaslužila. To je dar Isusa Krista. Naše se poslanje sastoji jedino u tome, darovati ono što ne posjedujemo, kako naglašavaju pojedini teolozi. Djelovati u osobi Isusa Krista, Glave, znači darovati sebe i ono što jesmo u službi Krista i njegove Crkve.

Važna dimenzija svećeništva je i **svećeničko zajedništvo i kolegijalnost, otvorenost, spremnost na izazove i odlazak i prihvaćanje novoga poslanja** koje Crkva svakom pojedinom svećeniku i redovniku po biskupu povjerava. Svjesni smo, također, da će se kod pojedinaca morati promijeniti i slika i paradigma shvaćanja svećeničkog poslanja, odnosno da smo postali svećenici da bismo služili, a ne gospodarili. Od svećenika se danas traži miran, mudar i milosrdan pogled (usp. *Dar svećeničkog zvanja*, 120). Trebat će mudrosti i snage u vlastitoj izgradnji i dozrijevanju kako bismo shvatili da smo pozvani bez borbe i natjecateljskog duha, u odgovornosti jedni za druge, osobito u vlastitim stavovima, sudovima i riječima o bližnjemu, činiti sve da se Gospodinovo kraljevstvo širi i raste našim zauzimanjem. U tome nam svakako od neizmjerne pomoći može i treba biti i odgovorna suradnja s laicima.

3. Svećenik i neki pastoralni izazovi današnjice

Promjene koje se događaju u svijetu i oko nas ne mogu se ne odraziti na naš život i naš pastoralni rad. Te nas promjene nužno potiču na dublje promišljanje i traženje rješenja i usklađivanje pastoralnoga djelovanja, kako bismo mogli odgovoriti na suvremene izazove. Kod jednog broja naših vjernika i svećenika prevladava još uvijek **tradicionalno poimanje pastoralnoga djelovanja**. S pravom se sve češće čuje u promišljanjima pitanje jesmo li doista samo "sakramentalizirani, a ne evangelizirani katolici". Svjedoci smo kako tradicionalni oblici pastora zahtijevaju preispitivanje, zadržavanje onoga što je dobro i promjenu onoga što je postalo opterećujuće. Ne znam jesmo li spremni promišljati poput pape Benedikta XVI. koji je rekao da "Pavao nije mislio da je najvažnija zadaća pastora izbjeći neugodnosti, da apostol mora imati svoj tiskovni ured. Ne, naprotiv, on je htio uzdrmati i protresti ljude da ih probudi iz sna, pa i po cijenu vlastita života." (J. Ratzinger, *Božji sjaj u našem vremenu*, 39.)

Drugi vatikanski sabor s pravom naglašava da je euharistija "izvor i vrhunac svega kršćanskog života." (*Lumen gentium* 11) Međutim, često se dogodi da se naše pastoralno djelovanje ograniči samo na slavljenje mise, odnosno da bismo najradije ostali stalno na izvoru i boravili na vrhuncu, jer nam je tu najsigurnije i najlakše i najmanje zahtjevno i naporno. Valja nam prisjetiti se, također, da Drugi vatikanski sabor kao prvotnu zadaću prezbitera vidi naviještanje Božje riječi: "Božji se narod prvotno ujedinjuje Riječju Boga živoga, koja se doista s pravom može tražiti od svećeničkih usta. Budući da se nitko ne može spasiti ako prije ne uzvjeruje, zato je prvotna zadaća prezbitera, kao suradnika biskupa, da svima naviještaju Božje Evanđelje da bi tako - izvršujući Gospodinovu zapovijed: "Idite po cijelome svijetu i propovijedajte Evanđelje svakom stvorenju" (Mk 16,15) utemeljivali i umnažali Božji narod." (*Presbyterorum ordinis* 4).

Isus ustanovljuje i šalje dvanaesticu da svjedoče i navješćuju. Ako se ne pokrenemo iz vlastite udobnosti do ulica i srca onih kojima smo poslani, bojim se da ćemo se naći u situaciji onih koji Sina Čovječjega o njegovu dolasku u slavi pitaju: "Gospodine, kada te to vidjesmo... i ne poslužismo te!?" (usp. Mt 25, 31-46)

U apostolskoj pobudnici "*Evangelii gaudium* - **Radost evanđelja**" papa Franjo govori o "pastoralnoj preobrazbi" (usp. *Evangelii gaudium* 25) i o "Crkvi koja izlazi". (usp. *Evangelii gaudium* 24). Papa čita na glas svima nama znakove vremena koji prate naš život, a osobito naš pastoralni rad. **Prvi znak vremena** jest da "puka administracija" nije više dovoljna. (usp. *Evangelii gaudium* 25) Oni koji su protiv administracije mogli bi u ovome tražiti opravdanje svojih djela i postupaka. Međutim, valja pomno i s razumijevanjem čitati i slušati Papu. On ne kaže da administracija nije potrebna, nego ona nije dovoljna. Svesti pastoralni rad na puku administraciju, znači osakatiti smisao pastoralnog djelovanja. I zato treba početi od reforme struktura, a prva je župa. Ona potiče i odgaja svoje članove da budu evangelizatori i potrebno je da one postanu bliže ljudima, da u njima vjernici mogu doživjeti zajedništvo i da budu mjesta suradnje. (usp. *Evangelii gaudium* 28)

Budući da živimo u vremenu procvata **raznih crkvenih zajednica i pokreta**, ni pred tim znakom vremena ne treba zatvarati oči, nego pokušati ga uočiti i vrednovati. Zajednice i pokreti su bogatstvo Crkve, koje nose novi evangelizacijski

žar. Ali je opasno ako takve zajednice i pokreti izgube dodir sa župom, jer tada gube svoju cjelovitost, postaju "djelomični" i postaju "lutilice bez korijena." (usp. *Evangelii gaudium*, 29)

Partikularna Crkva kao nosilac evangelizacije bi trebala smoći snage i razlučiti u procesu evangelizacije bitno od nebitnog, ono što je potrebno za bolju evangelizaciju i misijsko djelovanje od onoga što opterećuje nju samu i njezino djelovanje. (usp. *Evangelii gaudium* 30) Nakon razlučivanja slijedi proces čišćenja. Taj proces čišćenja zna katkada biti bolan. Proces čišćenja se odnosi na sve ono što smeta poletu evangelizacije, a misli se ponajprije na nutarnje djelovanje i nutarnji život crkvenih zajednica.

Papa Franjo potiče da "Crkva koja izlazi" mora napustiti pastoralni kriterij "uvijek se radilo tako" i mora biti odvažna i kreativna u utvrđivanju ciljeva, struktura, načina i metoda. (usp. *Evangelii gaudium* 33) Utvrđivanje ciljeva ne znači fantaziranje, nego to utvrđivanje ciljeva mora biti povezano s traženjem sredstava i načina kako postići te ciljeve.

4. "Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta" (Mt 28,20)

Sutra Crkva slavi blagdan sv. Andrije apostola. Evanđelje nas izvješćuje da je Andrija, nakon što je odlučio poći za Isusom, došao svome bratu Petru i rekao mu: "Našli smo Mesiju!" (usp. Iv 1, 41). Eto očitog primjera evangelizacije, a obojica su za Isusa prolili svoju krv.

Pobožna predaja pripovijeda kako je Petar, nakon čudesne mogućnosti bijega iz zatvora, krenuo bježati iz Rima, a na izlasku ga je susreo Isus s križem na ramenu. Na Petrovo pitanje: "Quo vadis, Domine - Kamo ideš, Gospodine?", odgovara Isus: "Idem nazad u Rim, da me drugi put razapnu."

Draga braćo svećenici i redovnici!

Naš život je nužno *martyria* - svjedočanstvo, odnosno darivanje čitavoga svoga postojanja Drugom i drugom. Sad nam postaje jasnije što nam je to biskup u liturgiji prezbiterskog ređenja rekao: "Budi svjestan onoga što radiš. U djelo provedi ono što obavljaš i život svoj suobličiti otajstvu križa Gospodnjega."

Kroz što ćemo sve kao svećenici morati proći, ne znamo. Ali u povezanosti s Kristom možemo sve prihvatiti s dozom opuštenosti i sigurnosti. Bit će izazova, možda ćemo biti i preopterećeni, ali nema tako mračne noći, da u njoj nećemo moći ugledati Raspetoga i Uskrsnuloga koji nam

poručuje: "Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta!" (Mt 28,20).

Kao svećenici nećemo biti pošteđeni teškoća i borbi, ali ćemo s povjerenjem u Boga moći stajati i hodati, u povezanosti sa svima koji s nama kroče putem vjere u našem vremenu. Poslanje svećenika danas je živjeti iz zajedništva s Bogom i voditi prema zajedništvu s njim.

Želeći svima vama, braćo svećenici i redovnici, i vjernicima koji su povjereni vašoj pastirskoj brizi blagoslovljen hod kroz vrijeme Došašća, vaspimo poput mnogih koji su s čežnjom iščekivali: "Maranatha! Dođi, Gospodine Isuse!" (Otk 22,20)

† *Petar, biskup*

BOŽIĆNA ČESTITKA BISKUPA PETRA

Mostar, 15. prosinca 2020.
Prot.: 1413/2020.

SVIM ŽUPNIM UREDIMA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Velečasni župniče!

U prilogu Vam dostavljamo *Božićnu čestitku* našega dijecezanskog biskupa, msgr. Petra Palića. Čestitku ćete pročitati vjernicima na glavnoj sv. Misi svetkovine Božića, a na drugim sv. Misama prenesite iz nje vjernicima one dijelove i misli s čestitkom koje sami odaberete.

Šalje Vam se također raspored podmirivanja obveza župnih ureda prema Ordinarijatu i *Calendarium missarum pro iuventute et familia christiana* za 2021.

Sretan Božić i blagoslovljenu Novu 2021. godinu želi Vam osoblje Ordinarijata.

Uz iskrene pozdrave

don Željko Majić
generalni vikar

OBVEZE ŽUPNIH UREDA PREMA ORDINARIJATU

Mostar, 14. prosinca 2020.
Prot.: 1414/2020.

SVIM ŽUPNIM UREDIMA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

1. - polu(godišnji) blagajnički obračun: VII. - XII. mjesec 2020.
2. - statistički izvještaj,
3. - prijepise svih Matica za 2020. godinu i
4. - detaljan pisani izvještaj o važnim događajima u župi: stanje vjerskoga života, vjernika, osoba, objekata (gradnja: obnove, novogradnje). Molimo da prigodom blagoslova kuća, dakako koliko je moguće, utvrdite koliko je vjernika s područja župe u 2020. godini odselilo i taj podatak uvrstite u Izvješće o stanju vjerskoga života.

Uobičajeni pohod župnika Ordinarijatu radi sređivanja župničkih poslova i obveza za 2020. godinu predviđen je kako slijedi:

- ponedjeljak, 18. siječnja 2021. Ljubuški i Širokobriješki dekanat
utorak, 19. siječnja 2021. Mostarski i Čapljinski dekanat
srijeda, 20. siječnja 2021. Trebinjski i Stolački dekanat
četvrtak, 21. siječnja 2021. Duvanjski i Posuški dekanat
petak, 22. siječnja 2021. Broćanski i Grudski dekanat

Pozivam velečasne župnike i župne upravitelje da na Ordinarijat dođu osobno, u vrijeme označeno prema rasporedu za vlastiti Dekanat. Neka župnici ne donose dokumente drugih župnika, osim u dogovoru s biskupom.

Neka se polugodišnje uplate vrše **isključivo** preko žiroračuna, i to općom uplatnicom koju ćete naći u prilogu uz ovo pismo, a koju ćete - nakon ovjere s banke - priložiti prilikom pohoda Ordinarijatu. Molimo da kolektu Nedjelje Caritasa predate u gotovini, a ne uplaćujete preko žiroračuna.

Važno: Nemojte uplate obveza vršiti prije 1. siječnja 2021.!

Dijecezanski svećenici na isti ovaj način - putem banke - podmiruju i svoje osobne obveze prema zajedničkim fondovima: *Seminaristicum* i *Svećenička uzajamnost*.

Molim sve župnike da za tu prigodu uredno pripreme sva tražena izvješća i dokumente. Nedopustivo je da se prijepisi i drugi spisi s nekih župa iščekuju mjesecima. Kancelarija također ima obveze prema višim ustanovama i mora njima dostaviti na vrijeme svoje izvještaje.

don Željko Majić
generalni vikar

**CALENDARIUM MISSARUM PRO IUVENTUTE
ET FAMILIA CHRISTIANA ANNO 2021.**

Mostar, 14. prosinca 2020.
Prot.: 1415/2020.

**SVIM ŽUPNIM UREDIMA
MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE**

09.01.	Mostar: Katedrala	03.07.	Sutina i Vinjani
16.01.	Mostar: sv. Petar i Pavao	10.07.	Gorica i Šuica
23.01.	Goranci i Polog	17.07.	Tihaljina i Gorica - Struge
30.01.	Jare i Ljuti Dolac	24.07.	Široki Brijeg
06.02.	Čapljina i Dračevo	31.07.	Posušje
13.02.	Blagaj i Stolac	07.08.	Prisoje i Duvno
20.02.	Nevesinje	14.08.	Ledinac i Raskrižje
27.02.	Neum i Gradac	21.08.	Grabovica i Drinovci
06.03.	Hrasno i Hutovo	28.08.	Vir
13.03.	Stjepan Krst i Rotimlja	04.09.	Kočerin
20.03.	Prenj i Domanovići	11.09.	Izbično i Crnač
27.03.	Čeljevo i Aladinići	18.09.	Gradac Posuški
10.04.	Čitluk i Međugorje	25.09.	Grljevići i Grude
17.04.	Ploče-Tepčići i Potoci	02.10.	Bukovica i Roško Polje
24.04.	Gabela i Trebinja	09.10.	Gradac Mostarski
01.05.	Gabela Polje i Šipovača-Vojnići	16.10.	Rakitno i Zagorje
08.05.	Drežnica i Jablanica	23.10.	Seonica i Vinica
15.05.	Veljaci i Klobuk	30.10.	Rašeljke i Kongora
22.05.	Gradnići i Čerin	06.11.	Rasno i Buhovo
29.05.	Humac i Gradina	13.11.	Mostar: sv. Toma
05.06.	Vitina i Kruševo	20.11.	Ravno i Trebinje
12.06.	Konjic i Glavatičevo	27.11.	Mostar: sv. Matej, ap. i ev.
19.06.	Studenci	04.12.	Mostar: sv. Marko i sv. Luka, ev.
26.06.	Ružići	11.12.	Mostar: sv. Ivan, ap. i ev.

Molimo sve župnike da odmah, po primitku ove Okružnice, unesu u svoje Kalendare (Direktorije) dan u koji je njegova župa određena za slavljenje sv. Mise za mladež. Preporučuje se da župnik, u nedjelju prije dotične subote, vjernike pozove na tu sv. Misu kako bi oni koji mogu, a posebno mladi, u što većem broju sudjelovali u misnom slavlju i molili na tu nakanu naše mjesne Crkve. Kao i do sada, sve su sv. Mise određene na dan subotnji. Ako je netko spriječen subotom, dužan je odslužiti ovu Misu u neki drugi dan.

*Don Željko Majić
generalni vikar*

**RASPORED DIJELJENJA SV. KRIZME
U 2021. GODINI**

Travanj

5. travnja - Uskrсни ponedjeljak	Čapljina
10. travnja - subota	Veljaci
11. travnja - II. vazmena	Gorica-Struge
17. travnja - subota	Humac
18. travnja - III. vazmena	Mostar - Sv. Toma Čeljevo Ledinac
24. travnja - subota	Čerin Rasno
25. travnja - IV. vazmena	Mostar - Sv. Marko i Sv. Luka Izbično

Svibanj

2. svibnja - V. vazmena	Široki Brijeg
8. svibnja - subota	Mostar - Sv. Matej Posušje
9. svibnja - VI. vazmena	Mostar - Sv. Petar i Pavao Rašeljke
15. svibnja - subota	Blagaj-Buna Gorica Gradnići
16. svibnja - VII. vazmena	Hrasno Mostar - Sv. Ivan Domanovići
22. svibnja - subota	Zagorje Duvno
23. svibnja - Duhovi	Hercegovački Vinjani Mostar - Katedrala
29. svibnja - subota	Prenj
30. svibnja - Presveto Trojstvo	Bukovica Buhovo

Lipanj

5. lipnja - subota	Vitina Čitluk
6. lipnja - X. nedjelja kroz godinu	Stolac
11. lipnja - petak/ Presveto Srce Isusov	Potoci Šipovača - Vojnići
19. lipnja - subota	Kongora
20. lipnja - XII. nedjelja kroz godinu	Dračevo
24. lipnja - Sv. Ivan Krstitelj	Ružići
26. lipnja - subota	Vir
27. lipnja - XIII. nedjelja kroz godinu	Sutina

Srpanj

3. srpnja - subota	Posuški Gradac
4. srpnja - XIV nedjelja kroz godinu	Aladinići

Kolovoz

3. kolovoza - Sv. Stjepan Prvomučenik	Gabela
8. kolovoza - XIX. nedjelja kroz godinu	Grljevići / 50. obljetnica blagoslova crkve
22. kolovoza - Marija Kraljica	Gabela Polje
29. kolovoza - Gospa od zdravlja	Neum

**TEČAJEVI PRIPRAVE ZA
SAKRAMENTALNI BRAK**

u hercegovačkim središtima i Imotskom za 2021. godinu

Mjesec	MOSTAR Petar i Pavao	MOSTAR Katedrala	HUMAC	ŠIROKI BRIJEG	TOMISLAV GRAD	POSUŠJE	DEKANATI Stolački i Čapljinski	IMOTSKI
<i>Siječanj</i>	11. - 15.	8. - 10.	18. - 22.					
<i>Veljača</i>				22. - 25.	1. - 5.	8. - 12.	Čapljina- Past. cen. 19., 20. i 21. u 19 sati	
<i>Ožujak</i>	8. - 12.	5. - 7.					Stolac - Past. cen. 12., 13. i 14. u 19 sati	6.-7.; 13.-14; 20.-21.
<i>Travanj</i>			26. - 30.			12. - 16.		
<i>Svibanj</i>	10. - 14.	7. - 9.	24. - 28.	17. - 20.				
<i>Lipanj</i>						7. - 11.		19.- 20.; 26.-27.
<i>Srpanj</i>								3.-4.
<i>Kolovoz</i>			23. - 27.					
<i>Rujan</i>	6. - 10.	3. - 5.		20. - 23.	13. - 17.	13. - 17.	Stolac - Past. cen. 17., 18. i 19.	
<i>Listopad</i>								9.-10.; 16.-17. 23. - 24.
<i>Studeni</i>	8. - 12.	5. - 7.	8. - 12.	8. - 11.				
<i>Prosinac</i>								

Ovdje su upisana sva hercegovačka središta koja imaju raspored Tečaja za cijelu godinu. Dodali smo Imotski (fra Jakov Udovičić, 021 841 791) kao najbliže središte izvan Hercegovine (Župni ured D. Vinjani, 21260 Imotski). Satnica početka predavanja ustaljena u Tomislavgradu, na Humcu, na Širokom Brigu i na Posušju uvijek je u 18 sati, a u Imotskom, kao i u Mostaru u Katedrali i u Samostanu u 19 sati. Stolački dekanat svaki tečaj mijenja mjesto održavanja, a svake večeri imaju po dva predavanja i započinju u 19 sati. Prijedlog je da sudionici na Tečaju, za troškove Tečaja, dadnu svoj doprinos u vrijednosti jedne (1) misne nakane (20 KM), u Imotskom 100 kuna.

PRIMOPREDAJA BISKUPSKE SLUŽBE I USTOLIČENJE NOVOGA BISKUPA MSGR. PETRA PALIĆA

SVEČANA AKADEMIJA, 13. RUJNA 2020.

Biskup Petar Palić, svečano je, na blagdan Uzvišenja sv. Križa i 40. obljetnicu posvete mostarske katedrale, u Mostaru, 14. rujna 2020., preuzeo službu mostarsko-duvanjskog biskupa i apostolskog upravitelja Trebinjsko-mrkanske biskupije. Na uočnicu toga događaja, u nedjelju 13. rujna, održana je Svečana akademija u čast novog biskupa Palića, ali i kao zahvala dosadašnjem biskupu msgr. Ratku Periću. Program je organiziran u velikoj dvorani novoizgrađena Biskupijskoga kulturnog centra u Mostaru.

Don Željko Majić, generalni vikar Mostarsko-duvanjske biskupije na početku programa izrazio je zahvalnost Bogu za biskupa Ratka koji se "srce i umom, tijelom i duhom posvetio djelu za koje ga je Gospodin pozvao, sav svoj život poklonio ovoj mjesnoj Crkvi hercegovačkoj: kroz punih 51 godinu svećeništva s nama je bio svećenik i brat, od toga kroz 28 godina biskupskog služenja pastir i otac." Zaželio mu je da ga Bog još dugo poživi kako bi nas mogao bogatiti svojom učiteljskom i pastirskom riječju.

Don Željko je izrekao i dobrodošlicu novom biskupu Petru Paliću: "Dobro došli u našu, a od sada i vašu Hercegovinu. Primamo Vas otvorena srca, puni pouzdanja da će pod Vašim vodstvom ova naša biskupijska zajednica utvrđena u vjeri i zalijevanja žrtvom, znojem i krvlju tolikih svjedoka vjere, vaših časnih prethodnika, tolikoga broja svećenika, redovnika, redovnica i vjernika, iz dana u dan sve više rasti u kršćanskom životu. Primamo Vas s punim poštovanjem, jer od sutra Vi u ovoj našoj crkvi predstavljate samoga Isusa Krista kao naš pastir i učitelj. Obećavamo Vam suradničku ruku na njivi Gospodnjoj, jer smo svjesni da samo u suradnji s Vama, našim

pastirom, ova naša biskupijska zajednica može napredovati kao zajednica Božjega naroda a putu kreposnoga života." Od sutra više od 200 svećenika ove mjesne Crkve svakoga dana u misama će spominjati ime biskupa Petra.

Dvojici biskupa, Periću i Paliću, obratio se i splitsko-makarski nadbiskup Marin Barišić. Nakon 28 plodnih i blagoslovljenih godina pastirske službe prispjelo je vrijeme za mirovinu biskupa Perića, stoga mu je mons. Barišić obratio i kao susjedu s kojim ga povezuje zemljopisna granica. Opisao ga je kao čovjeka Riječi i od Riječi, ne samo one materinske i očinske iz Rotimlje, nego još više one iz Neuma, po polaganju ruku - biskupskom ređenju 14. rujna 1992. godine: "Tvoja glasna i jasna, bliza i razumljiva, duhovna i duhovita izgovorena riječ u govorima, razgovorima, odgovorima, propovijedima, duhovnim vježbama, zapisana u člancima, knjigama i raspravama uvijek je bila u službi Riječi Božje - Neum Jahve. Tvoja izgovorena i napisana riječ oslikava cjelovita, ustrajna, odlučna i čvrsta biskupa Ratka. Pa i polemična riječ, bez okolišanja i zavijutaka, predstavlja čovjeka koji ljubi svoju Crkvu i svoj narod, svakog čovjeka u ekumenskoj širini i dijaloznoj otvorenosti." Mons. Barišić je primijetio kako je rijetkost susresti ordinarija koji je, uza svu složenost pastirske službe, održao toliko brojne duhovne vježbe posvuda, svim uzrastima i kategorijama, i objavio tolike knjige. Stoga je mons. Periću poželio aktivnu mirovinu: "Riječ ti neće utihniti, nego će ordinirati u svojoj ustaljenoj redovitosti. Hvala ti na svjedočenju riječi i primjeru čovjeka od riječi. Neka tvoja riječ i dalje trči, pliva, bez zavijutaka u službu Neum - Jahve, do oka, uha srca ljudi." Novom biskupu Petru Paliću, u

ime biskupa Splitske metropolije, poželio je plodno služenje. Slikovito se izrazio, u skladu s biskupskim geslom mons. Palića - "Na tvoju Riječ": "Ti koji si na Njegovu Riječ, poput galilejskog ribara Petra, baca mreže u trootočkoj biskupiji, ne zaboravi da se i na Neretvi riba lovi. Pozvan si Riječju Gospodnjom loviti, izvlačati, spašavati, davati ruku, riječ, smisao života ljudima."

Od mons. Palića kao hvarskog biskupa oprostio se generalni vikar mons. Stanko Jerčić prisjećajući se zanimljivih trenutaka od njegova dolaska u biskupiju u travnju 2018. godine do odlaska sada u Mostar. Kako mons. Palić do izbora svoga nasljednika ostaje apostolski administrator Hvarske biskupije, mons. Jerčić je dodao da se "sada između Hvara i Mostara otvara prava magistrala." Među govornicima na Svečanoj akademiji bio je i episkop Zahumsko-hercegovački i primorski Dimitrije, a pisanu čestitku dvojici biskupa uputio je i mostarski muftila Salem ef. Dedović. U ime civilnih vlasti dvojici biskupa - Periću i Paliću - obratio se i dr. Nevenko Herceg, predsjednik Vlade Hercegovačko-neretvanske županije. Istaknuo je kako je mons. Ratko Perić uvijek znao odgovoriti brojnim izazovima na ovom prostoru - od vremena rata, poraća do danas - te je bio "naša stijena, uvijek s nama kad je trebalo." Također je rekao: "Ponosni smo da smo i kao Vlada ove županije, ali i kao predstavnici hrvatskoga naroda, uvijek bili s našom crkvom." Poželio je dobrodošlicu biskupu Paliću želeći mu da bude dostojan nasljednik koji će znati mudro odgovoriti izazovima našega vremena: "Kušnje i izazovi, naši pojedinačni križevi, čine naš život. I po tome nas prepoznaju kako smo nosili naše križeve."

Program Svečane akademije pratili su brojni uzvanici: kardinal Vinko Puljić, vrhbosanski nadbiskup i predsjednik BK BiH (s članovima BK - Vukšić, Semren), apostolski nuncij u BiH Luigi Pezzuto, apostolski vizitator za Međugorje nadbiskup Henryk Hoser, biskupi iz Hrvatske, čija nazočnost je pokazala neraskidivo zajedništvo Crkve u hrvatskom narodu, predvođeni predsjednikom HBK zadarskim nadbiskupom Želimirom Puljićem (Barišić, Kutleša, Čurić, Uzinić, Bogdan, Rogić, Ivas), biskupi Međunarodne BK sv. Ćirila i Metoda (Gjonlleshaj i Janjić), a posebno je istaknut prizrensko-prištinski biskup Dode Gjergji, jer je mons. Palić rođen u Prištini. Uz biskupe, Palićevu rodbinu i prijatelje, program Akademije pratili su i brojni redovnici, redovnice, nositelji zakonodavne i izvršne vlasti, rektor Sveučilišta u

Mostaru dr. sc. Zoran Tomić te diplomatski predstavnicima - veleposlanik RH u BiH Ivan Sabolić i generalni konzul RH u Mostaru Marko Babić.

Glazbeni dio Akademije svojim nastupom obogatili članovi Zbora *Pro musica* pod ravnanjem don Dragana Filipovića. Među ostalim, izveli su i skladbu "Na tvoju Riječ" koju je napisao don Dragan, a predstavlja uglazbljeno geslo novog mostarsko-duvanjskog biskupa Petra Palića: "Petre, ne boj se! Gospodine, idi od mene, grešan sam čovjek! Ne boj se... Od sada ćeš loviti ljude... Na tvoju Riječ, evo me!"

U sklopu Svečane akademije predstavljena je i nova knjiga biskupa Ratka Perića: "Pođite i propovijedajte". Knjigu je predstavio prof. dr. Božo Goluža, glavni urednik Crkve na kamenu. Ovdje prenosimo riječi auktora, biskupa Ratka Perića:

POĐITE I PROPOVIJEDAJTE

Subjektivni čovjek ne može dati o sebi objektivna suda. Nesavršen, kakav već jest, može se samo zapetljivati u svoje sebeljubive subjektivnosti i samopreporuke koje ga ne preporučuju nego samo ispada još nesavršeniji. Uz ovu ogradu, govorim o ovoj knjizi *Pođite i propovijedajte*, uvjeren da je samo onaj prokušan i vrijedan preporuke koga Gospodin preporučuje (2 Kor 10,18).

Još od bogoslovno-studentskih klupa, potom od mladomisničkih dana te napose od prvih poziva za održavanjem duhovnih vježbi od 1974. nadalje oslanjao sam se na pavlovske teme iz *Djela Apostolskih* i iz njegovih *Poslanica* (njegovo čudesno obraćenje, velike patnje podnesene za Krista, nezamjenjiva uloga Duha, propovijedanje Božjega Kraljevstva bilo zgodno ili nezgodno, briga za sve Crkve...). Napose nakon biskupskog imenovanja, izbora Pavlova i Barnabina gesla "Kroz mnoge nam je nevolje u Kraljevstvo Božje" (Dj 22,14) i ređenja 1992. godine, imao sam pred sobom nedostiživ uzor Apostola naroda, neumorna propovjednika istine i učitelja vjere koji je živio i od one potresne ideje "Jao meni, ne navješćujem li Evandjelja!" (1 Kor 9,16), ili od one druge još potresnije: "pošto sam drugima propovijedao, [da] sam ne budem isključen" (1 Kor 9,27) s puta spasenja. Ili one treće najpotresnije svedene *ad absurdum*: "Da, htio bih ja sam proklet biti, odvojen od Krista, za braću svoju, sunarodnjake svoje po tijelu" (Rim 9,3). To je Pavao.

Ludost propovijedanja. "Doista, kad svijet u mudrosti Božjoj Boga ne upozna mudročću,

svidjelo se Bogu ludošću propovijedanja spasiti vjernike" (1 Kor 1,21). U glavu i u srce pobožna Židova nije prodirala misao da Bog može pasti na tako niske grane da bude razapet na križu. Kakav je to Bog koji se nije kadar izbaviti od sramote križa? U glavu ni u srce učena Grka nije ulazila misao da se Bog može tako poniziti, utjeloviti, tj. postati čovjekom, kada je to neobična degradacija božanstva. Ali Bog se služi i škandalom križa i otajstvom utjelovljenja da izvede svoje premudro veledjelo i posrami mudre i školovane, filozofe i njihove peripatetičke ili stoičke škole na ovome svijetu. Zato Bog uvodi metodu propovijedanja, koja se čini ludošću i Židovima i Grcima, da izlu-di mudrost ovoga svijeta. Ne znači apsolutno da naše propovijedi trebaju biti nerazumljive, a još manje nerazumne, nego da pokazuju jakost i snagu Božje uvjerljivosti.

Bogu sam Ocu sinovski zahvalan da sam od prvih svećeničkih godina prihvaćao pozive da propovijedam bez obzira kako su me drugi slušali, i odazivao se kolegama svećenicima na posebne svetkovine i za duhovne obnove. I možda je rijetko koja nedjelja promaknula a da nisam propovijedao i u Trebinju (1971.-74.), i u Sarajevu (1974.-79.), u Rimu (1980.-1992.), i u Mostaru (1992.-2020.), pogotovo ako bih broj poravnao propovijedima prigodom binacija i trinacija.

Zahvalan sam Duhu Svetomu i prvim svojim suradnicima s Ordinarijata i iz Crkve na kamenu iz svakoga perioda, za svežanj knjiga duhovnih vježbi, među kojima su i dvije pavlovske: "Savle, brate, progledaj!" I: "Znamenita imena iz apostolskih vremena". Zapravo sve su te publikacije usredotočene na Isusa Krista, jedinoga Spasitelja svega čovječanstva, Židovima sablazan, Grcima ludost, a kršćanima, i Židovima i Grcima, Božja snaga i Božja mudrost.

Dvije su knjige posebna izdanja: "Sjeti me se kada u raj dođeš", homilije Velikoga petka i Uskrsa izišle 2017. u povodu 25. obljetnice biskupstva, i ova večerašnja "Pođite i propovijedajte" na izlasku iz biskupske službe, s oko 50 propovijedi izvan Hercegovine, održanih od 1995. do danas, u kojima je misao vodilja Božja svetost u stvorovima njegovim i Crkve njegove.

Zahvalan sam Bogu da mi je sve do sada dao mogućnost i čitanja i pisanja na kompjutoru kada se u ovoj dobi očinji vid svakoga dana vidno i rapidno troši.

Zahvalan sam kolegama biskupima na pozivima ili na blagoslovu da u njihovim katedralama

ili dijecezanskim svetištima predvodim sv. Misu i izgovorim prigodnu propovijed.

Tu su najprije homilije u slavu Srca Isusova u sarajevskoj katedrali 2004., u Palmotičevoj u Zagrebu 2006., u čast Krvi Kristove u Ludbregu, 2007.

Zatim u Gospinim svetištima: u Stenjevcu u Zagrebu 2005., u Altöttingu 2006., a godine 2007. Gospa Lurdska u Požegi, Marija Bistrica, Pohod Marijin Elizabeti u Solinu, Mala Gospa u Gospi-nu Polju u Dubrovniku.

Godine 2014. Velika Gospa u Aljmašu i Mati Slobode na Jaranu u Zagrebu.

Konačno izbor svetaca i svetica ukazuje se kao pregled opće svetosti Crkve u domaćoj povijesti, i u postizanju bogoobličnih i stožernih krjeposti i u proljevanju krvi za Krista. Svaki je svetac živio u svome vremenu i prostoru, u svojim povijesnim okolnostima, pri ruci imao sredstva da dostigne stupanj svetosti:

Sv. Stjepan, papa, mučenik, u 3. stoljeću, što-vanje na Hvaru 2010.;

Sv. Stošija u Zadru 1996., sv. Vlaho u Dubrovniku 2000., sv. Mauro u Poreču 2003., sv. Duje u Splitu 2008., sv. Kvirin u Sisku 2020., svi Dioklecijanovi mučenici s prijelaza s 3. na 4. stoljeće.

Sv. Jeronim Stridonjanin, s 4. u 5. stoljeće, što-vanje u Rimu 2015.

Sv. Ante u Zagrebu 1995., sv. Bonaventura u Banjoj Luci 1999. i sv. Franjo u Splitu 2015. - fa-mozni franjevački svetački trio iz 13. stoljeća.

Sv. Ivan Kapistranski u Beogradu 2015. - iz 15. stoljeća;

Sv. Terezija Avilska u Bjelovaru 2016. - iz 16. stoljeća;

Sv. Ivan Bosco u Splitu 2008. u 19. stoljeću.

Ovdje bismo u godini **1889. vidjeli Rubi-kon**, kada je proglašen blaženim Nikola Tavelić s trojicom svojih kolega franjevaca mučenika, 500 godina nakon smrti u Jeruzalemu. Iako u Bosni i Hercegovini s početka 19. stoljeća fra Lovro Milanović, svjedok vjere 1807. - u Tramošnici 2014. I Časni sluga Božji hercegovački sjemeni-štarac potom isusovački novak Petar Barbarić u Travniku do 90 godina, 1897., ipak u hrvatskom se narodu nakon Tavelićeve beatifikacije budi za-nimanje za istinskom svetošću. Trojica hrvatskih biskupa: Sluga Božji Josip Stadler u Sarajevu, An-ton Mahnić u Krku, i blaženi mučenik Stepinac, koje desetljeće poslije u Zagrebu prednjače.

Kao da je u onim liberalnim vremenima početkom 20. stoljeća neki povoljan val pobožnosti zahvatio katolički narod na ovim prostorima. Samo

jedan znakovit i čudovit podatak: U razdoblju **od 1912., kada je rođena blažena Bernadeta Banja, do 1924. kada je preminuo zagrebački pomoćni biskup Sluga Božji Josip Lang**, živjelo je u isto vrijeme barem koju godinu na raznim mjestima 28 Božjih ugodnika: 1 svetac, sv. Leopold Bogdan Mandić i 12 blaženika, od kojih je čak desetero mučenika. Ako se tomu doda sedmero kojih se proces vodi pri Svetoj Stolici, i još osmero kojima se vode dijecezanski procesi, onda nije to samo povoljan val nego prava eksplozija Božje svjetlosti i svetosti među redovništvom, svećenstvom i vjerništvo u Crkvi među Hrvatima, imponantan broj kojemu gotovo polovica s mučeničkom smrću. Bog čudesno poziva i uzvisuje tolik broj prijatelja svojih (Ps 4,4). Možda se netko može i začuditi kako sam u posljednje tri godine rubriku "Mir vama" u *Crkvi na kamenu* ispunjavao iz broja u broj samo prikazom krjeposna života ili mučeništva hrvatskih svetaca, blaženika i slugu i službenica Božjih, njih trideset i dvoje. I doista, ako se Crkva, poslužiteljica Božje milosti i svetosti, ne

će svojski zauzimati da njezini sinovi i kćeri budu ne samo primjer nego i pomoć svima ostalima na putu spasenja, onda će i biskupova i svećenikova riječ ostati pusti praporac što ječi i cimbal što zveči (1 Kor 13,1). A komu je u Crkvi do toga da mu riječ bude prazna ili porazna, i to s propovjedaonice ili iz ispovjedaonice?!

Neka nam samo ovi Božji svjedoci i krjeposnici pomognu da zakoračimo u nebesku diku, bit ćemo im zahvalni svega vijeka svoga.

Knjiga završava ispitom savjesti dvojice bogoslova: jednoga autentična Kristova učenika kojih bih želio imati u bogosloviji što više, i, drugoga, relativističkog i sekularističkog studenta kojega bih večeras izbacio iz bogoslovije kada bih znao da ova-kve ideje prosipa po bogoslovijskim hodnicima.

Zahvalan sam Bogu da me dopratio, poput ostalih kolega, da uplovim u luku odmora i mira, uz povjerenje Svete Stolice i uz doček braće u Svećeničkom domu.

† Ratko, biskup

SVETA MISA

U ponedjeljak 14. rujna, na blagdan Uzvišenja sv. Križa, msgr. Petar Palić, preuzeo je službu mostarsko-duvanjskog biskupa i trajnog upravitelja trebinjsko-mrkanskog. Svečano preuzimanje službe bilo je u tijeku Euharistijskog slavlja ispred mostarske katedrale Marije Majke Crkve u koncelecijaciji biskupa dviju Biskupskih konferencija (BK BiH i HBK), apostolskog nuncija u BiH, brojnih svećenika, redovnika, redovnica, predstavnika drugih vjerskih zajednica te najviših dužnosnika civilnih vlasti Hrvatske i BiH.

U sv. Misi koncelebrirali su apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Luigi Pezzuto, biskupi članovi BK BiH: predsjednik Biskupske konferencije BiH kardinal Vinko Puljić, Tomo Vukšić, nadbiskup koadjutor vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH, banjolučki biskup Franjo Komarica i pomoćni banjolučki biskup Marko Semren, zatim apostolski vizitator s posebnom ulogom za župu Međugorje nadbiskup Henryk Hoser, biskupi članovi Hrvatske biskupske Konferencije: predsjednik HBK zadarski nadbiskup Želimir Puljić, splitsko-makarski nadbiskup Marin Barišić s nadbiskupom koadjutorom Splitsko-makarske nadbiskupije i apostolskim upraviteljem Porečke i Pulske bi-

skupije Draženom Kutlešom, biskupi krčki Ivica Petanjak, gospičko-senjski Zdenko Križić, varaždinski Bože Radoš, dubrovački Mate Uzinić, šibenski Tomislav Rogić, šibenski u miru Ante Ivas, pomoćni đakovačko-osječki Ivan Čurić i novoimenovani križevački vladika Milan Stipić, kao i članovi Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda predvođeni beogradskim nadbiskupom Stanislavom Hočevarom te Mirko Stefković kao predstavnik Subotičke biskupije.

Na svečanom Misnom slavlju ustoličenja mons. Petra Palića za biskupa Mostarsko-duvanjske biskupije koncelebrirali su također provincijal Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM dr. fra Miljenko Šteko, nacionalni ravnatelj Dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu dr. Tomislav Markić, brojni dijecezanski i redovnički svećenici. Na Misi je sudjelovala provincijalka družbe Školske sestre franjevki u Hercegovini Zdenka Kozina, brojne redovnice, bogoslovi i sjemeništari iz Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske.

Misi u Mostaru nazočili su bili i episkop zahumsko-hercegovački i primorski Dimitrije, velik broj predstavnika političkih vlasti Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske na čelu s hrvatskim premijerom Andrejom Plenkovićem,

supredsjedateljem Doma Naroda PS BiH i predsjednikom Hrvatskoga narodnoga sabora i HDZ-a BiH Draganom Čovićem.

Pjevao je katedralni mješoviti zbor Marija pod ravnanjem mo. don Dragana Filipovića. Ceremonijama je ravnao don Ivan Štironja, župnik i upravitelj svetišta Presvetoga Srca Isusova u Studencima.

Misno slavlje izravno su prenosili RTV HB, Radio Marija i drugi elektronski mediji, a iscrpno su izvijestile katoličke informativne agencije,

biskupijska mrežna stranica kao i razni crkveni i društveni portali i tiskani mediji.

Na svečanom ručku koji je priređen u mostarskom hotelu "Mostar" pozdravne riječi izrekli su gosp. Dragan Čović, predsjednik Hrvatskoga narodnoga sabora, supredsjedatelj Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH i predsjednik HDZ-a BiH, gosp. Andrej Plenković, predsjednik Vlade RH i msgr. Luigi Pezzuto, apostolski nuncij u BiH. Ovdje donosimo govore koji su izrečeni za vrijeme sv. Mise.

BISKUP RATKO PERIĆ NA POČETKU SVETE MISE

Slava Ti, Bože Oče, Gospodaru neba i zemlje, slava Ti i dika, koji si po Crkvi svojoj, Apostolskoj Stolici u Rimu, utemeljio ove biskupije u Hercegovini: Trebinjsku prije više od tisuću godina, koja je sve do sada pod zaštitom sv. Mihovila Arkandela, i Mostarsko-duvanjsku prije 140 godina, koja je do danas pod zaštitom sv. Josipa, zaručnika Gospina, te ih povjeravao slugama svojim - da spomenemo imena ovima posljednjima - Paškalu, Alojziju, Petru, Pavlu, meni nedostojnomu i od danas biskupu Petru. Neka sve naše biskupsko, svećeničko, redovničko i vjerničko služenje i djelovanje bude Tebi, Oče, na trajnu slavu, na Uzvišenje svetoga Križa Tvoga Krista, Sina Jedinorođenoga, koje danas blagdanski slavimo, a svima nama bude na spasenje duša!

Hvala Ti, Gospodine Isuse Kriste, koji si me prije 28 godina na današnji dan - bio je također ponedjeljak, 14. rujna 1992. - na blagdan Uzvišenja Tvoga svetoga Križa, obdario sakramentom biskupskoga reda - službama poučavanja, posvećivanja i upravljanja, po rukama glavnoga zareditelja kardinala Franje Kuharića - uza suposvetitelje nadbiskupa Josipa Uhača i biskupa Pavla Žanića - u župnoj crkvi Gospe od zdravlja u Neumu. Prošlo je od tada 10.225 dana, a bijaše to u jeku rata, u nesigurnosti sa svake strane. Biskupski ordinarijat izgorio, samo suhozidine ostale, katedrala izranjena s tisućama komadića

granata, sabrat će se tijekom vremena više od stotinu crkvenih objekata, što narušeno što razrušeno. Kao da je bilo nastupilo samo vrijeme rušenja i čupanja, vrijeme ratovanja i nemilosrdna uništenja. Ali koliko god ljudski grijeh rata i razaranja obilovao, još više je obilovalo Tvoje milosrđe, Sine Božji, Isuse Kriste, i po Tvom velikom daru sve obnovljeno i još k tomu, milošću Presvetoga Trojstva prošireno i pojačano.

Zahvaljujemo Ti, Duše Sveti, na svakoj milosti, bila ona u obliku radosti ili nevolje kojom si nas s pravom provjeravao. Hvala Ti na svakome križu kojim si prokušavao našu vjernost Tvomu spasonosnu djelu. Za one vjernosti najiskrenije Ti zahvaljujemo, a za one nevjernosti najponiznije Te molimo za oprostjenje.

Započeto u znaku Uzvišenja svetoga Križa Kristova, i, evo, meni završava aktivna služba u znaku Uzvišenja svetoga Križa Kristova. Neka je na slavu Svetoga Križa iz kojega niče slava uskrsnuća i obnova svega!

Biskupe Petre, i Ti započinješ u znaku Uzvišenja svetoga Križa, uz 40. obljetnicu posvete ove katedrale Marije Majke Crkve i uvijek Te pratila velika milost Božja, sedmerostruki darovi Duha Svetoga od mudrosti do bogobožnosti i na Kristovu riječ bacao mreže milosti i radosti i imao obilje uspjeha i evanđeoskoga blagoslova!

HOMILIJA BISKUPA PETRA

Preuzvišeni gospodine apostolski nunciju, uzoriti gospodine kardinale, poštovani biskupe Ratko, draga braćo u biskupskoj službi, poštovani oče provincijale fra Miljenko, braćo svećenici, redovnici i redovnice, bogoslovi i sjemeništarci, predstavnici vlasti, braćo i sestre u Kristu! 1. Ovdje smo danas iz nekoliko razloga. U ovoj našoj katedrali, u ovoj kući Božjoj i domu molitve već se 40 godina okupljamo slušati Božju Riječ, slaviti euharistiju, pomirujemo se s Bogom, susrećemo Gospodina i braću i sestre. Upravo nam čitanje iz Knjige Postanka o Jakovljevu čudesnom snu otvara oči kako bismo shvatili značenje ne samo ovoga, nego svakoga doma molitve, slavlja, hvale i zahvaljivanja.

Jakovljevi san o ljestvama koje sežu do neba oduvijek je zaokupljao ljudsku maštu. Tko to ne bi želio izravan pristup Bogu, otvorenom nebu, usred zemaljskog života?! Iako čitamo o ljestvama, ipak biblijski tekst opisuje veliko stepenište, kakvo se može pronaći u drevnim istočnjačkim hramovima, što je omogućilo da veličanstvo bogova bude očito. Božji se glasnici penju i spuštaju tim monumentalnim stubištem. Ljestve iz Jakovljeva sna, međutim, nisu ljudska građevina, nisu veličanstveni hram načinjen ljudskom rukom, niti odmjerena babilonska kula. Ovo stepenište je Božje djelo. Bog ga je sam tamo stavio, povezao nebo i zemlju jedno s drugim. Mjesto gdje Jakov sanja, točno tamo gdje stepenište dodiruje zemlju, je posebno mjesto, mjesto gdje se sam Bog objavljuje. Sveti nemir obuzima Jakova i on posvećuje to mjesto "kući Božjoj". Bog dolazi, objavljuje se, iznenađuje Jakova na putu, obećava mu zemlju i brojne potomke.

Jakov je pod Božjom osobnom zaštitom. Postao je nositelj obećanja koja su već dana Abrahamu i Izaku; postat će Izraelov rodonačelnik. Jakov je htio pobjeći od Boga, ali je morao naučiti da se od Boga ne može pobjeći, osim vraćajući se njemu samome. Susret s Bogom postaje početak Božjeg hoda s Jakovom. Jakovljevi put i put njegovih potomaka stavljen je pod zaštitu svetoga Boga. Ovaj događaj je, braćo i sestre, početak velike povijesti, povijesti koja svjedoči o hodu Boga sa svojim narodom Izraelom, povijesti koja će se kasnije proširiti i na druge narode, povijesti u koju smo, također, i mi uključeni. Veliko Božje obećanje, blagoslov koji je Bog izlio na Jakova, sadrži obećanje spasenja koje je Bog pripremio za

nas ljude i koje možemo iskusiti već ovdje. Gdje god nas Bog susretne, naša se stvarnost otvara njegovom spasenju, tamo se nebo i zemlja dodiruju kao u Jakovljevu snu.

2. Upravo je na današnji dan jedan drugi san postao stvarnost. Naime, 14. rujna 1980. godine, san mnogih katolika ove biskupije postao je stvarnost kad je blage uspomene mostarsko-duvanjski biskup Petar Čule posvetio ovu katedralu i predao upravu biskupije biskupu Pavlu Žaniću, a ovu katedralu svećenicima i vjernom narodu.

Za razliku od Jakovljeva sna i ljestava, mi smo danas u stvarnosti i u gradu mostova. Mostova koji, nažalost, upravo u ovoj zemlji mnogo puta nisu povezivali, nego razdvajali. Prije 28 godina, na današnji dan, nije se u ovoj mostarskoj stolnici moglo slaviti ređenje novoga biskupa hercegovačkih biskupija Ratka Perića zbog ratnih sukoba, opasnosti i razaranja. Međutim, unatoč tim sjenama zla i razrušenim crkvama, unatoč nutarnjoj ranjenosti i podjelama, hrabra Crkva, okupljena oko svoga pastira, nastavila je i u tim uvjetima svoj hod u izgradnji Kristova Kraljevstva.

Apostol Pavao u poslanici upravo doziva u svijest svojim Korinćanima da su oni Božja građevina, Božja njiva i Hram Božji. Kolikogod bila važna ova izgrađena katedrala, mi smo kršćani pozvani shvatiti da smo mi građevina i da svi zajedno gradimo na svojim životima, na kući zajedništva, okupljeni u jednu Crkvu do kraja vremena. Mi, kršćani, smo i njiva koja raste i nitko ne zna kakve će plodove donijeti. Sve će se pokazati jednoga dana. Možemo samo vjerovati da će građevina biti stabilna i useljiva. Možemo se samo nadati da će plodovi koji izrastu iz naših duhovnih sjemenki biti jestivi. Važno je, kaže Pavao, da je temelj ispravan. A temelj je Isus Krist. I tko na njemu gradi, na pravom temelju gradi, bez straha pred budućnošću, unatoč mnogim nevoljama. Pavao proširuje sliku s gradilišta u Božju budućnost do Onoga koji će reći posljednju riječ o nama i našim djelima. Bog je jedini koji na kraju ima pravo na presudu. Pavao nas uči da će se oblici i strukture našega života, naše zajednice, naše Crkve očitovati u ognju, jer se u ognju kuša prava vrijednost. I u toj će se vatri doznati jesmo li gradili vatrostalnim materijalima koji bi mogli podnijeti takvu vatru ili smo gradili sijenom i slamom.

3. U ovom našem slavlju danas svima se nama, braćo i sestre, obnavlja poziv da izvezemo na pu-

činu i bacimo mreže, da se radikalno povjerimo snazi Kristove ljubavi, da ga pažljivije slijedimo u službi Bogu i ljudima. Upravo tu skromnu i istovremeno veoma veliku službu Isus povjerava svojoj Crkvi, a u Crkvi na poseban i jedinstven način apostolu i biskupu. Danas se to poslanje, nakon služenja biskupa Ratka Perića, povjerava mojoj krhkoj osobi. Svjestan sam činjenice da trenuci poteškoća i kušnje ne nedostaju ili neće nedostajati na momemu i na vašem putu, a možda i - ne daj Bože! - trenuci umora i izdaje. I jer smo slabi, često nam ruke i koljena zadrhte pred zahtjevom za darivanjem, vjernošću i velikodušnom ljubavlju. Mnoge su osobe tijekom povijesti spasenja, pa sve do Isusovih učenika, pokazale to svojim životom.

Govorimo o ludosti Abrahama, koji je u starosti otišao u inozemstvo, i o ludosti ponovnog bacanja mreža apostola nakon frustrirajućeg noćnog ribolova, samo jer je Isus to rekao. Govorimo o ludosti križa, kako to naziva Pavao, odnosno da svjedočimo Spasitelja svijeta u okolnostima u kojima je, prema ljudskoj prosudbi, kraj. Govorimo i o vlastitoj ludosti koju činimo uvijek iznova kad se odvažimo na rizik vjere. A onda doživimo Božji blagoslov u svim tim prividnim ludostima. Jer, poput Petra, prepoznamo da netko poznaje našu prazninu, a opet nam ne dopušta da upadnemo u prazninu, već nas ispunjava poput mreža ribarskih brodova. Prazna mjesta u našim crkvama, posebno u doba epidemije koronavirusa, i prazne blagajne u našem domaćinstvu nisu ni manje ni više nego prazne mreže ribara u Galilejskom jezeru. Isus dolazi i potiče nas da vjerujemo njegovoj riječi i da se ne bojimo.

4. Kristovo kraljevstvo bilo je i ostaje kraljevstvo Božje ljubavi. Ostvaruje ga i izgrađuje onaj tko živi u istini, iskrenosti i međusobnom povjerenju. To isto Kraljevstvo živimo i izgrađujemo i mi jedino ako Isusa Krista i Evanđelje prihvaćamo kao temelj svoga života i djelovanja, kao jedino mjerilo ponašanja i ophođenja, koje postaje vidljivo u našoj ljubavi prema Crkvi i pastirima i u vjernom izvršavanju našega poslanja u narodu, kojemu smo poslani. Na početku svoje službe pastira hercegovačkih biskupija želim poput Jakova sanjati. Smijemo li

se i možemo li se svi usuditi sanjati, pa i to da će se jednom situacija "slučaja" i "fenomena" pretvoriti u odgovornu stvarnost i novu mogućnost življenja Božje ljubavi i novi "kairos" izgradnje Kristova Kraljevstva?

Želim poput Jakova sanjati Bosnu i Hercegovinu kao zemlju koja ujedinjuje, a ne dijeli, i u njoj ove naše biskupije koje imaju svoju bremenitu, ali ponosnu povijest. Želim sanjati zemlju, u kojoj ima mjesta za dostojanstven život svakoga čovjeka. Želim sanjati o ovoj zemlji kao zemlji mira, sloge i skladnoga napretka, bez ikakvih ucjena, pritisaka i prijetnji, u kojoj ne vlada pravo jačega, nego uzajamno poštovanje i razumijevanje.

Ove moje riječi ne znače da i ja, poput Jakova koji snivajući na trenutak želi pobjeći od stvarnosti, tonem u san i zatvaram oči pred društvenom stvarnošću u kojoj živimo i pred stvarnošću ove naše Crkve u Hercegovini i izazovima koji me očekuju. Kao što ni Krist nije zatvarao oči i bježao pred stvarnošću križa, i ja danas, na blagdan Uzvišenja svetoga Križa, pred vama i u zajedništvu sa svima vama ispovijedam vjeru da je jedino po Kristovu križu ljudskom rodu darovano spasenje, da je u križu i naša proslava, uskrsnuće, konačna pobjeda nad grijehom i zlom. Stoga, ne uznosi me "Hosana" danas, niti drščem pred onim "Raspni ga" sutra, sve dok živim za Krista, umrlog i uskrsnulog, i dok na njegovu riječ bacam mreže i činim ono protiv čega se goli ljudski razum buni.

Da! Spremni smo, Gospodine, bacati svoje mreže, unatoč podjelama, umoru, nemoći i razočaranosti i samo zato jer nam Ti to zapovijedaš!

Želimo, Gospodine, bacati svoje mreže, ne kako bismo drugoga zarobili i ograničili mu slobodu, nego kako bismo ga pozvali u Tvoje zajedništvo, u kojemu nam dopuštaš da budemo bolji ljudi.

I sigurni smo, mreže se neće raskinuti, jer si Ti s nama, u euharistiji i zajedništvu koje živimo jučer, danas i sve do svršetka svijeta.

Uzdajući se u moćni zagovor Blažene Djevice Marije, Tvoje Majke i Majke Crkve, riječima Petra apostola i mi odgovaramo:

Na Tvoju riječ, Gospodine! Danas i u vijeke vjekova. Amen!

GOVOR PREDSEDNIKA HBK, ZADARSKOGA NADBISKUPA ŽELIMIRA PULJIĆA

Preuzvišeni biskupi mons. Periću i mons. Paliću,

1. Ovih dana Mostar je zbog biskupske primopredaje u središtu medijske pozornosti. Dosadašnji mostarsko-duvanjski biskup i upravitelj Trebinjsko-mrkanske biskupije mons. Ratko Perić predaje spomenute biskupije svom novoimenovanom nasljedniku mons. Petru Paliću. Stoga, ovo je prigoda zahvaliti mons. Periću za plodne godine služenja, a njegovu nasljedniku mons. Paliću poželjeti blagoslovljene dane i godine koje dolaze. Teško je u par riječi izreći dostatnu zahvalu mons. Periću za 28 godina biskupskog služenja Crkvi u Hercegovini. Istina, bilo je prigode čuti procjene i zahvale uz srebrni biskupski jubilej 2017., uz zlatni misnički jubilej 2019., kao i na sinoćnjoj akademiji. Sve tri svečanosti događale su se uz blagdan posvete ove katedrale, a uz svetkovinu Uzvišenja svetoga Križa.

Crkva u Hrvata je zahvalna Bogu što je u turbulentnom vremenu potkraj XX. i početkom XXI. stoljeća imala na čelu hercegovačkih biskupija mons. Ratka Perića, koji se nije bojao javno reći što ga smeta i zbunjuje kako u Crkvi tako i izvan nje. Zdravo kritičan prema svakoj vrsti zastranjivanja, on je bio odvažan u susretima s moćnicima ovoga svijeta, te vrlo osjetljiv prema manipulacijama na političkom i medijskom javnom prostoru. Iz nastupa, polemika, razgovora i dopisa mogla se "u živo" osjetiti tjeskoba pastira kojega muči činjenica što je otpisivanje Boga ušlo u "program ljudskoga umovanja", a grijeh, nemoral i korupcija "stekli pravo građanstva".

Zahvalni smo, dakle, mons. Periću, za jasnoću stajališta, odvažnost u nastupima i dosljednost u provođenju načela. Posebice mu hvala što se nije umarao ponavljati slušateljima i čitateljima da nam je "putovati kroz mnoge nevolje" i da nam jedino u križu spasenje. Neka Vam budu blagoslovljeni dani mirovine u sjeni ove katedrale i velikog križa na Humu.

2. U prigodi preuzimanja službe ordinarija ovih časnih hercegovačkih biskupija dužnost mi je uputiti riječ podrške i zahvale Vama, mons. Petre Paliću, za Vaš dosadašnji rad, te poželjeti obilje Božjega blagoslova na početku Vašega novoga odsjeka života i rada koji je pred Vama. U zadnje tri i pol godine, od siječnja 2017. kad su Vas hrvatski biskupi izabrali za generalnog tajni-

ka HBK, ovo je treće mjesto Vašega boravka: Od Zagreba preko Hvara do Mostara. Kad je u ožujku 2018. godine ondašnji apostolski nuncij u RH, mons. Giuseppe Pinto, objavio u zgradi HBK na Ksaveru Vaše imenovanje hvarskim biskupom, bilo mi je milo osjetiti radost nazočnih djelatnika koji su se zatekli na tom događaju. Ali, u isto vrijeme uz očitovanu radost moglo se iz njihovih očiju nazreti i pitanje "kako ćemo bez tebe, Petre".

Dok izričem radost zbog novog povjerenja koje Vam je očitovao papa Franjo, koristim prigodu kao predsjednik HBK zahvaliti od srca za Vaš predani rad u Tajništvu HBK. Posebice što ste dobro i umješno surađivali s hrvatskim biskupima i odano im služili, te mudrim savjetima i prijedlozima pridonosili uspješnom radu konferencije u svim njezinim programima i projektima. A, onda, prije dva mjeseca, 11. srpnja 2020. godine, sustiže nas vijest o Vašem imenovanju mostarsko-duvanjskim biskupom i apostolskim upraviteljem Trebinjsko-mrkanske biskupije. Papa Franjo sada, dakle, umjesto jedne biskupije s "tri otoka" povjerava Vam dvije dijeceze s četiri povijesna naslova: Mostarsko-Duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije.

3. Potaknut ovim četverostrukim naslovom Vaših dijeceza usuđujem se između ostalog izreći i četverostruku želju za blagoslovljeno djelovanje na ovim prostorima odakle je poteklo i nekoliko sadašnjih apostolskih nasljednika.

a) Vaše služenje na otajstven način umreženo je u zajedništvo s drugim biskupima našeg naroda, kako u Hrvatskoj tako i u Bosni i Hercegovini, a i šire. Zajedništvo apostolskih nasljednika i djelatnika svetih tajna nije obično, nego sakramentalno.

Utkano u otajstvo apostolske službe ono čini da Crkva bude "dom i Škola zajedništva", kako je ulaskom u novo tisućljeće poželio sveti Ivan Pavao II. (NMI 43., 2001.). A obilježeno je "prijateljstvom braće koja otklanjaju suparništvo, nepovjerenje i ljubomoru", te na život i stvari gledaju "očima vjere i srca koje je usmjereno na otajstvo Presvetoga Trojstva" (ibid.). Neka Vas Duh Božji vodi u ostvarenju takve "škole zajedništva" na prostorima ove blagoslovljene zemlje Hercegovine.

b) Dokumenti o biskupskoj službi naglašavaju kako "biskup nije privatni vjernik, već javni svjedok vjere" koji je pozvan ne samo "svjedočiti

i njegovati ono što vjeruje, već prosuđivati i na primjeren način nalagati što se ima vjerovati". Ne treba se pri tome plašiti i bojati napada (izvana ili iznutra) i kritike onih koji Crkvu ne poznaju, ne razumiju ili ne vole. Biskup, međutim, nije nikada sâm. Svećenici i Bogu posvećene osobe njegovi su prvi, neposredni suradnici. Oni kao takvi imaju pravo osjetiti dobrotu svoga pastira, koji ih razumije i prihvaća, kori i hvali, hrabri i brani, voli i za njih trajno moli. Jer, on je otac i brat, "pater et frater", svojih prvih suradnika u djelu spasenja. Neka Vas Isus Krist, naš Otkupitelj i brat, po svojoj kalvarijskoj žrtvi koju svaki dan prikazujete na oltaru, učini vjernim svjedokom svoga evanđelja.

c) Vremena u kojima živimo nisu nimalo lagana. Apostazija je zahvatila dio sekulariziranoga svijeta, pa pojedinci otpadaju i udaljavaju se od vjere. A neki odabiru samo one istine koje im se sviđaju. U takvim okolnostima uloga je biskupa biti prorok, pa s osjećajem odgovornosti i hrabrosti naviještati cjelovitost istina naše svete vjere. Dok srcem dobrog pastira traži što je izgubljeno, on se neće ustručavati razotkriti krive antropologije i zavodljive ideologije koje šire poluistine o čovjeku i svijetu. Istom jasnoćom i odvažnošću on upozorava i na proces sekularizma koji se uvlači u redove Crkve. Neka Vam veliki sveti proroci

pomognu u tom svetom poslu, a divni svjedoci vjere iz našega naroda, poput nadbiskupa Petra Čule i blaženog Alojzija Stepinca, neka Vam budu poticaj i uzor u tom zadatku.

d) Žurim privesti kraju ovu prigodnu riječ čestitke, podrške i ohrabrenja, pa završavam četvrtu želju riječima apostola Pavla svom učeniku Timoteju:

- "Propovijedaj, kori, prijeti, opominji, bilo zgodno ili nezgodno; posvećuj i upravljaj" (2 Tim 4,2). Ponovite i ovdje riječi s Vašeg ređenja u Hvaru: "Na tvoju riječ, Gospodine" (Lk 5, 5), pa poput Abrahama krenite kamo Vas Gospodin šalje (Post 15, 1).

- Uz zagovor i pomoć BDM, Majke Crkve, služite evanđelju u ovoj "krševitoj zemlji koja skriva snagu istine i ljepote". Gospodinu, koji Vas je pozvao još od utrobe Vaše majke Zore, predajte sve, potpuno i bez pridržaja.

On će Vas voditi sve činite u Njemu koji neka Vas nadahnjuje, krijepi i jača.

Pratio Vas i čuvao blagoslov Svemogućega. A pratit će Vas i moja naklonost i molitvena potpora, kao i potpora kolega biskupa iz Hrvatske kojima ste zauzeto i odano služili. Živjeli i Bog Vas blagoslovio!

POZDRAVNI GOVOR VRHBOSANSKOGA NADBISKUPA KARDINALA VINKA PULJIĆA

Dragi domaćine (još večeras) mons. Ratko,
Dragi domaćine (od sutra) mons. Petre,
Dragi apostolski nuncije mons. Luigi Pezzuto,
Drago braćo u biskupstvu,
Braćo svećenici, redovnici i redovnice,
Dragi ugledni gosti!

U ime Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, a posebno u svoje ime, sve vas pozdravljam upućujući nekoliko riječi.

Za početak jedna moja osobna impresija koju nosim još iz 1961. godine kad sam došao na Šalatu u prvi razred. Tada je mons. Ratko bio drugi razred. Nismo se poznavali, ali sam ga tada zapamtio s jedne priredbe u kojoj je sudjelovao, a na kojoj je njegov glas bio tako čvrst, prodoran i uvjerljiv. Kako tada, tako i danas.

Dragi biskupe Ratko, na kraju tvoje biskupske službe, nakon 28 godina zahvaljujem na tvome

vjerničkom, svećeničkom i biskupskom svjedočenju. Hvala ti što si čvrsto i uporno radio na širenju Kraljevstva Božjeg na ovim prostorima. Bile su to tvoje snažne propovijedi, bile su to i duhovne vježbe koje si držao, kao i svi nagovorim i predavanja, jer si kroz život stekao jedan rudnik znanja iz kojega si mogao govoriti, upućivati i braniti istinu. Također zahvaljujem za sve napisane knjige koje će ostati trajno teološko i duhovno blago, kao baština tvoga rada za Kraljevstvo Božje. Hvala ti na suradnji s nama biskupima u biskupskoj konferenciji. Iako smo ponekad znali biti različitih stavova, ipak smo se nadopunjavali jer smo voljeli Crkvu i ovaj narod. Kao što sam te prvi puta upoznao na Šalati s čvrstim, prodornim i uvjerljivim stavom i glasom, takav si ostao unatoč svih kušnji koje si morao prebroditi. Bog koji poznaje sve ono što si proživio i preživio i svu onu hrabrost vjere koju si po-

kazivao, neka ti bude nagrada. Polazeći u mirovinu, uvjeren sam da će to biti kreativna mirovina. Sada prepuštaš brigu za ovu mjesnu crkvu svome nasljedniku, ali uvjeren sam da ćeš kao erudita izvlačiti iz svoga znanja kao i iz svega onoga što si skupio na računalu i nova djela stvarati. Još jednom iskrena hvala na svemu.

Tvome nasljedniku, mons. Petru izražavam iskrenu dobrodošlicu u zajedništvo naše biskup-

ske konferencije kao i iskrenu dobrodošlicu na putu naše bratske suradnje. Nama valja zajedno hrabro svjedočiti i naviještati uskrslog Krista. Zato dragi mons. Petre, nek' ti je blagoslovljen početak, a Crkvi koju preuzimaš preporučam da te iskreno prihvati i otvorena srca surađuje na dobro Katoličke Crkve na ovim prostorima, kao i hrvatskog naroda.

POZDRAVNI GOVOR GENERALNOGA VIKARA DON ŽELJKA MAJIĆA

Ratna je 1992. godina. Drage uspomene, blagopokojni naš biskup Pavao Žanić, nakon što je s tugom u srcu svjedočio razaranju povjerenih mu biskupija, počev od Ravna u listopadu 1991., potom cijele Trebinjske biskupije a onda i središnje Hercegovine od Konjica do doline Neretve i ove katedrale koju je zajedno s blagopokojnim biskupom Petrom Čulom gradio, i sam je početkom svibnja ostao bez krova nad glavom. Naime, 6. svibnja zapaljive granate pale su na krov zgrade Ordinarijata u kojoj je živio i djelovao biskup Žanić sa suradnicima. Zgradu je u vrlo kratkom vremenu zahvatio plamen koji je uništio sve, od krova do podruma. Ostala je samo živa glava i arhivska građa koja je tjedan prije toga na sigurno sklonjena.

Sutradan, 7. svibnja, na spomendan sv. Dujma, zaštitnika rodne mu nadbiskupije Splitsko-makarske, u pratnji tajnika i kancelara, don Ante Luburića, pošao je do Splita odakle je brodom nastavio put Rima da izvijesti velikoga papu sv. Ivana Pavla II. o stanju u povjerenim mu biskupijama.

Samo mjesec dana poslije, na spomendan sv. Barnabe, 11. lipnja u grad na Neretvi stigla je vijest s obala Tibra, iz Vječnoga grada, s Katedre sv. Petra, da imamo novoga biskupa; da nam Sveti Otac šalje mons. Ratka Perića, svećenika Trbinjsko-mrkanske biskupije, tada rektora Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu.

Rijetki su među onima koji su svjedočili tom vremenu a da se nisu upitali s obzirom na novoga biskupa koadjutora: Što mu to treba? Ostaviti sigurno i stabilno mjesto rektora papinskoga zavoda, profesuru na Gregorijani u Rimu i u Zagrebu i doći u razorenu Hercegovinu u kojoj nema, poput svoga Učitelja, gdje bi glavu naslonio; njemu koji je Rimom mogao proći a da ga ni žarko sunce ne oprži jer mu ugodnu hladovinu daju monu-

mentalne crkve i zvonici, u grad u kojemu nema niti jedne crkve prikladne za bogoslužje (crkva sv. Petra i Pavla spaljena 3. svibnja), u biskupije u kojima je oko 100 crkvenih objekata (crkava, kapelica, župnih kuća i samostana) u ratu što potpuno razoreno što za korištenje neuporabljivo. No Božji čovjek koji se srcem i umom, duhom i tijelom u potpunosti daruje svom Otkupitelju i spasenju duša takva pitanja ne postavlja; ide onamo gdje ga Crkva šalje. Ne ostaje na Taboru "gdje nam je dobro biti", nego ide onamo gdje svojim srcem i umom može pomoći da svima bude dobro, a to je ono što je "dobro i ugodno pred Spasiteljem našim Bogom koji hoće da se svi ljudi spase i dođu do spoznanja istine" (1 Tim 2,4/5).

I, evo, upravo na današnji dan, prije 28 godina, na blagdan Uzvišenja sv. Križa u Neumu, u još neizgrađenoj crkvi Gospe od zdravlja, u sv. Misi koju je predvodio blagopokojni Sluga Božji kardinal Franjo Kuharić, u službi glavnoga posvetitelja, mons. Ratko Perić zaređen je za biskupa koadjutora biskupu Pavlu. Nepunu godinu poslije preuzeo je u posjed povjerene mu biskupije. Preuzimanje je radi radnih djelovanja i opasnosti bilo organizirano u prostoru između katedrale i župne kuće.

Samo bi nerazborit čovjek u ovom obraćanju pokušao nabrajati sve ono što se u ovih 28 godina biskupovanja biskupa Ratka u Crkvi u Hercegovinu na slavu Božju i na korist vjernoga puka dogodilo. Jer svaki od na stotine tisuća prijedjenih pastoralnih kilometara, na tisuće propovijedi, duhovnih nagovora, obnova, vježbi i predavanja s raznih katedri, 27 objavljenih knjiga, s više od 300 uvodnika u biskupijskom listu Crkvina karmenu i tolikih drugih znanstvenih i poučnih članaka objavljenih u časopisima, raznim listovima i portalima; desetke zaređenih đakona i svećenika, oko 50 tisuća podijeljenih krizmi; uz razvijenu

djelatnost Biskupijskoga caritasa i Teološko-katehetskoga instituta; ne samo materijalno u potpunosti obnovljene biskupije nego i tolikih izgrađenih crkava i narodu za kult i kulturu potrebnih objekata, 5 osnovanih župa, davanje polja rada redovničkim zajednicama... zaslužuje ozbiljnu posebnu pažnju. Više sam nego siguran da ovo veliko djelo ne će ostaviti mirnim ni njegova nasljednika da zajedno sa suradnicima znanstveno prouči i vrjednuje ovo vrijeme Crkve u Hercegovini pod vodstvom biskupa Ratka.

Sv. Ivan Zlatousti, čije duhovne plodove i mi danas uživamo, na kraju svoga života kratko je rekao: Bogu hvala! Tako i mi danas dajemo slavu i hvalu predobromu Bogu za blagoslovljeni hod ove naše mjesne Crkve pod vodstvom pastira, biskupa Ratka.

Oče biskupe! Često sam Vam u ovih skoro 8 godina od kada ste me pozvali u službu generalnoga vikara izricao prigodne čestitke koje sam zaključivao zahvalom za sve dobro koje nam po vama dobri Bog udjeljuje i molio istoga Boga da Vam dadne dobro zdravlje kako biste nas i nadalje pratili svojim molitvama i hranili učiteljskom riječju na putu spasenja. Evo, došao je i ovaj dan kada Vam to posljednji put kao biskupu Ordinariju izričem. Neka Vam dobri Bog kojemu ste vjerno služili kao svećenik 51 godinu, od toga biskup 28, bude nagrada i plaća za sve dobro koje ste nam učinili te Vam udijeli dug život u dobru zdravlju kako biste nas i nadalje, sada oslobođeni od mnogih administrativnih i pastoralnih obveza, bogatili svojom molitvom i ispunjali svojom riječju.

Vama, preuzvišeni naš biskupe Petre, u ime ove mjesne Crkve, u ime svih svećenika, redovnika i redovnica i bogoljubna naroda izričem dobrodošlicu u Mostar i Hercegovinu.

Starozavjetni Propovjednik kaže kako sve ima svoje vrijeme. Danas je nastupilo Vaše vrijeme. Crkva u Hercegovini, od Ivana do Ivanice i od Šuice do Trebinja prima Vas radosna srca. Zato ovaj dan, da se opet poslužim Propovjednikom, nije vrijeme žalosti i plaća, nego istinske radosti što ste nam dodijeljeni kao nasljednika apostola ove mjesne Crkve.

Dočekuje Vas oko 180 tisuća vjernika u 81 župi i 10 dekanata koje pastorizira oko 200 svećenika, kako dijecezanskih tako i redovnika. Radosno Vas dočekuje dijecezanski klerik kao i 2 muške redovničke zajednice (oci franjevci i oci karmelićani) te 6 ženskih: Školske sestre franjevke, Sestre milosrdnice, Služavke Maloga Isusa, Franjevke

od Bezgrješnoga Začeca, Karmelićanke Božanskoga Srca Isusova i Klanjateljice Krvi Kristove; dočekuju Vas i stavljaju Vam se na raspolaganje plodne crkvene institucije jednako one kojima je osnivač i vlasnik Biskupija kao i one o kojima skrbe redovničke zajednice. No, nadasve, ne samo da Vas dočekuju, nego sam uvjeren pratit će Vas, molitve povjerena vam vjerničkoga puka zajedno s njegovim svećenstvom i redovništvom.

Rekoh u sinošnjem pozdravu: primamo Vas otvorena srca; primamo Vas puni pouzdanja da će pod Vašim vodstvom ova naša biskupijska zajednica utvrđena u vjeri i zalijevana žrtvom, znojem i krvlju tolikih svjedoka vjere iz dana u dan sve više rasti u kršćanskom životu. Primamo Vas s punim poštovanjem jer od danas Vi u ovoj našoj Crkvi predstavljate samoga Krista. Vi ste sada naš Pastir i učitelj. Stoga, svaki od nas svećenika ovdje danas nazočan u ovoj sv. Misi, ali i oni koji zbog pastoralnih obveza ili drugih opravdanih razloga ovdje nisu nazočni, u ovom svečanom činu preuzimanja biskupske službe, obnavlja svoja svećenička obećanja vjernosti, poštovanja i poslušnosti Vama našem dijecezanskom biskupu i vlastitom Ordinariju. Sv. Pavao u poslanici Korinćanima kaže: "Ja zasadih, Apolon zali, ali Bog daje rasti. Tako niti je što onaj tko sadi ni onaj tko zalijeva, nego Bog koji daje rasti. Tko sadi i tko zalijeva, jedno su; a svaki će po svome trudu primiti plaću. Jer Božji smo suradnici: Božja smo njiva, Božja građevina." (1 Kor 3,6/9).

U ovoj istini da smo Božji suradnici, Božja njiva i građevina, mi Vaši svećenici pružamo Vam suradničku ruku kako bi sjeme Božje riječi koje ćete Na njegovu riječ neumorno sijati na ovoj hercegovačkoj njivi pronašlo plodno tlo i izraslo u plodonosno stablo koje ne će nikakav vjetar iščupati niti slomiti, nego će u svoje vrijeme ststrukim uroditi plodom.

Još jednom, poštovani i dragi naš oče biskupe Petre, dobro nam došli. I neka dobri Bog, po zagovoru naše nebeske Majke u milosti, kojoj je posvećena ova naša katedrala, i u kojoj je Vaš učiteljska katedra, njezina zaručnika sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, i sv. Mihovila arkanđela, zaštitnika Trebinjsko-mrkanske biskupije, blagoslovi naš zajednički hod na putu spasenja pod Vašim pastirskim vodstvom.

Na mnogaja ljeta, živi nam, zdravi i blagoslovljeni bili!

POZDRAVNI GOVOR PROVINCIJALA HERCEGOVAČKE FRANJEVAČKE PROVINCIJE UZNESENJA BDM DR. FRA MILJENKA ŠTEKE

Draga braćo i sestre,

sve vas srdačno pozdravljam, a ovom prigodom posebno se želim obratiti dvojici među nama, danas u središtu naše pozornosti - biskupima Ratku i Petru!

Preuzvišeni gospodine, dragi biskupe Ratko!

Gotovo tri desetljeća vodili ste naše dvije biskupije. Neumorno ste dijelili svete sakramente, posvećivali, naučavali, propovijedali, ulijevali sigurnost postulata naše vjere i rado se odazivali na svaku prigodu gdje se moglo učiniti neko duhovno dobro.

Znam, nije Vam uvijek bilo lako. Uostalom, kojem je biskupu lako voditi biskupiju? Nijedna biskupija, pa ni cijela Crkva, nije zbor samih anđela ili svetaca. Biskupije i Crkva - Božje su njive na kojima, prema Gospodinovoj riječi, istovremeno, pa sve do žetve, rastu kukolj i pšenica. I bit će tako do Sudnjega dana.

Na ovoj njivi Gospodnjoj rasli smo zajedno u vjeri, koračali zajedno i kroz nevolje i povoljna vremena, činili pogrješke i dizali se iz njih, radovali se i žalovali. Pisali smo zajedno hercegovačku povijest svoga vremena. A sam Bog zna da nam je dodijeljeno pisati je u vrijeme raznih strahovanja, velike neizvjesnosti, ratovanja, raznih otpora i nesuglasja, ali i stoljetne čežnje za slobodom, s nadom utkanom duboko u srce našega naroda.

Iako nismo uvijek išli ukorak, valja pošteno priznati, pa onda nismo ni mogli uvijek tu povijest pisati jednoglasno, ipak držim da danas možemo posvjedočiti da nismo izišli izvan okvira čuvene izreke čiji je autor, iako se pripisuje raznima, zapravo nepoznat: *U nužnim stvarima jedinstvo, u dvojbenim sloboda, a u svima ljubav - In necessibus unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas.*

Biskupe Ratko, hvala Vam za svaki Vaš doprinos i poticaj u tome. I oprostite za svaki trenutak kada su poticaj i doprinos bratske ljubavi izostali od nas.

Neka Vas Gospodin i u Vašim poznim danima održi što aktivnijim suradnikom u svojim planovima!

Preuzvišeni gospodine, dragi biskupe Petre,

dobro nam došli! Božja providnost poslala Vas je u ovu krševitu Hercegovinu. Ovdje ćete raditi na

svom i našem spasenju. Ova će zemlja biti za Vas knjiga iz koje ćete, ako Bog da, sljedećih desetljeća iščitavati što je Božja volja za Vas i za ovaj narod.

A nije lako čitati Božju volju u Hercegovini. Hercegovina je zacijelo najmučeničkiji kraj u svom okruženju. Puna je križa i mučeništva. Svaki kamen ove zemlje poškropljen je kapljicama krvi.

Ali, postoje ti trenutci u Hercegovini kada utihnu sve godinama nataložene brige i nepravednosti, sve u jastuk isplakane suze i svi u prazno ispušteni krici očaja. Tada, najednom, i naš krš poprima neku blagost, a surovost naših života odjednom više nije toliko teška i odjednom smo sretni što smo baš ovdje, u ovom djeliću vremena, u ovom dijelu kugle zemaljske, u ovom kamenu koji nam toliko toga krađe, ali i toliko toga uvijek, uvijek vrati natrag. I danas je takav trenutak i divna okolnost: Vi, naime, dolazite na blagdan Uzvišenja sv. Križa i time, na neki način, sa sobom donosite ključ za razumijevanje svega. To je mudrost križa. Na križu je raspeta Ljubav. Samo On, svojim križem, otvorit će nam, na kraju, i vrata Neba.

Prihvaćamo Vas otvorenih ruku i otvorena srca. Otvorenih ruku, ali ne praznih, nego punih spremnosti za zajednički rad na Božjoj njivi. Otvorena srca, ali ne prazna, nego puna ljubavi za sve što je Božje, crkveno i narodno. Radujemo se zajedničkom radu u kojem ćemo se nadati zajedničkom kršćanskom nadom i kročiti istom cilju. Ne sumnjam da će nas u svemu voditi međusobna kršćanska ljubav, koja je veza savršenstva. Vaše vođenje naših biskupija i zajedništvo s vama, u čemu god to bude potrebno i moguće, mnogo će nam značiti u vremenu koje je pred nama, te biti, čvrsto se nadam, velika duhovna korist za Crkvu u Hercegovini.

Otprilike prije godinu dana (12. rujna 2019.) bili ste kod pape Franje s ostalim biskupima posvećenima u 2018. godini. Tom prigodom Papa Vam je, između ostaloga, poručio: *Naviještajte mjeru ljubavi bez mjere, ... koja gleda na bezgranični horizont Božjega milosrđa.* S ovim mislima, dragi biskupe Petre, od srca Vam želim blagoslovljene dane u Hercegovini. Živjeli!

POZDRAVNI GOVOR BORISLAVE KAMŠIGOVSKI-ŠARIĆ U IME VJERNIKA LAIKA

Borislava Kamšigovski-Šarić u pratnji supruga Ivana i četvero djece

Čast mi je i zadovoljstvo, u ime vjernika laika naših biskupija Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske, izreći zahvalu Vama preuzvišeni oče biskupe Ratko i dobrodošlicu Vama preuzvišeni oče biskupe Petre.

Preuzvišeni Oče biskupe Ratko!

Hvala Vam na 28 godina vjernog, iskrenog i istinskog služenja ovoj mjesnoj Crkvi. Vrijeme će pokazati koju smo veličinu vjernog Pastira imali u Vama. Izricati hvalospjeve, posebice u ovom trenutku, vjerujem nije potrebno.

Ako bismo morali u tri riječi opisati Vašu službu u ovoj mjesnoj Crkvi kroz ovih punih 28 godina, onda bi to bilo: teološki opremljeni, moralno hrabri, crkveno jasni. Svaki dan Vaše službe ovom napaćenom Božjem puku bilo je prožeto Vaše geslo, kojemu ste ostali dosljedni do kraja: "Kroz mnoge nam je nevolje u kraljevstvo Božje". Pamtit ćemo Vas po mnogočemu, a posebice što ste: u pisanju - jednostavni! U izričaju - jasni! U bitnim odlukama - nepokolebljivi! Za istinu - do kraja borbeni!

Preuzvišeni oče biskupe Ratko, jednostavno: **HVALA VAM** i Bog Vam podario još mnoga ljeta, kroz koja ćete nas pratiti svojim molitvama i vjerujem pisanim riječima.

Preuzvišeni oče biskupe Petre, u ime vjernika laika naše dvije biskupije izričemo Vam našu dobrodošlicu!

Sigurno će Vam biti teško sjesti na stolicu ove mjesne crkve i preuzeti kormilo ove male i vjerne Božje lađe.

Vaše biskupsko geslo "Na tvoju riječ" daje nam vjeru da ćete nas voditi, hrabriti i podupirati u našim nastojanjima da živimo i svjedočimo Evanđelje i Božju riječ u ovim turobnim vremenima. Molimo Vas da se zauzimate za nas pastirskim i očinskim srcem, kao što se zauzima i naš Nebeski Otac. Osobito Vas molim za naše obitelji i mlade koji su potrebni Vašeg vodstva.

Izazovi vremena u kojemu preuzimate ovu službu nisu nimalo jednostavni i lagani. Svako vrijeme ima svoje junake. Budite i Vi junak ovoga vremena. Budite Petar naših dana (po uzoru na svoga imenjaka Isusova prvog suradnika).

Ne zaboravite, oče biskupe, da narod ovih biskupija očekuje mnogo, a mi vjernici laici stojimo Vam na raspolaganju - u svemu gdje ćete nas trebati - u pastoralnim aktivnostima naših župnih zajednica i bilo kojim drugim zadaćama i poslanjima.

Pratit ćemo Vas na tom Vašem putu našim skromnim molitvama.

Bog Vas blagoslovio i Petre naših dana - dobro nam došli!

ZAHVALNA RIJEČ BISKUPA PETRA

Neka je vječna hvala i slava Trojedinome Bogu, Ocu, Sinu i Duhu Svetomu za njegovu neizmjerenu ljubav kojom nas uzljubi (usp. Ef 2,4) i sve njegove milosti koje nam u izobilju dijeli. Hvala mu na daru života, svećeništva i pastirskoga poslanja, kojim me šalje naviještati mir i radost spasenja.

Zahvaljujem papi Franji i njegovim suradnicima na velikom povjerenju koje su mi iskazali, povjerivši mi da budem pastir ovih hercegovačkih biskupija. Preuzvišeni apostolski nuncij, molim Vas da Svetome Ocu prenesete sinovsku odanost ovoga vjerničkoga puka predvođenog svojim pastirima i našu trajnu molitvenu povezanost s njime.

Vama, biskupe Ratko, zahvaljujem što ste kroz mnoge nevolje nastojali i trudili se ostati dosljed-

ni i vjeran i poslušni sin Crkve. Neka Vam Gospodin bude nagrada za sve i daruje Vam dobro zdravlje, kako biste još mnogo godina za nas i s nama zahvaljivali Gospodinu za njegova brojna dobročinstva.

Hvala subraći u biskupskoj službi, na čelu s predsjednicima biskupskih konferencija, kardinalom Vinkom Puljićem i nadbiskupom Želimirom Puljićem, kao i biskupima iz susjednih zemalja, na ovom molitvenom zajedništvu i na njihovoj podršci na početku moje nove službe koju mi Crkva povjerava.

Braći svećenicima, redovnicima i redovnicama, bogoslovima i sjemeništarcima Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije

zahvaljujem za otvorenost i buduću suradnju. Gospodin neka upravlja naše korake svojom mišću i providnošću.

Posebna zahvala svećenicima, redovnicima i redovnicama i svim vjernicima Hvarske biskupije, kojima sam dvije godine bio brat i pastir, otac i suputnik. Papinom odlukom naši se putovi razilaze. Međutim, današnje Papino imenovanje apostolskim administratorom Hvarske biskupije čini naš rastanak manje bolnim. Hvala mu i na tome.

Srdačno zahvaljujem i svojoj majci, braći i njihovim obiteljima, rodbini i prijateljima, kao i svima onima koji Bogu upućuju molitve za njegov blagoslov u mojoj pastirskoj službi.

Zahvaljujem na nazočnosti predstavnicima političkih i društvenih struktura Bosne i Hercegovine na čelu s gosp. Draganom Čovićem, zamjenikom predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, kao i predstavnicima političkog i društvenog života iz Republike Hrvatske.

Osobitu zahvalnost dugujem Vama, predsjedniče Vlade Republike Hrvatske, gospodine Plenkoviću, za Vašu nazočnost danas i za sve što ste učinili i činite za hrvatski narod u Bosni i Hercegovini. Uvjeren sam da i ubuduće neće uzmanjkati

podrške Vlade Republike Hrvatske u zaštiti interesa hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini. Obećavamo da će naše skromne molitve pratiti Vaše služenje za dobro hrvatskoga naroda u cjelini.

Hvala predstavnicima drugih vjerskih zajednica, osobito vladiki Dimitriju i mostarskom muftiji Salemu ef. Dedoviću, predstavnicima akademskog i kulturnog života, policiji, medicinskom osoblju, medijima i svima koji su na bilo koji način povezani s nama danas.

Duboka zahvalnost onima koji su sudjelovali u liturgiji i koji su u pripremu ovoga slavlja, u ovim uvjetima, ugradili svoje snage i sposobnosti: don Željku, don Anti, don Ivanu, don Draganu, don Niki, don Luki, don Domagoju, a preko njih i svima onima čija imena nisu spomenuta, a čiji je doprinos organizaciji i jučerašnjeg i današnjeg dana veliki. Gospodin neka svojom dobrotom nagradi sav vaš trud.

Ohrabreni Gospodinovim riječima, nahranjeni kruhom života, krenimo na Njegovu riječ i budimo radosni svjedoci Evanđelja.

† *Petar Palić, mostarsko-duvanjski biskup, apostolski administrator trebinjsko-mrkanski*

ĐAKONSKO REĐENJE

Po posvetnoj molitvi i polaganju ruku biskupa mostarsko-duvanjskoga i upravitelja trebinjsko-mrkanskoga msgr. Petra Palića, tijekom svečanoga misnog slavlja u subotu, 21. studenoga, u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve, sveti red đakonata primila su osmorica kandidata: Ivan Aničić, Branimir Bevanda, Tomislav Rajič, Vinko Nenadić (kandidati Mostarsko-duvanjske biskupije), Tomislav Crnogorac, Marko Bandić, Džoni Dragić te Antonio Primorac (kandidati Hercegovačke franjevačke provincije). U svečanom slavlju sudjelovalo je 50-ak svećenika, a pod svetom Misom pjevao je katedralni zbor *Marija*. Svečane litanije Svih Svetih otpjevao je don Ivan Bijakšić. Na misnom slavlju bili su nazočni roditelji i uža obitelj naših ređenika. Biskup je svima okupljenima, a posebno ređenima izgovorio prigodnu homiliju te naglasio da će novoređenici najbolje posvjedočiti današnje ređenje ako budu živjeli po primjeru Isusa Krista Vrhovnog Pastira i ako budu svojim vlastitim životom svjedočili svoju vjeru i svoje redovničko poslanje u današnjem svijetu.

Nakon propovijedi uslijedio je obred ređenja, a zatim su đakoni primili i odjenuli štolu, znak đakonskog služenja i dostojanstva i zaogrnu se dalmatikom.

Poslije svete Mise uslijedilo je bratsko i prijateljsko čestitanje te fotografiranje, a onda je upriličena zajednička gozba, koja je bila popraćena ugodnim razgovorom i lijepim druženjem. Mladim đakonima čestitamo i želimo im sretan put prema oltaru, jer će oni na ljeto biti zaređeni za svećenike i u svojim župama slaviti svoje prve svete Mlade Mise.

Kratki životopisi dijecezanskih đakona:

Ivan Aničić

Ivan, sin Anđelka i Ružice r. Jurić, rođen je u Mostaru, 21. kolovoza 1996.

Kršten je 13. listopada 1996. u crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru; krizman u Mostaru, u katedrali Marije Majke Crkve, 12. lipnja 2011.

Nakon završene osnovne škole (Mostar, 2003.-2011.) upisao je srednju elektrotehničku školu također u Mostaru gdje je i maturirao 2015. godine.

U lipnju iste godine obratio se biskupu Ratku s mobom da bude primljen u bogosloviju kao kandidat za svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije. Biskup mu pozitivno odgovara te ga šalje na studije u Zagreb, na FTI Družbe Isusove gdje je diplomirao, 3. srpnja ove godine. Jedan semestar boravio je u Rimu, studirajući na Papinskom sveučilištu Gregorijana s boravkom u Papinskom zavodu Germanicum et Hungaricum.

Od rujana ove godine djeluje kao pastoralni suradnik u župi Presvetoga Trojstva Blagaj - Buna.

Vlastoručnu molbu da primi sv. Red đakonata napisao je 9. studenoga. Biskup Petar pozitivno mu je odgovorio, 19. studenoga 2020.

Branimir Bevanda

Branimir, sin Vlade i Nevenke rođ. Barbarić, rođen je u Mostaru, 22. veljače 1996.

Kršten 10. travnja iste godine u crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru, a krizman u Mostaru u katedrali Marije Majke Crkve, 12. lipnja 2011.

Nakon završene osnovne škole (Mostar, 2003.-2011.) pohađa gimnaziju u KŠC-u "Petar Barbarić" u Travniku kao kandidat Mostarsko-duvanjske biskupije, gdje 2015. godine maturira.

Nakon vlastoručne molbe da bude primljen u bogosloviju, biskup Ratko šalje ga na studije na KBF u Sarajevo, s boravkom u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu, gdje ostaje sve vrijeme do diplome, 16. studenoga 2020. godine.

Od rujana ove godine djeluje kao pastoralni suradnik u ovoj katedralnoj župi.

Vlastoručnu molbu da primi sv. Red đakonata napisao je 7. studenoga. Biskup Petar pozitivno mu je odgovorio 19. studenoga 2020.

Vinko Nenadić

Vinko, sin pok. Ante i Nevenke r. Zrno, rođen je u Splitu, 19. siječnja 1996.

Kršten je 2. ožujka iste godine u crkvi sv. Josipa - Hercegovački Vinjani, gdje je i krizman 26. svibnja 2012. godine.

Nakon završene osnovne škole (Posušje, 2003.-2011.) pohađa gimnaziju u KŠC-u "Petar Barbarić" u Travniku kao kandidat Mostarsko-duvanjske biskupije, gdje 2015. godine maturira.

Nakon vlastoručne molbe da bude primljen u bogosloviju, biskup Ratko šalje ga na studije na KBF u Sarajevo, s boravkom u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu. Nakon uspješno okončane prve dvije godine studija, studij nastavlja u Rimu, na Papinskom sveučilištu Gregorijana, s boravkom u Papinskom zavodu Germanicum er Hungaricum. U Rimu boravi samo jedan semestar. Vraća se u Zagreb gdje na Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove okončava studije s diplomom od 3. srpnja ove godine.

Od rujana ove godine djeluje kao pastoralni suradnik u župi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Dračevu.

Vlastoručnu molbu da primi sv. Red đakonata napisao je 7. studenoga. Biskup Petar pozitivno mu je odgovorio, 19. studenoga ove godine.

Tomislav Rajič

Tomislav, sin pok. Ivana i Anđe rođ. Kapčević, rođen je u Jablanici, 27. travnja 1996.

Kršten je 2. lipnja iste godine u crkvi Bezgrješnoga začeća BDM gdje je i kizman 23. srpnja 2011.

Nakon završene osnovne škole (Jablanica, 2003.-2011.) pohađa sjemenišnu gimnaziju u KŠC-u "Petar Barbarić" u Travniku kao kandidat Mostarsko-duvanjske biskupije, gdje 2015. godine i maturira.

Nakon vlastoručne molbe da bude primljen u bogosloviju, biskup Ratko šalje ga na studije na KBF u Sarajevo, s boravkom u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu, gdje ostaje sve vrijeme do diplome, 16. studenoga 2020. godine.

Od rujana ove godine djeluje kao pastoralni suradnik u župi sv. Tome apostola u Mostaru.

Vlastoručnu molbu da primi sv. Red đakonata napisao je 7. studenoga. Biskup Petar pozitivno mu je odgovorio 19. studenoga 2020.

VIJESTI KATOLIČKOG INFORMATIVNOG UREDA

BLAGOSLOV BISKUPIJSKOGA CENTRA

Mostar, 13. rujna 2020. - Uza zgradu Biskupskog ordinarijata u Mostaru u nedjelju, 13. rujna 2020. godine, svečano je otvoren i blagoslovljen moderan Biskupijski centar. U njemu su arhiv, muzejska riznica i zbirka umjetnina, te velika kongresna dvorana.

U nazočnosti biskupa iz BiH, Hrvatske, te brojnih uzvanika kasnije Svečane akademije u čast preuzimanja službe novog mostarsko-duvanjskog biskupa Petra Palića, Centar je predstavio profesor povijesti Toni Šarac. Podsjetio je na tijek nastanka ovog jedinstvenog prostora. Centar, naime, potvrđuje želju ovdašnje Crkve da bude, ne samo navjestiteljica Božjega kraljevstva, nego i sudionica u kulturno-prosvjetnom i znanstvenom napretku povjerenog joj puka. Stoga je Biskupija uspjela ponovno otkupiti svoje nakon Drugog svjetskog rata nacionalizirane objekte uz biskupski dvor. "Bio je to povijesni korak koji je omogućio ostvarenje velike zamisli: izgradnju moderna biskupijskog centra, primjerena potrebama poslanja Katoličke Crkve u Hercegovini", istaknuo je prof. Šarac, inače djelatnik u Centru. Podsjetio je kako je biskup Pavao Žanić ovu ustanovu utemeljio 27. listopada 1989. godine kako bi se u sklopu tadašnjeg Centra za vjersko-kulturnu djelatnost izgradio prostor u kojem bi bilo biskupijsko umjetničko blago. Arhitektonsko rješenje za prostor dao je 1990. prof. Zlatko Ugljen. Sada, nakon završenih radova, Biskupijski centar obuhvaća: središnju knjižnicu, arhiv, muzejsku riznicu i zbirku umjetnina s djelima najvećih imena bosansko-hercegovačke i hrvatske scene umjetnosti XX. stoljeća. Tu je i velika zbirka ikona sa-branih u "Galeriju prijateljstva".

Cilj Centra je "da bude u službi našem narodu, ali istodobno Centar otvoren svim ljudima, na veći procvat vrijednosti koje oplemenjuju

pojedince i cijelo društvo", rekao je prof. Šarac. Dodatnu vrijednost arhivskom dijelu Centra daje i arhivska građa Crkve u Hercegovini od 1715. godine, zatim župnih arhiva i matica, ali i građa pojedinih kulturno-prosvjetnih društava, zatim zbirka liturgijskog posuđa i misnog ruha, arheološka zbirka, itd. Uz zaseban muzejski, arhivski i knjižnični dio, Centar ima i kongresnu dvoranu i pristupni lapidarij.

"Teško da će tko ostati ravnodušan prema onomu što je Crkva u ovom podneblju stvorila, kroz mnoga stoljeća i na razne načine, kada je bila jedino utočište svome puku, pružajući mu ne samo prijeko potreban duševni mir, nego i kada je - radeći na razvoju školstva, tiskarstva i arhitekture, čuvajući njegovu baštinu, a nadmašujući objektivne onodobne mogućnosti i vrlo često u nemogućim uvjetima, ovaj narod čvrsto držala vezanim uza Svetu Stolicu i zapadnoeuropski civilizacijski krug kojemu i pripada", istaknuo je prof. Šarac i zaključio: "Na ovaj način Crkva nastoji vratiti dug svima onima koju su na ovim prostorima bili zauzeti i žrtvovali se da mi danas ne budemo narod bez lica i identiteta."

Prostorije Centra blagoslovio je dosadašnji mostarsko-duvanjski biskup Ratko Perić. "Katedrala je katedrala kulta, a ovo bi trebalo biti zdanje kulture", istaknuo je i sudionike usmjerio na smisao postojanja ovakvih zdanja i njihovog djelovanja: "Božji govor koji proizlazi iz vrhovne Istine i privodi k Istini živi je i djelotvoran, te prosvjetljuje ne samo kad se čuje u propovijedanju, nego i onda kada ga u knjigama i ostalim sredstvima društvenog priopćavanja čitamo ili slušamo. Bog je u ljudskim srcima zapalio želju da se u knjigama i u drugim sredstvima sačuva plod ljudskoga istraživanja što vodi do stjecanja Istine. No, Istina se na poseban način nalazi u knjiga-

ma Svetoga pisma, jer su božanski nadahnute. Ali postoje i knjige kojima se hrani ljudska misao i govor, te su napisane radi širenja prave uljudbe, radi potpuna stjecanja istine i za doličan odmor ljudskoga duha. I one su napisane, i čuvaju se na neki način, i iz istoga izvora božanske mudrosti i dobrote crpe i šire svoj sadržaj. Čitanjem knjiga može se postići da Istina bude znanost života, da mudrost hrani poniznost, te ljudi lakše dođu do međusobnom razumijevanja."

Prvi događaj u novootvorenom Biskupijskom centru, odmah nakon blagoslova, bila je Svečana akademija u čast novoga mostarskog biskupa Petra Palića, te predstavljanje knjige mons. Ratka Perića "Pođite i propovijedajte".

***

Ovdje donosimo cjeloviti tekst prof. Šarca koji zbog ograničenosti vremena nije mogao u cijelosti biti izrečen na samoj svečanosti otvaranja i blagoslova Biskupijskoga centra

KATOLIČKA CRKVA u Hercegovini, institucionalno uobličena u svojim dvjema biskupijama - MOSTARSKO-DUVANJSKOJ, izrasloj neposredno na Hercegovačkom vikarijatu i već tisuću godina živu TREBINJSKU BISKUPIJU - svjesna svoga kršćanskoga poziva, poslanja i povijesne odgovornosti, nastoji svoje naviještanje učiniti djelotvornijim ne samo kada je riječ o jezgri kršćanske vjere, nego i u cjelokupnu uljudbenu životu u povjerenjima joj sredini.

Stoga je u vremenima društvenih previranja, koja su ove prostore često pogađala, s još većim žarom - riječju i djelom - željela biti istinski svjedok i navjestitelj Božjega kraljevstva, a uz to, ne manje, sudjelovati i u kulturno-obrazovnom i znanstvenom napretku povjerena joj puka.

Unatoč tomu što naš narod u ovim krajevima stoljećima nije imao mogućnosti živjeti u miru i slobodi te dosegnuti onu razinu koja bi, poput drugih naroda, bila primjerena njegovim potencijalima, Katolička Crkva nikada nije izgubila iz vida potrebu da svoj narod uzdiže ne samo kulturno nego i kulturno. O tomu jasno svjedoče naše župne i samostanske zbirke, ali i općenito briga oko čuvanja narodnoga blaga. Ohrabreni znacima novoga doba, 80-ih smo godina prošloga stoljeća, napregnuli svoje moći i dali se na posao za koji smo uvjereni da je za budućnost Crkve u Hercegovini bitan za daljnji procvat vjere i kulture u našem narodu.

U želji da ovaj posao u punom smislu ostvari, Biskupija je uspjela ponovo, s obzirom na to da se nije moglo drukčije, otkupiti svoje, nakon Drugoga svjetskog rata nacionalizirane gospodarske zgrade uz biskupski dvor u Mostaru. Bio je to povijesni korak koji nam je omogućio ostvarenje velike zamisli: **izgradnju moderna biskupijskog centra, primjerena potrebama našega poslanja u Hercegovini.**

Tako je ova ustanova, dekretom biskupa Pavla Žanića, službeno utemeljena 27. listopada 1989. kako bi se u sklopu tadašnjega Centra za vjersko-kulturnu djelatnost Biskupije izgradio prostor koji bi odgovarao umjetničkom blagu što ga Biskupija posjeduje.

Projekt je ovoga zdanja 1990. godine izradio arhitekt novoga doba, akademik prof. ZLATKO UGLJEN. Međutim, nadošle ratne nedaće prouzročile su prekid između završetka administrativnih i početka građevinskih poslova. Stoga je, po svršetku posljednjega rata, projekt koji je započeo pod upravom biskupa Žanića, nastavljen - s određenim sadržajnim izmjenama i odgađanjima, zbog *uvijek važnijih projekata i potreba u biskupiji* - pod upravom njegova nasljednika, msgr. Ratka Perića.

Završetkom radova, Biskupijski centar sada pod svoj krov prima biskupijsku centralnu knjižnicu, centralni arhiv, muzejsku riznicu i zbirku umjetnina koja nosi ime *GALERIJA PRIJATELJSTVA*, s jedim ciljem: *da bude u službi naviještanja Božjega kraljevstva i u službi našem narodu, ali istodobno otvoren svim ljudima, na veći procvat vrijednosti koje oplemenjuju pojedince i cijelo društvo.*

Neupućena znatiželjnika *Galerija prijateljstva*, kao sastavni dio Biskupijskoga centra, može zbuditi i brojem eksponata i umjetničkom vrijednošću. Riječ je, naime, o više stotina umjetnina, od kojih su mnogi pravi rariteti i ulaze među antologijske vrijednosti na našem području. No, poznavatelji umjetnosti svjesni su, kada je riječ o katoličkoj biskupiji, da se radi o jednom dijelu opće Crkve koja se u povijesti predstavila kao velika promicateljica likovne umjetnosti u svom središtu - Rimu, ali i u svim područjima gdje je njezino djelovanje uživalo slobodu. I ovaj je stoga biskupijski Kulturno-duhovni centar s *Galerijom prijateljstva* zorna potvrda da Crkva, uza svoju vjersku ulogu, razvija i svestrano kulturalno djelo.

Jednako treba istaknuti i djelovanje cjelokupna ozračja iz kojega je ovaj Centar niknuo. Oko nas su ostatci tragova drevne klasične ali i kasni-

jih kultura, kao i nedavne prošlosti te divljenja vrijednih prirodnih ljepota: Blagaj i Počitelj, Stolac i Radimlja te svuda rasuti stećci, Stari most u Mostaru, Neretva, Mogorjelo, vrelo Bune, vodopadi Koćuše i Kravice te niz drugih vrijednosti, koje stvaraju pogodnu klimu za likovni osjećaj i umjetničke vrijednosti.

Zbirka djela pohranjenih i brižno čuvanih u *Galeriji prijateljstva* nastajala je kao težnja da se izgrade mostovi i uspostave bolji međuljudski odnosi, suradnja i prijateljstvo, posebno s umjetnicima koji su ih stvarali. To potvrđuje otvorenost zbirke, kao i samo njezino ime. U njoj su zastupljeni umjetnici raznih generacija i smjereva, pripadnika raznih naroda, vjeroispovijesti i svjetonazora, ali ono što ih je otkrivalo, pozivalo i ovamo dovelo, bila je otvorenost i težnja za susretom i prijateljstvom te da se oko Krista nađemo i povežemo. Ono što ovu zbirku čini posebnom, donekle različitom od drugih, jest kvaliteta ekspanata. S koje god strane pođemo, možemo doživjeti visok stupanj umjetničkoga dometa.

Pođimo stoga od bosansko-hercegovačkih umjetnika. Zastupljeni su najpoznatiji umjetnici od Karla Afana de Rivere i Gabrijela Jurkića preko Mice Todorović, Nedeljka Gvozdenovića i Behaudina Selmanovića do najmlađih predstavnika sarajevske Akademije: Franje Likara, preko motiva iz Počitelja Nade Pivac, do duboko psihološki proniknutih likova Ljube Laha i kiparskoga umijeća Zdenka Grgića.

U širokom rasponu zbirka posjeduje djela velikog broja drugih umjetnika, kojih okosnicu čine hrvatski umjetnici, među kojima osobito mjesto pripada Ivi Dulčiću, "nezaobilaznom međašu naše poslijeratne likovne umjetnosti", koji je ovdje zastupljen svojim prvorazrednim djelima, od kojih javnost mnoge nikada nije imala prigode vidjeti. Slijedi cijeli niz vrhunskih radova tvorca suvremena pejzažnog slikarstva Frane Šimunovića, djela - kako bi rekao Grga Gamulin - "namijenjenih vječnosti", kao i njegove supruge, rođene Trebinjke Ksenije Kantoci, čija su djela vrhunac hrvatskoga kiparstva druge polovice 20. stoljeća. Djela Ede Murtića, svjetski poznata i priznata slikara iznimnih dometa, kao vjeran i uvjerljiv dokaz autentične kreativnosti i senzibiliteta, poseban su kamenčić u bogatu umjetničkom mozaiku naše zbirke, upravo kao i Zlatko Keser, čija je *Golgota*, među drugim u zbirci zastupljenim njegovim djelima, jedno od najvećih sakralnih ostvarenja 20. stoljeća na našem prostoru.

Uz djela hrvatskih kipara Ivana Meštrovića i Antuna Augustinčića, ne manje značajna su i ovdje zastupljena djela Šime Vulasa, kao i Slavka Šohaja, Zlatka Šulentića, Otona Glihe i Vilima Svečnjaka, dok zasebna zbirka, bolje reći *biserna ogrlica* Omera Mujadžića i ne može biti nigdje drugdje nego u prvom planu.

Brojna su tu i prvoklasna djela Vasilija Jordana i Đure Sedera, osebujan kolorizam Miljenka Stančića, kvalitetom nedostižan Ljubo Ivančić, profinjeni Mario Tartaglia te u figurativnoj kompoziciji briljantni Josip Biffel. Svakom će pojedincu za oko zasigurno zapeti senzibilni Josip Vaništa ili, primjerice, Bruno Bulić s psihološkim portretom *Malog Pave*, potom uvijek prepoznatljiv rad Mersada Berbera, ali i *Izgorjele masline* Mladena Veže. Nakon svega, zaključak bi bio: ***bogata zbirka vrhunskih umjetničkih ostvarenja konačno je smještena u dostojan prostor.***

Uz ova i brojna druga djela, ulja na platnu, mozaike, grafike, uglavnom djela suvremene umjetnosti, tu su i pojedini radovi starih majstora, ali i osobito vrijedna zbirka ikona, čiju je studijsku obradu upravo ovih dana završila prof. dr. Tatjana Mićević.

Istodobno, uz impozantnu umjetničku riznicu, ostvarenu kroz *Galeriju prijateljstva*, svodovi Biskupijskoga centra od nadolazna će vremena, a nijedan velik projekt - povijest nas je tomu učila - nije nastao preko noći, pod svoje okrilje primiti knjižnicu s više stotina bibliotečnih jedinica iz područja teologije, povijesti, književnosti, umjetnosti, raznih drugih znanstvenih grana, enciklopedijskih do periodičnih izdanja, s čitaonicom za to suvremeno opremljenom.

Također, uz arhivsku građu Crkve u Hercegovini počevši od 1715. godine, potom Mostarsko-duvanjske biskupije od 1881., kao i Trebinjsko-mrkanske, s građom od 1890., centralni Biskupijski arhiv, koji je od sada na jednom mjestu, brižno čuva i povijesnu građu hercegovačkoga apostolskog vikarijata, (pro)vikarijata Trebinjske biskupije, potom starih župnih arhiva i župnih matičnih knjiga, ali i očuvanu arhivsku građu pojedinih kulturno-prosvjetnih društava koja su svojim radom i u svoje vrijeme ovaj prostor vezivala s onodobnim srednjo- i zapadnoeuropskim kulturnim dostignućima.

Osobito vrijedna zbirka liturgijskoga posuđa i misnoga ruha, kao i zapažena manja arheološka zbirka, uza spomenuta djela suvremene umjetnosti i kulture, upotpunjena materijalnim ostatcima

Srednjega i Novoga vijeka, pod svodom ovoga zdanja - s pravom kažemo - čine jezgru našega identiteta ugrađenu u naš današnji život i prostor kojemu pripadamo.

I na kraju, cjelokupan prostor novoga Biskupijskog centra, sa zasebnim muzejskim, arhivskim i knjižnično-čitaoničkim dijelom, s polivalentnom kongresnom dvoranom i pristupnim lapidarijem, svakom posjetitelju u okviru svojih zidina priča dirljivu priču o prošlosti i sadašnjosti Crkve u Hercegovini, o dostignućima naših ljudi, bilo kroz njihova djela ili nastalih njihovom zaslugom.

Teško da će tko ostati ravnodušan prema onomu što je Crkva u ovome podneblju stvorila, kroz mnoga stoljeća i na razne načine, kada je bila jedino utočište svomu puku, pružajući mu ne samo prijeko potreban duševni mir, nego i kada je - ra-

deći na razvoju školstva, tiskarstva, arhitekture, čuvajući njegovu baštinu, nadmašujući objektivne onodobne mogućnosti i vrlo često u nemogućim uvjetima, ovaj narod čvrsto držala vezanim uza Svetu Stolicu i zapadnoeuropski civilizacijski krug, kojemu i pripada. Na ovaj način nastojimo vratiti dug svima onima koji su na ovim prostorima bili zauzeti i žrtvovali se da mi danas ne budemo narod bez lica i identiteta.

Stoga hvala svima koji su na bilo koji način - riječju i djelom, pridonijeli ostvarenju cjelokupna projekta, ovih dana dovršena do te mjere da ga večeras, u predvečerje primopredaje biskupske službe našega biskupa msgr. Ratka Perića, kao krunu njegova nastojanja na području kapitalnih infrastrukturnih objekata u Hercegovini, upravo on blagoslovi i otvori.

USNUŠE U NADI USKRSNUĆA

DON SLAVKO MASLAĆ

U subotu ujutro, 12. rujna 2020. prije 6.00 sati, preminuo je u Rehabilitacijskom centru "Sveta Obitelj" Biskupijskoga caritasa u Mostaru don Slavko Maslač, svećenik Trebinjsko-mrkanske biskupije.

Don Slavko Maslač, Pedić, s Cerovice, župa Hrasno, četvrti je svećenik iz iste kuće. Prvi je don Ivan, zatim don Đure, don Mirko i don Slavko. Don Slavkovi su roditelji Marko i Mara r. Njavro. Od njihove sedmero djece u duhovno je zvanje Bog pozvao četvero: don Slavka, te časne sestre Cviju (s. Konstantinu), Rosu (s. Albertu) i Milu (s. Mila).

Don Slavko je rođen u Požegi, 9. svibnja 1943. Kršten je u Požegi 12. svibnja iste godine. Krizman 16. kolovoza 1953. godine u Hrasnu.

Osnovnu je školu završio u Cerovici, realnu osmoljetku u Čapljini, te poljoprivrednu školu od 4 godine također u Čapljini. Nakon školovanja zaposlio se u poduzeću "Pik Opuzen" kao referent kroz 5 mjeseci. U vojsci je bio u Titogradu, danas Podgorica, 18 mjeseci, a poslije vojske zaposlio se u poduzeću Hutovo kao šef kooperacije. Nakon toga upisao se u pedagošku akademiju u Mostaru. Tu su ga izabrali za predstavnika skupine iz matematike i fizike za BiH. Nakon toga se ponovo zaposlio u Opuzenu kao šef mehanizacije. Tu je ostao pola godine. Na kraju sve je to ostavio i zaželio poći u bogosloviju. Svoju je nakanu otkrio svomu župniku don Stjepanu Batinoviću koji ga je preporučio biskupu Petru Čuli a ovaj ga poslao u splitsku bogosloviju na kojoj je počeo studirati 1966. godine. Nakon pet godina filozofije i teologije, te šeste ili pastoralne godine, bogoslov je Slavko dovršio svoje teološko školovanje 1972. godine. Svećeničko je ređenje bilo u Studencima, 29. lipnja 1971., a zaređitelj je bio biskup Čule. Mladu Misu proslavio je u Hrasnu, 4. srpnja 1971. pod geslom: *Gospodine, daj da ti*

služim u sve dane života svoga! Propovijedao mu je njegov rođak don Mirko Maslač.

Prva svećenička služba bila mu je u Rotimlji, kod župnika don Ivana Kordića, odakle se odmah, pod vodstvom biskupa Čule, pripremao za osnivanje nove župe. Župa sv. Ivana Krstitelja na Stjepan Krstu osnovana je 1977. godine, a don Slavko je bio njezin prvi župnik. Sa svojim vjernicima sagradio je novu crkvu i župnu kuću. Osobito se zalagao da se u župu dovede put, struja i telefon. Za vrijeme Domovinskog rata (1991.-1995.) svi vjernici iz župe Stjepan Krsta morali su u izbjeglištvo, a župna crkva i kuća do temelja su srušene i uništene. Don Slavkov gotovo dvadesetogodišnji rad u župi u jednom je trenutku pretvoren u prah.

Danas je sagrađena nova župna crkva i kuća, a vjernika je na Stjepan Krstu danas vrlo malen broj. Nakon Domovinskog rata župu pastorizira župnik s Rotimlje.

U izbjeglištvu je don Slavko bio pune 4 godine (1991.-1995.), obilazeći svoje raspršene vjernike od Dubrovnika do Zagreba. Nastojao je obići svaku obitelj. Kako je obilazio i pratio svoje vjernike dok su bili u župi, tako ih je obilazio i posjećivao po izbjegličkim kampovima. Dok je obavljao izbjeglički pastoral svojih vjernika, pomagao je u Biskupijskom caritasu. Kroz to vrijeme uglavnom je stanovao u župi Dračevo kod župnika don Đure Bendera.

Nakon iznenadne smrti don Zdravka Petkovića, župnika na Trebinji, biskup je Perić imenovao don Slavka njegovim nasljednikom, 1995. godine. A kako je tijekom vremena sve više poboljevao, početkom rujna 2012. godine završio je u dubrovačkoj bolnici na Medarevu gdje mu je amputirana lijeva noga. Za vrijeme bolničke postoperacijske rehabilitacije stanovao je u Svećeničkom domu Dubrovačke biskupije. Na Trebinju se

vratio nakon Uskrsa 2013. godine. Od svibnja iste godine nalazio se kao umirovljenik u Svećeničkom domu u Mostaru, a posljednjih godina bio je u Rehabilitacijskom centru, gdje je i preminuo.

Sprovodnu sv. Misu, 15. rujna, u Obaljenom groblju - župa Hrasno, u koncelebraciji tridese-

tak svećenika, predvodio je i prigodnu propovijed izrekao umirovljeni biskup msgr. Ratko Perić. Sprovodne obrede predvodio je don Antun Pavlović, župnik i upravitelj Svetišta Kraljice Mira na Hrasnu.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

DON NIKO LUBURIĆ

U petak ujutro, 25. rujna 2020. u 4.00 sata, preminuo je u Rehabilitacijskom centru "Sveta Obitelj" Biskupijskoga caritasa u Mostaru don Niko Luburić, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije.

Don Niko Luburić, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije, rođen je u Studencima u obitelji oca Marka i majke Ljubice r. Miličević, u kojoj je rođeno još četvero djece. Rođen je 21., kršten 25. studenoga 1951., krizman 23. kolovoza 1959.

Školu je pohađao u Studencima: 1958.-1962., u Ljubuškom: 1962.-1966., sjemenišnu gimnaziju, s maturom, u Splitu: 1966.-1970.

Filozofsko-teološki studij u Sarajevu: 1970.-1977.

U međuvremenu služio je vojnu obvezu u Zagrebu: 1972.-1973.

Zaređen je za svećenika 29. lipnja 1977. u Šipovači.. Bio je dvije godine kapelan u Dračevu, dvije godine u Kruševu, devet godina u mostarskoj katedrali voditelj crkvenoga zbora. Od 1993. do 2011. bio je profesor liturgijske glazbe na Visokoj teološkoj školi u Sarajevu i nakon godinu dana službe u župi Sv. Ivana imenovan voditeljem katedralnoga zbora u Mostaru.

Pohađao je Institut za crkvenu glazbu pri Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu: 1990.-1993. Diplomirao 23. ožujka 1993. pri istom Institutu s radnjom: *Duhovne popijevke iz Hercegovine*. Voditelj mu je bio prof. dr. Đuro Tomašić.

Suradivao je u zagrebačkoj *Ceciliji* i mostarskoj *Crkvi na kamenu*. Objavio je više djela iz područja glazbe;

- *Duhovne popijevke iz Hercegovine*, Zagreb, 1994.

- *Notni zapisi litanija iz Hercegovine*, Zagreb, 2006.

- *Da se ne zaboravi. Glazbena izvješća iz Sarajeva 1997.-2007.*, Sarajevo, 2008.

- *Crkvene popijevke iz Hercegovine*, Zagreb - Sarajevo, 2010.

- *Nove duhovne popijevke i neke prigodne (harmonizacije)*, Zagreb - Sarajevo, 2014.

- *Da se ne zaboravi, II. knjiga. Glazbena izvješća iz Sarajeva i Mostara 2008.-2018.*, Zagreb, 2019.

Nekoliko je djela i su-priredio:

- *Pjevajte Gospodu pjesmu novu, Hrvatska liturgijska pjesmarica*, odobrila Hrvatska biskupska konferencija, Zagreb, 2003.

- *Pjevajte Gospodu pjesmu novu, Vlastitosti Biskupske konferencije BiH*, Zagreb - Sarajevo, 2003. i 2008.

- *Duša narodna - zbirka narodnih i popularnih pjesama i napjeva*, Sarajevo, 2007.

Sprovodnu sv. Misu, 26. rujna 2020., u crkvi Presvetoga Srca Isusova u Studencima, u koncelebraciji sedamdesetak svećenika, predvodio je nadbiskup koadjutor vrhbosanski i apostolski upravitelj vojnoga ordinarijata u BiH, msgr. Tpo-mo Vukšić, a propovijedao naš biskup msgr. Petar Palić. Sprovodne obrede predvodio je mjesni župnik i upravitelj Svetišta, don Ivan Štironja.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

MSGR. ANTE BRAJKO

U katedralnoj župnoj kući, 5. studenoga 2020. u ranim jutarnjim satima, blago je u Gospodinu preminuo msgr. Ante Brajko, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije. Sprovodna sv. Misa i obredi kršćanskog ukopa slavili su se u Pokojnikovoj

rodnoj župi Šuica - Kolakovo groblje, 7. studenoga 2020. Sv. Misu, u koncelebraciji s biskupom Petrom i četrdesetak svećenika, predvodio je msgr. Tom Vukšić, nadbiskup koadjutor vrhbosanski, a propovijedao mjesni biskup msgr. Petar Palć.

Biografski podatci:

Šuica: Ante Brajko rođen je u Šuici kod Duvna 18. svibnja 1936. od oca Ive i majke Anđe r. Ivković.

Osnovnu je školu pohađao u Šuici.

Zagreb: Gimnaziju u sjemeništu na Šalati. U tom razdoblju, od 1957. do 1959. služio je vojnu obvezu u Novom Sadu. Maturirao na Šalati 1959.

Filozofsko-teološki studij pohađao je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu na Kaptolu, 1959.-1965.

Grabovaca: Zaredio ga je za svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije u Grabovici, Duvanjski dekanat, 29. lipnja 1964., biskup Petar Čule.

Rim: Postdiplomski studij crkvenoga prava pohađao je na Pravnom fakultetu Papinskoga sveučilišta Gregorijane, s boravkom u Hrvatskom zavodu sv. Jeronima, 1964.-1969. Položio je magisterij ili licencijat na papinskom sveučilištu Gregorijani 1966. na temu: "Theoria generalis iuris cum speciali relatione ad actum iuridicum" (Opća teorija prava s posebnim osvrtom na pravni čin).

Položio je doktorat iz kanonskoga prava također na Gregorijani, 1969. s naslovom: "De necessitate consilii et consensus aliquarum personarum quoad agendum ex parte superioris in iure canonico" (O nužnosti savjeta i pristanka nekih osoba s obzirom na djelovanje poglavara u kanonskom pravu).

Split: Od 1969. do 1973. bio je profesor na Teologiji.

Sarajevo: Od 1974. do 2009. bio je profesor na Vrhbosanskoj visokoj teološkoj školi.

Od 2006. bio je redoviti profesor.

Od 1974. do 1981. obnašao je službu tajnika na Teološkoj školi.

Od 1974. do 1980. obavljao je dužnost vice-rektora u Bogosloviji.

Od 2007. bio je predsjednik Međubiskupijskoga suda II. stupnja Vrhbosanske metropolije.

Predavao je: Kanonsko pravo, Ontologiju, Etiku, Pedagogiju, Sociologiju, Opći uvod u Sveto Pismo, Latinski crkveni jezik, Metodologiju.

Mostar: Od 1987. do 1995. bio je "jedini sudac" Ženidbenoga suda.

Od 1981. do 1993. obnašao je službu generalnoga vikara.

Kroz to je vrijeme bio član Konzultorskoga zbora.

Od 1981. do 1995. predsjednik je Ženidbenoga crkvenog suda na Ordinarijatu.

Godine 1981. Sveta ga je Stolica imenovala počasnim prelatom Njegove Svetosti.

Od 1982. do 1986. bio je član Dijecezanske komisije, i uže i proširene, za Međugorje.

Od 1994. do 2015. predavao je na Teološkom institutu.

Od 1992. do 2020., tj. do smrti bio je duhovni pomoćnik u mostarskoj katedrali.

Godine 2014. proslavio je Zlatni jubilej misništva u katedrali.

Godine 2018. službeno je umirovljen, s boravkom u katedralnom župnom dvoru.

Godine 2020., 6. studenoga, preminuo.

Šuica: Sprovodna Misa u Kolakovu groblju u Šuici u subotu, 7. studenoga 2020. u 14.00 sati.

Pisani radovi:

1. "De necessitate consilii et consensus aliquarum personarum quoad agendum ex parte superioris in Iure Canonico", Roma, 1969. (izvadak iz doktorske radnje).

2. "Pravno-povijesni položaj Trebinjsko-mrkanske biskupije", u: *Tisuću godina Trebinjske biskupije*, Sarajevo, 1988., str. 217-230.

3. Pozdrav predsjednika Organizacijskog odbora Simpozija o biskupu Čuli; u: *Za Kraljevstvo Božje. Život i djelo nadbiskupa dra Petra Čule*, prir. A. L. i R. P., Mostar, 1991., str. 17.

4. "Biskupsko djelovanje mons. Pavla Žanića", u: *Istina oslobađa*, Zbornika biskupa Pavla Žanića, Mostar, 1992., st. 50-68.

5. "Studij prava na Vrhbosanskoj visokoj teološkoj školi 1890.-1990.", u: *Vrhbosanska katolička bogoslovija*, Sarajevo-Bol, str. 189-193.

6. "Dr. don Marko Perić, biskup", u: *Veličina evanđeoske malenosti. Život i djelo don Marka Perića*, Mostar, 1997., str. 21-50.

7. "Nadbiskup Stadler i biskupi sufragani," u: *Josip Stadler - život i djelo*, Sarajevo, 1999., str. 129-160.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

DON MILENKO MAJIĆ

Nakon duge i teške bolesti, u subotu 5. prosinca 2020. u "Kliničkom bolničkom centru Zagreb (Rebro)" preminuo je don Milenko Majić, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije, vojni kapelan u kapelaniji bl. Ivana Merza u "Središtu za borbenu obuku na poligonu 'Eugen Kvaternik' na Slunju. Don Milenko se liječio od zloćudna tumora. Posljednje mjesece života proveo je najprije u samostanu sestara Služavki Maloga Isusa na Kraljevcu u Zagrebu a potom u "Kući sv. Franje u Domu za starije i nemoćne osobe" u Odri. Preminuo je u 59. godini života i 33. godini svećeničke službe.

Don Milenko Majić, sin Blage Majića i Matije rođ. Majić, rodio se 1. siječnja 1962. u Drinovcima, općina Grude u Bosni i Hercegovini. Osnovnu je školu pohađao u rodnim Drinovcima (1968.-1976.), a srednju školu za odgoj svećenika (sjemenište) od 1976. do 1980. u Dubrovniku. Vojni rok služio je od travnja do listopada 1981. u Visokom (BiH), te od listopada 1981. do svibnja 1982. u Sarajevu. Student Vrhbosanske visoke teološke škole u Sarajevu bio je od 1982. do 1988. godine. Vrhbosanski nadbiskup metropolit msgr. Marko Jozinović zaredio ga je za đakona u Sarajevu u prosincu 1987. Đakonsku službu vršio je u božićnom i uskrsnom vremenu u župi Gabela Polje. Za svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije zaredio ga je biskup msgr. Pavao Žanić, 29. lipnja 1988. u Mostaru.

Kao svećenik djelovao je u župama Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije deset

godina: župa Hrasno - Svetište Kraljice mira od 1988. do 1992.; župa Gradina 1992.-1993. (pet mjeseci); župa Drežnica 1993.-1998. godine.

Godine 1998. imenovan je kapelanom u hrvatskoj župi sv. Ante Padovanskoga u Los Angelesu (Kalifornija, SAD), gdje je služio do srpnja 2002., kada je na osobno molbu razriješen dužnosti i vratio se u domovinu.

Dopuštanjem mostarsko-duvanjskoga biskupa msgr. Ratka Perića 2002. godine stavljen je na raspolaganje Vojnomu ordinariju u RH za pastoralnu službu. Od 1. listopada 2002. do 1. listopada 2014. god. djeluje kao vojni kapelan u vojnoj kapelaniji svetoga Ilije Proroka u Petrinji. Od 2006. do 2014. djeluje i kao kapelan u Policijskoj upravi sisačko-moslavačkoj. Kao dušobrižnik Hrvatskoga kontingenta u mirovnoj misiji u Afganistanu djeluje od 2011. do 2012. godine. Dne 1. listopada 2014. imenovan je vojnim kapelanom u vojnoj kapelaniji bl. Ivana Merza u Slunju, gdje ostaje do smrti. A 7. listopada 2018. imenovan je dekanom Karlovačkoga vojnog dekanata.

Sprovodnu sv. Misu, u koncelecijaciji s tridesetak svećenika predvodio je msgr. Petar palić mjesni biskup, a propovijedao msgr. Jure Bogdan, vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj. Sprovodne obrede predvodio je mjesni župnik fra Josip Mioč. Od Pokojnika se, u ime vojske RH, oprostio general bojnik Tihomir Kundid.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

FRA VENDELIN KARAČIĆ

U četvrtak, 29. listopada 2020. u SKBC u Mostaru okrijepljen svetim sakramentima, blago u Gospodinu preminuo je Njegov sluga i naš brat fra Vendelin Karačić. U 78. godini života, 61. godini redovništva i 54. godini svećeništva.

Sveta misa zadušnica slavljenja je u samostanskoj crkvi Uznesenja BDM na Širokom Brijegu 30. listopada 2020. godine. Misno slavlje predslavio je mons. Petar Palić, mostarsko-duvanjski biskup. Koncelebrirali su provincijal fra Miljenko Šteko, gvardijan fra Ivan Marić i još pedesetak svećenika. Prigodnu homiliju uputio je mnogo-poštovani otac provincijal, a gvardijan pri koncu euharistijskog slavlja pročitao brzogave i dopise sućuti, te fra Vendelinov životopis. Sprovodne

obrede i ukop na groblju Mekovac predvodio je provincijal fra Miljenko.

Fra Vendelin Karačić rođen je 18. studenog 1942. godine u Gornjem Crnču. Pučku školu pohađa na vrelu Radobolje, u Gornjem Crnču, u Ljutom Docu, te 1953. godine u Gornjem Crnču završava 4. razred, a osmoljetku privodi kraju u Čitluku od 1953.-1957. godine. Srednjoškolsko klasično obrazovanje i sjemenište pohađa dvije godine u Zadru, 1959. godine nastavlja u Visokom, i konačno maturirao u Dubrovniku 1960. godine. Iste godine stupa u franjevački novicijat na Humcu oblačenjem habita 16. srpnja, te ga na godinu kušnje redovničkog života pripušta tadašnji provincijal fra Jerko Mihaljević. Po svršetku

Novicijata filozofsko-teološke studije započinje 1961. godine u Visokom. Vojni rok je odslužio od 25. rujna 1962. do 26. lipnja 1964. godine u Pirotu i Skoplju. Po završetku vojne obveze studij nastavlja dvije godine u Sarajevu. 15. srpnja 1966. godine polaže doživotne zavjete u Redu Manje braće u ruke fra Zlatka Ćorića provincijala. Prije odlaska na nastavak teoloških studija 9. srpnja 1967. je zaređen za svećenika u Sarajevu, te mladu misu proslavio 16. srpnja 1967., da bi potom akademsku godinu 1967/1968 proveo u Ljubljani.

Obnašao je službe duhovnog pomoćnika na Širokom Brijegu, Mostaru, Zagrebu i Drinovicima. Župnik je bio na Širokom Brijegu i vikar samostana. Odgojitelj bogoslova i Zagrebu, te kasnije upravitelj kuće na Jablanovcu. Osnovao je sa suradnicima Franjevački muzej i galeriju, te Akademiju likovnih umjetnosti na Širokom Brijegu. Preminuo je kao aktualni umjetnički voditelj Franjevačkog muzeja i galerije i duhovni pomoćnik na Širokom Brijegu.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

FRA VIKTOR KOSIR

U utorak 1. prosinca 2020., u Međugorju, okrijepljen sv. sakramentima, blago je u Gospodinu preminuo njegov sluga svećenik i naš brat fra Viktor Kosir u 83. godini života, 64. godini redovništva i 56. godini svećeništva.

Sveta misa zadušnica slavljena je u župnoj crkvi u Međugorju 2. prosinca 2020. godine. Misno slavlje predslavio je mons. Henryk Hoser, apostolski vizitator s posebnom ulogom za župu Međugorje. Koncelebrirali su provincijal fra Miljenko Šteko, generalni vikar don Željko Majić, župnik fra Marinko Šakota i još tridesetak svećenika. Prigodnu homiliju uputio je otac provincijal, a župnik je pri koncu pročitao fra Viktorov životopis. Sprovodne obrede i ukop na groblju Kovačića predvodio je provincijal fra Miljenko.

Fra Viktor je franjevački habit obukao 14. srpnja 1957. u Kraljevoj Sutjesci. Za svećenika je zaređen 2. svibnja 1965. u Sarajevu. Svoju svećeničku službu počeo je kao duhovni pomoćnik u Mostaru 1966. godine. Nakon te službe postaje župnik u Vitini 1974. godine. Nastavlja župničku službu u Posušju i Posuškom Gracu od 1980. do 1989. godine. U Međugorje dolazi kao duhovni pomoćnik i ostaje dvije godine te preuzima službu župniku u Širokome Brijegu od 1991. do 1993. godine. Ponovno se vraća u Međugorju kao duhovni pomoćnik i ispovjednik gdje ostaje do svoje smrti.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

BISKUPOVA KRATKA KRONIKA

Utorak, 15. 09. 2020.

Izvanredno zasjedanje HBK u Splitu. Na zasjedanju za novog generalnog tajnika izabran dr. Krunoslav Novak, svećenik Varaždinske biskupije. Nakon izvanrednog zasjedanja susret hrvatskih biskupa s kardinalom Pietrom Parolinom, državnim tajnikom pape Franje.

Srijeda, 16. 09. 2020.

Sudjelovao na biskupskom ređenju mons. Ante Jožića, naslovnoga nadbiskupa Cisse, apostolskog nuncija u Bjelorusiji.

Četvrtak, 17. 09. 2020.

Susreo se s don Ivanom Bijakšićem, župnikom u župama Ravno i Trebinja.

Susreo se s don Tomislavom Zubcem koji je na službi u Apostolskoj nuncijaturi u Nigeriji.

Petak, 18. 09. 2020.

Susret s Matom Puljićem, bogoslovom, na studiju u Eichstättu.

Susret s dr. don Antom Pavlovićem, predstojnikom Katehetskog ureda.

Subota, 19. 09. 2020.

Krizma u Čitluku.

Nedjelja, 20. 09. 2020.

Krizma u župi Sv. Petra i Pavla - Mostar.

Ponedjeljak, 21. 09. 2020.

Susreo se s don Perom Miličevićem, župnikom Gruda i Raskrižja.

Na poziv župnika don Ivica Borasa predvodio slavlje patrona u župi sv. Mateja - Rudnik, Mostar.

Utorak, 22. 09. 2020.

Posjetio don Nika Luburića u domu "Sv. Obitelj" u Mostaru.

Susreo se s don Ivom Šutalom, trebinjskim župnikom, don Dragom Ćurkovićem, župnim pomoćnikom u župi Šipovača-Vojnići i don Vincom Puljićem, koji vodi Hrvatsku katoličku misiju Göttingen.

Srijeda, 23.09. 2020.

Susret s ambasadoricom gđom. Kathleen Kavalet, šeficom misije OSCE-a u BiH

Susret s don Lukom Pavlovićem, katedralnim župnikom i s don Petrom Filipovićem, župnim vikarom u Studencima.

Četvrtak, 24.09.2020.

Sjednica u Sarajevu s biskupima BK BiH o đakonskoj pastoralnoj godini. Nakon nastavio put prema Zagrebu.

Petak, 25.09. 2020.

U sjedištu Hrvatske biskupske konferencije u Zagrebu predao službu generalnog tajnika HBK vlč. dr. Krunoslavu Novaku. Primopredaji je bio nazočan mons. Želimir Puljić, zadarski nadbiskup i predsjednik HBK.

Subota, 26.09.2020.

Sprovod don Nika Luburića u Studencima. Na euharistijskom slavlju koje je predvodio mons. Tomo Vukšić, nadbiskup koadjutor vrhbosanski, izrekao homiliju.

Nedjelja, 27.09.2020.

U povodu blagdana sv. Mihovila, dana Trebinjsko-mrkanske biskupije, s nazočnim svećenicima slavio euharistiju. Nakon euharistijskoga slavlja susreo se s gosp. Dragoslavom Banjkom, predsjednikom Skupštine grada Trebinja i starješinom sabornog hrama u Trebinju Mladenom Žulovićem.

Istoga dana navečer predvodio slavlje sv. Vinca Paulskoga kod ss. Milosrdnica u Mostaru.

Ponedjeljak, 28.09.2020.

Susret s mostarskim muftijom Salemom ef. Dedovićem.
Put za Šibenik.

Utorak, 29.09.2020.

Proslava sv. Mihovila, zaštitnika Šibenske biskupije i grada Šibenika.

Istoga dana navečer predvodio euharistijsko slavlje u prigodi sv. Mihovila, zaštitnika istoimene župe na Lapadu u Dubrovniku.

Susreo se s gosp. Matom Frankovićem, gradonačelnikom Dubrovnika.

Četvrtak, 1.10.2020.

Sudjelovao na svečanoj sjednici Gradskog vijeća grada Hvara i uputio prigodnu riječ.

Svečana večernja u Katedrali sv. Stjepana uoči svetkovine sv. Stjepana, pape i mučenika, zaštitnika grada Hvara i Hvarske biskupije.

Petak, 2.10.2020.

Proslava sv. Stjepana u hvarskoj katedrali. Slavlje je predvodio mons. Dražen Kutleša, nadbiskup koadjutor splitsko-makarski u zajedništvu s biskupima iz Splitske metropolije.

Nedjelja, 4.10.2020.

Na poziv don Dragan Filipovića predvodio euharistijsko slavlje u prigodi blagdana sv. Franje u Čapljini.

Pohodio sjedište Hercegovačke franjevačke provincije u Mostaru i čestitao blagdan sv. Franje.

Pohodio sjedište Provincije Školskih sestara franjevki Krista Kralja u Mostaru.

Ponedjeljak, 5.10.2020.

Posjetio TKIM i susreo se s predstojnikom don Markom Štalom te uputio kratki pozdrav studentima na početku akademske godine.

Utorak, 6.10.2020.

Susreo se s fra Miljenkom Mićom Stojićem, vicepostulatorom Vicepostulature "Fra Leo Petrović i 65 subraće".

Susreo se s don Mladenom Štalom, studentskim kapelanom i župnikom župe sv. Ivana apostola i evanđeliste u Mostaru.

Srijeda 7.10.2020.

Slavio euharistijsko slavlje u župi sv. Tome na Bijelom Brijegu u Mostaru u povodu blagdana BDM Kraljice Krunice.

Četvrtak, 8.10.2020.

Proslava obljetnicâ kardinala Vinka Puljića u Sarajevu. Tim povodom na euharistijskom slavlju održao homiliju.

U Mostaru susreo dr. Ruth Wiseman, zamjenicu veleposlanika V. Britanije u BiH.

Petak, 9.10.2020.

Susreo se s bogoslovom Tomislavom Raičem.

Subota, 10.10.2020.

U Šipovači posjetio don Jozu Čirka.

Nedjelja, 11.10.2020.

U Zagrebu u župi sv. Ivana XXIII. predvodio euharistijsko slavlje u povodu proslave župnog blagdana. Kratki susret s gosp. Milanom Bandićem, gradonačelnikom grada Zagreba.

Povratak u Mostar.

Ponedjeljak, 12.10.2020.

Susret s don Dragom Ćurkovićem.

Susret s don Marinom Krešićem, župnikom u Viru.

Utorak, 13.10.2020.

Posjetio Katehetski ured i susreo se s dr. don Antom Pavlovićem, predstojnikom Katehetskog ureda.

Susret s ovogodišnjim kandidatima za đakonsko ređenje: Branimir Bevanda, Tomislav Raič, Ivan Aničić, Vinko Nenadić.

Srijeda, 14.10.2020.

Susret s don Markom Štalom, župnikom župe Jablanica i predstojnikom TKIM-a.

U katedrali slavio euharistijsko slavlje za početak akademske godine.

Susreo se s don Radoslavom Zovkom, bolničkim kapelanom.

Susreo se s dr. Draganom Čovićem, zamjenikom predsjedatelja Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH i predsjednikom HDZ-a BiH i HNS-a. Susretu su se priključili: don Željko Majić, generalni vikar, don Ante Luburić, kancelar i ekonom biskupije i don Domagoj Markić, osobni tajnik.

Četvrtak, 15.10.2020.

U HRT-ovom studiju u Mostaru gostovao za emisiju "Pogled preko granice".

Susreo se s generalnim konzulom Republike Turske u Mostaru gosp. Yaşarom Ergünom.

Susreo se sa s. Marijom Marković, karmelićankom.

Subota, 17.10.2020.

Na poziv vlč. Andrije Woska predvodio euharistijsko slavlje na Mariji Bistrici u povodu VII. susreta štovatelja Božjega milosrđa.

Ponedjeljak, 19.10.2020.

Posjetio sjedište "Crkve na kamenu" i susreo se s dr. Božom Golužom i djelatnicama.

Susreo se s gradonačelnikom grada Mostara gosp. Ljubom Bešlićem.

Utorak, 20.10.2020.

Susret s fra Valentinom Vukojom, župnikom župe Posuški Gradac.

Susret s fra Miljenkom Štekom, provincijalom.

Susret s predstavnicima "Groblja mira": gosp. Ilija Vrljić, gđa. Anita Martinac, fra Miljenko Mića Stojić.

Susret s fra Josipom Miočem, župnikom u Drinovicima.

Srijeda, 21.10.2020.

Susret s mons. Henrykom Hoserom, nadbiskupom i apostolskim vizitatorom s posebnom ulogom za župu Međugorje.

Susret s don Dragom Ćurkovićem.

Četvrtak, 22.10.2020.

Susreo se s don Slavenom Ćorićem, župnikom u Sutini.

Petak, 23.10.2020.

U dogovoru s don Željkom Majićem, generalnim vikarom i ravnateljem Caritasa, slavio euharistiju u središtu biskupijskog Caritasa u Mostaru, susreo se s djelatnicima te se upoznao s radom Caritasa.

Subota, 24.10.2020.

Đakonsko ređenje karmelićana br. Stanka Pažina i br. Marka Maglića u karmelu na Buškom jezeru, Zidine - Grabovica.

Nedjelja, 25.10.2020.

Pohod Hvarskoj biskupiji. Slavio euharistiju u katedrali u Hvaru.

Utorak, 27.10.2020.

Sudjelovao na dekanatskom sastanku Hvarskog dekanata u Jelsi.

Četvrtak, 29.10.2020.

U pratnji don Ante Luburića, kancelara i don Domagoja Markića, tajnika, susreo se sa županom HNŽ dr. Nevenkom Hercegom.

Susret s Ivanom Ugrinom, novinarom "Slobodne Dalmacije"

Susret s don Perom Miličevićem i gosp. Petrom Ćorlukom.

Susret s gosp. Darkom Pavičićem, novinarom "Večernjeg lista".

Petak, 30.10.2020.

Susret s djelatnicima Crkvenoga suda u Mostaru: don Nikola Menalo, don Pero Miličević, don Davor Berezovski.

Susret s dr. Sinišom Kovačićem, glavnim urednikom Hrvatske katoličke mreže.

U Širokom Brijegu u crkvi Uznesenja BDM predsjedao euharistijom za pok. fra Vendelina Karačića, a homiliju je održao provincijal fra Miljenko Šteko.

Subota, 31. 10. 2020.

Susret s don Ivanom Zovkom.

Susret s don Antom Brajkom.

Nedjelja, 1. 11. 2020.

U katedrali u Mostaru slavio euharistijsko slavlje.

Utorak, 3.11.2020.

Susret s dr. don Antom Pavlovićem.

Posjetio župu Jablanica i don Marka Šutala.

U večernjim satima sudjelovao na euharistijskom slavlju u sarajevskoj katedrali u povodu početka redovitog zasjedanja BK BiH.

Srijeda, 4.11.2020.

Zasjedanje BK BIH.

Četvrtak, 5.11.2020.

Zasjedanje BK BIH.

Susret s redovničkim provincijalima u BiH.

Petak, 6.11.2020.

Susret s redovničkim poglavaricama u BiH.

Subota, 7.11.2020.

Sprovod don Ante Brajka u Šujici. Na euharistijskom slavlju kojim je predsjedao mons. Tomo Vukšić, nadbiskup koadjutor vrhbosanski, održao homiliju.

Nedjelja, 8.11.2020.

U katedrali u Mostaru slavio euharistijsko slavlje.

Utorak, 10.11.2020.

Susreo dr. Marija Kordića, g. Slavena Zeljka i gđu. Maju Dragić.
Susret s gosp. Zvonimirom Ostojićem iz Čitluka.

Srijeda, 11.11.2020.

Blagoslovio obnovljenu i proširenu crkvu u mjestu Dobrkovići, župa Široki Brijeg.

Petak, 13.11.2020.

U Splitu se susreo s nadbiskupima Marinom Barišićem i Draženom Kutlešom.

Subota, 14.11.2020.

Na poziv don Vinka Sanadera predsjedao euharistijom u Trogiru u povodu blagdana sv. Ivana Trogirskog.

Nedjelja, 15.11.2020.

U katedrali u Mostaru slavio euharistijsko slavlje.

Ponedjeljak, 16.11.2020.

U povodu dana TKIM-a predsjedao euharistijskim slavljem u katedrali. Nakon euharistijskog slavlja bio nazočan na dodjeli diploma u katedralnoj dvorani.

Utorak, 17.11.2020.

Obavio rutinsko serološko testiranje na SARS-COV-2. Nalaz: negativan.

Srijeda, 18.11.2020.

Susret s don Draganom Filipovićem, župnikom župe Čapljina.
Susreo se sa gosp. Slavenom Ragužem, gosp. Slavenom Bevandom i gosp. Silviom Bubalom.

Četvrtak, 19.11.2020.

Susret s don Ivanom Štironjom, župnikom u Studencima.
Posjetio župu Gradina i don Đuru Bendera, župnika.
Susret i razgovor s dijecezanskim kandidatima za đakonat: Tomislav Rajič, Branimir Bevanda, Vinko Nenadić i Ivan Aničić.

Susret i razgovor s franjevačkim kandidatima za đakonat: fra Antonio Primorac, fra Marko

Bandić, fra Džoni Dragić i fra Tomislav Crnogorac.

Petak, 20.11.2020.

Susret sa s. Zednkom Kozina, provnicijalkom ŠSF.

Susret s don Ivanom Bebekom, župnikom u Prisoju.

U pratnji don Ante Luburića, kancelara i don Domagoja Markića, tajnika, posjetio Vladičanski dvor u Mostaru i izrazio sućut SPC u povodu smrti Patrijarha Irineja.

Subota, 21.11.2020.

Đakonsko ređenje u katedrali. Za đakone zareديو: Ivan Aničić, Vinko Nenadić, Branimir Bevanda, Tomislav Rajič, fra Antonio Primorac, fra Marko Bandić, fra Džoni Dragić i fra Tomislav Crnogorac.

U večernjim satima slavio euharistiju u Veljicama u povodu blagdana Gospe od Zdravlja.

Nedjelja, 22.11.2020.

U katedrali u Mostaru slavio euharistijsko slavlje.

Ponedjeljak, 23.11.2020.

U Zagrebu se susreo s kardinalom Josipom Bozanićem, nadbiskupom zagrebačkim.

Utorak, 24.11.2020.

Susreo se s gosp. Andrejem Plenkovićem, predsjednikom Vlade RH.

Četvrtak, 26.11.2020.

Posjetio župe Bunu i Blagaj, don Nikolu Menala, župnika i don Ivana Aničića, đakona.

Posjetio don Luku Pavlovića, katedralnog župnika, koji se oporavlja od COVID-19 i don Davora Berezovskog, župnog vikara.

Petak, 27.11.2020.

Susret s don Ivanom Štironjom na temu Direktorija.

Susret i razgovor s gosp. Gordanom Grličem Radmanom, ministrom vanjskih i europskih poslova RH. U ministrovjoj pratnji su bili: dr. Domagoj Knežević, savjetnik ministra, glasnogovornica MVEP gđa. Lovorka Šimičević, gosp. Ivan Sabolić, veleposlanik RH u BiH i generalni konzul RH u Mostaru dr. Marko Babić.

Subota, 28.11.2020.

U večernjim satima u Čapljini izvanredno krizmao 9-ero odraslih kandidata.

Nedjelja, 29.11.2020.

Posjetio župu Neum i slavio euharistijsko slavlje.
Posjetio časne sestre Služavke maloga Isusa u Neumu.

Ponedjeljak, 30.11.2020.

Susret s don Milom Vidićem, župnikom u Prenju.
Susret s dr. Draganom Čovićem.
Susret s don Josipom Galićem, župnikom u Bijelom Polju.
Susret don Rajkom Markovićem, župnikom u Stocu.

Utorak, 1.12.2020.

Susreo se s don Ivicom Borasom, župnikom župe sv. Mateja u Mostaru i don Matom Peharom, župnim vikarom.

Srijeda, 2.12.2020.

Susreo se don Ivanom Zovkom, umirovljenim svećenikom.
Susreo se don Markom Kutlešom, umirovljenim svećenikom.
Posjetio gradilištu nove crkve na Bijelom Brijegu u Mostaru i razgovarao sa župnikom don Krešom Puljićem.

Petak, 4.12.2020.

U Svećeničkom domu slavio euharistiju s skupom u miru mons. Ratkom Perićem i ostalim umirovljenim svećenicima.

Subota, 5.12.2020.

Susreo se s dr. med. Sandom Miljko.

Nedjelja, 6.12.2020.

U dogovoru s don Ivanom Perićem posjetio župu sv. Marka i sv. Luke i slavio euharistijsko slavlje u crkvi Dobroga Pastira u Cimu/Mostar.

Utorak, 8.12.2020.

Na poziv mons. Henryka Hosera posjetio župu Međugorje i slavio euharistiju u župnoj crkvi sv. Jakova.

Srijeda, 9.12.2020.

U Drinovicima predsjedao sprovodnom misom za don Milenka Majića, svećenika Mostar-

ske-duvanjske biskupije, koji je bio na službi u Vojnom Ordinarijatu u Hrvatskoj. Homiliju je održao mons. Jure Bogdan, vojni biskup u RH.

Četvrtak, 10.12.2020.

Susret s don Bernardom Marijanovićem, župnikom župe Gabela Polje.
Susret s gosp. Ivanom Anđelićem, ravnateljem Hrvatskog leksikografskog instituta BiH.
Susret s predstavnicima udruge "Naša djeca".
Obavio testiranje (PCR test) na SARS-CoV-2 radi putovanja u RH. Nalaz: negativan.

Petak, 11.12.2020.

Susret s don Nikolom Menalom, sudskim vikarom.
Posjetio Hrvatski dom Herceg Stjepan Kosača u Mostaru. Dočekao i pozdravio gosp. Danijel Vidović, ravnatelj doma.
Dao intervju na radiju Mostarska Panorama, novinarka Anamarija Dedić.
Otvaranje i blagoslov jaslica koje su plod radionica koje je u suradnji s Udrugom za Down sindrom Mostar vodio akademski kipar Dalibor Nikolić, voditelj galerije Kraljice Katarine.
Razgovor za RTV Herceg-Bosne.
Otputovao na Hvar.

Subota, 12.12.2020.

Posjetio don Ljubomira Galova i župu Stari Grad. Posjetio mons. Stanka Jerčića i župu Jelsa.

Nedjelja, 13.12.2020.

Predsjedao euharistijom u hvarskoj katedrali.

Utorak, 15.12.2020.

Susret s don Vinkom Puljićem, voditeljem misije u Göttingenu.

Srijeda, 16.12.2020.

Susret sa s. Blankom Jeličić iz Udruge sv. Vinca Paulskog.
Susret s don Ivanom Turudićem, župnikom župe Ploče-Tepčići.
Razgovor za Podcast Bura, novinar Mario Nikolić.

Četvrtak 17.12.2020.

Susreo se s vodstvom radija Mir Međugorje. Intervju s gđom. Sanjom Pehar.
Susreo se s don Ivanom Štironjom, župnikom župe Studenci.

